

109

CSENDŐRSÉGI LAPOK

MEGJELENIK
HAVONTA KÉTSZER

SZERKESZTI
PINCZÉS ZOLTÁN
SZÁZADOS

ELŐFIZETÉSI ÁRA:

Egész évre — — 12 pengő
Félévre — — — 6 pengő
Negyedévre — — 3 pengő

CSENDŐRSÉGI LAPOK

SZERKESZTI PINCZÉS ZOLTÁN SZÁZADOS

ELŐFIZETÉSI ÁRA: Egész évre 12 pengő,
félévre 6 pengő, negyedévre 3 pengő

Megjelenik
havonta kétszer

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL
Budapest, I., Országház-utca 30.

*Hiszek egy Istenben, hiszek egy hazában,
Hiszek egy Isteni örök igazságban,
Hiszek Magyarország feltámadásában.*

Amen.

Csendőrbál.

A legjobban sikerült elitbálokról szoktak az ujságok úgy megemlékezni, ahogy a székesfehérvári csendőr altiszti bálról írtak. Az pedig, amit erről a bálról olvastunk és hallottunk, sokkal örvedetesebb és — nézetünk szerint — sokkal fontosabb, semhogy szó nélkül tudnánk elhaladni mellette.

Az igazán jó csendőr a szolgálatának él, akár van puska a vállán, akár nincsen. Lelkiismeretes ember nem tudja a hivatását önmagától elválasztani, szolgálati és magánéletét nem tudja egymástól órákra osztva függetleníteni. A csendőrt magánéletében is befolyásolnia kell annak a tudatos vagy ösztönszerű lelki készségnek, amit kötelességérzetnek nevezünk és ami a testület és végeredményében a közjó érdekének szünet nélküli szolgálatában nyilvánul.

Ez a követelmény azonban korántsem jelenti azt, hogy a csendőrnök a maga magánéletét is teljesen és kizárólag a szolgálatnak kell szentelnie. A gondtalan pihenés óráira a csendőrnök is éppen úgy szüksége van, mint bárki másnak; az élet apró örömeit, az ártatlan szórakozás felüdítő kellemességeit és a soha vissza nem térő fiatalság tavaszának napsugarát senki sem akarja a csendőrtől megtagadni. De — és ez nagyon fontos — meg kell találni a szórakozásnak is azt az okos és helyes módját és mértékét, amely méltó a csendőrhöz és a csendőrséghez.

Jó bajtársak egymás között érzik magukat a legjobban akkor is, ha szórakoznak. Ha azonban valaki néha más társaságot is felkeres, ám tegye, de szigorúan válogassa meg azt a társaságot s ha az befogadta, tudjon abban úgy viselkedni, ahogy kell. Aki számot tart arra, hogy a maga társadalmában megbecsüljék és szívesen lássák, az nem vonhatja ki magát a társasélet kötelezettségei alól sem. Az illedelmes ember mindenki előtt rokonszenves, még ha egyéb jó tulajdonságainak mértéke szerényebb is; az illetlen, faragatlan, vagy ügyetlen ember bosszantó s vagy megszólás, vagy gúny tárgyává válik.

Az a csendőr, aki a maga esiszolásával nem törődik, kényelmetlenül és félszegen érzi magát a jobb társaságban, az ilyen csendőr csak a korcsmban van otthon, ahol nem kívánnak tőle egyebet, mint hogy igyék és fizessen. A legkiválóbb csendőr

sem tökéletes, ha egyénisége nem áll összhangban szolgálati értékével, ha megjelenésével, viselkedésével és modorával lerontja mindazt, amit egyéb jótulajdonságaival megszerzett.

Ugy szeretjük mi látni a csendőrt szolgálaton kívül, ahogy a székesfehérvári csendőrbálon láttuk: reggel hat órakor sem volt egyetlen csendőr sem, akinek kezéről hiányzott volna a hófehér keztyű, aki egyetlen pohár borral többet ivott volna, mint szabad s aki csak egy pillanatra is megfélemlkezett volna az illemlről, amellyel társaságának tartozott. Öröm volt nézni, milyen kedvesek, figyelmesek, illedelmesek és szolgálatkészek voltak a hölgyekkel, szerények és tiszteletteljesek illusztris vendégeikkel szemben, szépen, ügyesen táncoltak, egyetlenegy sem volt közöttük, aki kifogásra adott volna okot. Lám: még táncolva is lehet a testület hírnevét és becsületét növelni, még mulatni és szórakozni is lehet úgy, hogy a magyar csendőr dícsérete fakadjon belőle.

A csendőr szolgálata a faragatlan, nyers emberek fékmentésével telik, megilleti hát a dícséret, ha meg tudja találni a hangot és viselkedést, amely a bálterem parkettjéhez és a fehér keztyűhöz illik.

Ezt természetesen tanulni és gyakorolni kell. Nem úgy, hogy a csendőr minden szabad idejét a laktanyán kívül, idegen társaságban töltse, mert erre semmi szükség nincsen, hanem, hogy minden alkalommal, akár bajtársai, akár idegenek között van, mindig viselkedjék úgy, ahogy azt a társadalmi illemszabályok megkövetelik. A szűkkörű, bizalmas társaság, a meghitt bajtársi kör sem jogosít fel senkit arra, hogy ne úgy viselkedjék, ahogy nagyobb nyilvánosság előtt viselkedne. Csak úgy lehet elérni, hogy az illedelmesség ne ideiglenesen önmagunkra erőszakolt, kényelmetlen, hamis máz, hanem valódi egyéniségünknek természetes megnyilvánulása legyen.

Erre természetesen nemcsak a bálteremben van szükségünk, hanem elsősorban a mindennapi életben, sőt szolgálatunkban is. Akinek annyi és annyiféle emberrel kell érintkeznie, mint a csendőrnök, annak mindennél nagyobb súlyt kell helyeznie arra, hogy másokkal való érintkezése ne csak lényegileg, hanem formailag is kifogástalan legyen. Ezt pedig nem a bálteremben, hanem az életben kell megtanulni, mert a bálterembe már nem tanulni, hanem csak vizsgálni meg az ember.

Azt mondja az új Szolgálati Utasításunk, hogy: „A társadalmi magatartási szabályok és érintkezési formák ismerete a csendőr társadalmi helyzetét teszi kedvezőbbé”. Székesfehérvári bajtársaink már tanúságot is tettek erről az igazságról. Bizonyosak vagyunk benne, hogy a jó példa nem marad magára.

Emlékezzünk ...!

Évfordulóhoz értünk!

Március 15-én ünnepeljük 79-ik évfordulóját annak a történelmi időnek, ami a mai Magyarország társadalmi és gazdasági alapköveit lerakta.

Ez az ünnepnap minden évben bekopogtat hozzánk és mi ünneplő lélekkel vártuk mindég!

Hét év óta azonban más színt, más értelmet, más célt és más jelentőséget nyert a márciusi ünneplésünk, mint régen... Nagy-Magyarország idején!

A régi márciusi ünneplésünk tele volt politikummal... tele volt Ausztria felé irányult közjogi fogadkozásokkal!

A régi március ünnepéye mögött ott égett a magyar vágy: báresak egyszer el tudnánk érni teljes állami függetlenségünket! A régi márciusok a magyar nép közjogi harcainhoz szolgáltatták a lelkesítő erőt, a politikai törekvések onnan merítették népszerűségüket!

A ma márciusa ezzel szemben Trianon magyarjának komoly töprengése és erős fogadalma!

A mai március idusán Janus fővel áll a búsuló magyar a második ezredév küszöbén! És míg egyik arcával a múlt emlékei közt kutat, addig másik tekintetével a szebb magyar jövő útjait keresi.

A ma magyarjára kettős kötelességet jelent ez az évforduló: egyfelől értékelnie kell azt a szent hagyományt, amit egy évezred történelmében — közelebről 1848 március eseményeiben — örökségül kapott; másfelől át kell éreznie azt a nagy felelősséget, ami ezzel a hagyománnyal szükségképpen vele jár.

Vegyük tehát a kezünkbe nemzetünk szent bibliáját: a magyar történelmet és ismerkedjünk meg ez évforduló jelentőségével.

Ez annyival könnyebb feladat lesz, mert hiszen mi történelmi idők gyermekei vagyunk és így érzékekkel bírunk ahhoz, hogy az eseményeket megítélhessük. Másfelől a 79 év távlata is elősegíti azon törekvésünket, hogy 1848 márciusának eseményeit a kellő világításban, történelmi következményeivel együtt értékelni tudjuk.

1848 március 15-ikének elsősorban gazdasági téren mutatkozik az óriási jelentősége.

Sevilla.

Irta: dezséri BACHÓ LÁSZLÓ százados,

a m. kir. Honvéd Ludovika Akadémia tanára.

A Cádizból Sevilleba vezető vasúti vonal mentén az utas semmit, vagy nagyon keveset lát azon szépségekből, melyeket előbbi olvasmányai alapján Andaluziában találni remélt. A nálunk uralkodó közhit szerint Andaluzia a mesék országa, egy tejjel-mézszel folyó Kánaán, egy buja növényzettel pompázó Éden kertje, hol senki sem dolgozik, hanem a hasát sütteti a nappal s az édes anyaföld dologtalan gyermekeit ingyen látja el minden jóval, bőkezűen mindent megteremve neki.

Bevallom őszintén, a közhit ezen Andaluziája csak a képzeletben és régi útleírásokban létezik. Lehet, sőt valószínű, hogy ez az ország évszázadokkal ezelőtt ilyen lehetett. Én azonban már nem sokat láttam ebből a mesebeli Kánaánból. Hellyel-közzel akadnak ugyan igazán tündéri szépségű részei. Cordoba és Malaga gyönyörű vegetációjánál talán a paradicsomé sem lehetett szebb. De általánosítani nem szabad.

Andaluzia a valóságban egy általában sívár, vízszegény, poros síkság, sőt helyenként sivatag. A síkságon aránylag kevés megművelt föld, annál több a legelő, melyen a bikaviadalok céljaira tenyésztett bikacsordák legelésznek. Kevés a falu is. Csak ezek közvetlen közelében élénkebbek, üdőbbek a színek és kedvesebb a vidék képe. Különben a képzeletbeli tündérligeteknek semmi nyomuk, az egész síkság inkább leverőleg, nyomasztólag, mint üdítőleg hat a kedélyre. Ez a sívár vidék a ma Andaluziája, de amelyben, mint említettem, nem hiányzanak itt-ott a valóban megénekelni való helyek sem. Azonban a mostani Andaluziát nem ezek az elszórt oázisok jellemzik.

Önkéntelenül azt kérdezi önmagától az Andaluziából már most, a vasúti kocsiiban kiábrándulni kezdő utas, hogy hol van, hová lett mindazon szépség, melylyel a képzeletnek ezt a mesebeli országát költők, írók,

Ugyanis ekkor mondatott ki a jogszabály, hogy ingatlant Magyarországon mindenki szabadon szerezhethet és ingatlanával megkötöttség nélkül, szabadon rendelkezhetik. Ekkor tehát szakítottunk azzal a több évszázados állapottal, mely szerint az országban ingatlant csak nemes ember szerezhethet és az ország más, nem nemes rendű lakosai, csakis mint városi polgárok, a városok falain belül bírhattak ingatlan tulajdonnal.

A mezőgazdasági ingatlanok művelési rendszere addig a jobbágy- és zsellérmunka rendszerén nyugodott. Ez gyakorlatilag azt jelentette, hogy a földművelés munkáját a jobbágyok és zsellérek végezték, akik munkájukért nem pénzbeli díjazást kaptak, hanem az általuk termesztett terménynek bizonyos hányadát a földtulajdonosnak leróva, a megmaradt rész képezte a munkabérüket.

Ez volt a termény- vagy ősgazdaság rendszere.

De maguk a nemes rendű földbirtokosok sem rendelkezhetek szabadon ingatlanaikkal, mert az 1351-ik év óta fennállott ősiségi törvény ezt lehetetlenné tette.

Vagyis 1848 márciusa előtt a magyar gazdasági élet a megkötöttség állapotában folyt le és a következő képet nyújtotta:

A föld tulajdonosai a főurak, a főpapi rend és a középnemesség voltak, akik birtokukat a mai hitbizományi rendszernek megfelelő módon birtokolva jobbágyaikkal és zsellérekkel műveltették.

A városi polgárság látta el azt a kismérvű kereskedelmet, aminek szükségessége itt akkor fennállott, ugyanők látták el az országot ipari cikkel is, amely legnagyobb részben a mezőgazdasági nyerstermények feldolgozása révén állott elő. Ezen ipar sem volt szabadon üzhető, hanem csak a céhrendszerek keretén belül, szabályokhoz kötött módon volt gyakorolható.

A pénzgazdaság, vagyis a pénzzel való kereskedés — amit ma a bankok és hitelintézetek végeznek — főképpen a zsidóság és kismérvű városi polgárság foglalkozási köréhez tartozott.

1848 márciusával megindult egy új gazdasági folyamat, amit a földbirtokok szabad forgalma, az ipar és kereskedelem szabaddá tétele és a terménygazdaságból a pénzgazdaságra való áttérés jellemez.

utazók dícsimnuszai feldíszítették? A mórok idejében ez a tartomány tényleg Kánaán földje volt, aminek a magyarzata az, hogy abban az időben igen sűrű volt a lakosság, a síkságot pedig a Guadalquivir vizéből táplált öntözőművekkel, esatornákkal öntözték, ami azután dúsán tenyésző növényzetet eredményezett. A mórok kitakarodása után, mivel a lakosság pótlásáról senki sem gondoskodott, ezek az öntözőművek a legnagyobb részben elpusztultak. Nem a keresztény hódítók vallásos fanatizmusa, mint sokan állítani szeretik, volt az oka Andaluzia pusztulásának, mert hiszen olyan barbár hódító még nem akadt, aki a saját országát elpusztította és a saját fejőstehenét agyonverte volna. Ennek a fájdalmas hanyatlásnak a valódi oka inkább az, hogy az arabok kivonulása után nem volt elég munkaerő az általuk létesített öntözőművek üzemeltetéséhez és a művelés alatt állott területek továbbműveléséhez. A munkás kezek hiánya még fokozottabb mértékben vált érezhetővé Amerika felfedezése után, mikor az amúgy is gyér népességű Spanyolország egy olyan probléma megoldásával találta magát szemben, melyet sajátmagának fokozatos elsorvasztása nélkül abban az időben Európának talán egy országa sem tudott volna megoldani.

Ez a probléma pedig a Columbus, Pizarro, Cortez és a többi hódító által a spanyol korona uralma alá hajtott Ujvilágnak spanyolokkal való benépesítése volt. Mexico kincsei, Peru aránya, melyet hajószámra szállítottak Sevilleba, a spanyol flotta nagyrészt andaluziai hajósokból álló legénységének a képzeletet izgató elbeszélései, oly nagy hatással voltak a kalandos vállalkozásokra különben is hajlamos andaluz népre, hogy az hajószámra hagyta el hazáját és az Ujvilág gyarmatait telepedve le, ott munkával igyekezett közreműködni a tűzzel-vassal odaplántált spanyol uralom megszilárdításánál. Annak, hogy Amerika gyarmatosítói túlnyomó részben andaluzok voltak, nem utolsó oka volt az sem, hogy Columbus családja Sevilleban lakott és Pizarro, Cortez, valamint több

Ennek a gazdasági rendszernek első apostola és életre keltője Széchenyi István gróf volt, aki magyar lelkének nagy, fanatikus erejével arra törekedett, hogy Magyarországot ősi, elmaradott gazdasági állapotából kiemelve a gazdasági élet szabaddá tétele és a hitel megszervezése révén egy új, gazdaságilag jól megalapozott, boldog Magyarországot teremtsen meg.

Amit e téren Széchenyi kezdeményezett, az a márciusi események hatása alatt máról-holnapra — mondhatjuk, hogy minden előkészület nélkül — kelt életre.

Ez a gazdasági újjáalakulás azonban a gyakorlati megvalósításnál nem ment simán és — ha ma végigtekintjük azt az utat, amit e gazdasági berendezkedés új pályáján megtett a magyar faj — azt kell látnunk, hogy az új életberendezkedésben igen érzékeny veszteség érte éppen azt a magyar középneemességet, amelyik az 1848 március 15-ikének áldozatos híve és létrehozója volt és következménye lett annak a ténynek, hogy a magyar középneemesség gyökere ettől az időtől kezdődőleg szakadt el a magyar rögtől és napról-napra vesztett gazdasági súlyából és társadalmi jelentőségéből.

Ennek a helyzetnek mélyreható történelmi okai vannak.

Alig mondották ugyanis ki az ősiség eltörlését, a jobbgység felszabadítását és a magyar föld szabad forgalmát, máris rátört minden oldalról a magyar fajra az ellenség és nemcsak a márciusi alkotmány, hanem a magyar népnek pusztasága léte és fennmaradása is veszélyben forgott.

Az ország szélein azok a nemzetiségeink gyújtották fel elsőnek a pusztító tüzet, azok az oláhok, szerbek és horvátok gyilkolták halomra a védtelen és ilyen támadásra előkészületlen magyar birtokosságot, akik teljes mérvben részesülhettek azokban a gazdasági előnyökben, amelyeket a magyar nép nekik nyújtott és amiket a magyar neemesség nagy áldozata nekik felkínált.

Megindult tehát az 1848—49-iki magyar szabadságharc. Ez a harc — bár a középneemesség szellemi vezetése alatt folyt le — volt évszázadok óta első küzdelmünk, amelyikben a magyar nemzet minden rétege, a magyar földnek minden becsületes, lelkében és szívében magyar polgára résztvett.

más hódító és kalandor ennek a városnak a szülőttei voltak, kik elsősorban legközelebbi honfitársaikat juttatták a busásjövendelmű tengerentuli hivatalokhoz és a nemkevésbé busás haszonnal kecsegtető gazdátlan latifundiumokhoz, ültetvényekhez, amelyeket csak el kellett foglalni és a bennszülőtteket munkára fogni. Ez mindenestre könnyebb feladat volt, mint odahaza a hiányzó arab munkáskezeket izzasztó munkával pótolni.

Amerika felfedezése és benépesítése volt tehát az oka Andaluzia, tágabb értelemben egész Spanyolország hanyatlásának. Az anyaország, hogy gyarmatait táplálja, megfosztotta magát saját erőforrásaiktól és lassan elorvadt. A nagy mút dicsőségét és legendás szépségét a régi kultura muzeális temetőinek, Cordoba és Granadának a műemlékei és a kedvező földrajzi fekvésénél fogva magát nagyjából a felszínen tartani tudó Sevilla őrzik.

Ha sevillai embert kérdezzük meg, ki is alapította tulajdonképpen ezt a legrégebbi időből származó műemlékekben oly gazdag, gyönyörű várost, azt a nagyon komolyan értett választ fogjuk kapni, hogy a város alapítója maga Herkules volt. A sevillai cicerone mindjárt utal is az Alameda de Hércules-re, a város északi részén fekvő szép sétányra (melyet különben is érdemes megnézni), ahol két magas gránitoszlop van, a Herkules oszlopai. Ezek valaha tényleg egy Herkules-templom oszlopai voltak s itt csak az újkorban állították fel őket. De a néphit szerint maga a félisten szúrta be őket a földbe vándorlása közben azon a helyen, melyet legszebbnek talált arra, hogy ott várost alapítson. Nem kell esodálcokozni azon, hogy Herkules úkapjukra nagyon büszkének, kinek az emléket számos népballada őrzí, mert hiszen az andaluzok szeretik a szuperlatívuszokat. Akadnak olyanok is, akik Noé pátriárka unokáját, Tharsist tartják Sevilla alapítójának. Igaz, ennek az ellenkezője sem bizonyítható.

Viszont ennek az egy éven át tartott küzdelemnek az lett a velejáró következménye, hogy a magyar középneemesség, amelyik átengedett birtokaiért Kossuth-bankókban kaptá meg a csekély kárpótlási díjait, e pénznem megsemmisülése folytán ingatlanából ingóvá: földből Kossuth-bankóvá változott vagyonát elvesztette. De elvesztette másrészt azért is, mert a szabadságharcunk leverését követő elnyomatás idején a magyar középneemesség jórésze üldözött vaddá lett, menekülnie kellett az osztrák hatóság üldözéseivel. Így a gazdaságok gazda nélkül maradtak, dudva nőtt a magyar ugaron, kihalt a történelmi élet a magyar kuriákból és idegenek ültek be a pusztuló magyar udvarházakba.

Tehát prédává lett a magyar föld, olesóvá a magyar élet; csak egy volt drága: a pénz, ami a magyar lélektől idegen, a magyar történelemmel és nemzeti hivatással nem törődő érdeket szolgált és a magyar fajtól jórészt idegen mentalitású kezekben diktálta a gazdasági harc új tempóját! Így vezetett az 1848 márciusi napok ragyogóan indult gazdasági pályája az események tragikus közrejátszása folytán a magyar középneemesség gazdasági pusztulásához.

Hogy ez a könyörtelen gazdasági helyzet a későbbi évek során hová vezetett, hogy a magyar föld — mely 1848-ig feltétlenül biztosította a magyar faj fennmaradását — milyen sorsra jutott, mutatja az a tény is, hogy egy emberöltővel azután, hogy a gazdasági szabadságot proklamáltuk és becsületesen megvalósítottuk, már Erdélyben a román bankok aranya előntötte és magához váltotta az elpusztult magyar földet és ugyanott megmozdult a magyar faj talpa alatt az életet adó anyaföld. De ugyanígy érezhetővé vált a Bácskában és Bánátban, valamint Horvátországban is, hogy mozog alattunk az államélet alapja: a föld.

Az igaz, hogy a márciusi időket követett szabadságharc és elnyomatás kora a magyar iparos- és kereskedővilágot is megviselte, de ezek vesztesége sokkal kisebb mérvű volt, mint a földbirtokosoké azért, mert ők már 1848 márciusa előtt is be voltak némileg a pénzgazdaságra rendezkedve, így az átalakulás nem érte őket váratlanul és mert másrészt a Bach-korszak elnyomása rájuk alig nehezedett, hiszen foglalkozásuk nem-

A feníciaiak az elsők, kik itt ma is látható nyomokat hagytak hátra. Krisztus előtt 45-ben a város Hispalis néven római gyarmat. A rómaiak idejéből több építmény maradt fenn, így a város közelében levő nagy római cirkusz, az említett oszlopok, városfalak maradványai és tornyok, azután a vízvezeték, melyet a rómaiak óta minden gazda karbantartott, úgy hogy az ma is használatban van.

A vandálok 441-ben Andaluziát is elpusztították; félszázaddal később a nyugati gótok lettek az urak, de ezektől semmi emlék sem maradt fenn. Az utánuk következő mórok „Isbiliah“-ból, mint ők Sevillát nevezték, tündérvárost csináltak. 1248-ban kasztíliai Ferdinánd spanyol király kiverte innen a mórokat, de a keresztény királyok alatt is a mór építőművészet volt az uralkodó néhány évszázadig és a mórok idejéből származó műemlékeket is nagyjában megkímélték. A mór idők óta Sevilla, noha ma is egyik legjelentékenyebb helye Spanyolországban, sohasem tudta előbbi fényét elérni, még a felfedezéseket követő évszázadban sem, amelyet pedig Hispánia fénykorának mond a történelem.

Utazásaim közben valahányszor olyan dolgot akartam megnézni, amelytől nagyon sokat vártam, rendszeren el szoktam szökni útítársaimtól, nehogy esetleges profán megjegyzések elmélyedésemben és gyönyörűségemben zavarjanak. Itt pedig annyi gyönyörű látványt vártam az emberre, hogy az ember nem is érti meg, miért fordul meg olyan kevés magyar ember Spanyolországban? Pedig igaza van a sevillai dalnak: „Quien no ha visto Sevilla, no ha visto maravilla...“ (Aki nem látta Sevillát, az még csodát nem látott).

Vegyük tehát ezeket a „csodákat“ szép sorjában, nehogy eltévedjünk. A legelső dolog, amit az ember itt megnéz, természetesen a székesegyház világhírű tornya, a Giralda. Bejáratát keresve, betévedtem a katedrális egyik udvarába, a narancsfákkal beültetett

zetközi jellegénél fogva ők könnyen alkalmazkodhat-
tak az akkori hatalmi helyzethez is.

1848 márciusának másik nagy jelentősége a társadalmi átalakulásban mutatkozik:

1848 előtt a magyar társadalomban csakis a főpapok, főurak és közepnemesség jöhetett figyelembe; csakis ezeknek a rendeknek volt az országra kiható jelentőségszerű társadalmi súlyuk és jelentőségük.

A városi polgároknak csak saját városuk területén és körletén belül volt társadalmilag elismert helyzetük, a városuk falain kívül, az ország vidékein már társadalmi helyzetük ingadozó és mindenkor csak az egyén értékeitől függő jelentőségű volt.

A vidéken élő jobbágyoknak és zsellérsorsú földművelőknek semmiféle társadalmi igényük nem volt és így társadalmi jelentőségük sem lehetett.

Az országban lakó zsidóságnak sem volt semmiféle társadalmi tekintélye, avagy értékelése.

Az ország szélein tömegesen élt nemzetiségek befelé élve saját igényük és az adott gazdasági helyzetnek megfelelően rendezkedtek be társadalmilag anélkül azonban, hogy ezen életberendezkedés formába vagy tartalmába a magyarság valaha is beleavatkozott volna.

1848 március 15-ike e téren is óriási fordulatot hozott:

A magyar közepnemesség, mint a márciusi mozgalmak lelke — megnyitotta kastélyainak sorompóit és lemondva egy évezred óta élvezett történelmi jogairól, testverként oltta keblére a magyar földön lakó minden rendű, rangú, életerdekű és foglalkozású lakosságot. Ettől kezdve minden társadalmi szabálytól és jogi formulától mentesülve a magyar haza minden polgára bejuthatott a magyar közepnemességből középosztályá átalakult társadalmi csoportba, aki szellemi képességeivel, erkölcsi felfogásával és kulturális igényével fogva oda törekedett, és másfelől meg tudott felelni azon általános követelményeknek, amiket egy középosztálybeli — hogy úgy mondjuk — úri embertől elvárt a magyar társasélet.

A felszabadult jobbágyok és zsellérek, valamint az iparos- és kereskedővilág lelkében is feltámadt a társas élet utáni vágy. Ezzel együtt lassan kialakultak a

földműves és ipari munkások és polgárok társadalmi csoportosulásai is.

Ezen csoportok azonban nem voltak egymástól átláthatatlan kínai falakkal elválasztva, hanem az egyik csoportból a másikba felemelkedésnek, avagy a visszasütyedésnek minden lehetősége nyitva állott az egyének részére. Pusztán csak a főúri osztályról mondhatjuk el, hogy a társadalmilag alatta élőkől ridegen és me-reven elzárkózott.

Ha már most 1848 március 15-étől a mai napig eltelt időn át a társasélet kialakulását szemügyre vesszük, a következő érdekes megfigyelésekhez jutunk:

Míg városi lakosságunk körében hatalmas erővel indult meg a küzdelem a közepnemesség történelmi keretéből kialakult középosztályba való bejutásért és ez pár év leforgása alatt annyira sikerült is, hogy a mai magyar középosztályban már hiába keresünk olyan rétegvonalakat, amelyek a középosztálynak — hogy úgy mondjuk — történelmi jogcímekkel is bíró egyedeit az újonnan beérkezettektől elválasztják és amíg a városi középosztályok uralkodó szinét a polgári elem túlsúlya adja meg, addig a falusi lakosság mai egyedei ugyancsak ma is abban a társadalmi korban élnek életüket, ahol ősapjukat az 1848. év márciusi eseményei találta. A fajú jobbágy- és zsellériakossága körében ma is igen halványan él az a vágy, hogy a középosztály körébe telemekedjenek. Ez az osztály még ma sem bír kellemes érzéssel ahhoz, hogy ennek a társadalmi emelkedésnek erkölcsi erejét, jelentőségét és gazdasági tartalmát kellőleg értékelni tudná. Viszont a fent vázolt gazdasági tragédia társadalmi következményének tudható be az a mai tényleges helyzet is, hogy a magyar falvakból kiszorult a régi közepnemes birtokososztály és — történelmi tekintélyét apopenzre váltva fel — jól-rosszul a városi polgárság soraiban helyezkedett el.

Ez a társadalmi átalakulás a közepnemesség áldozata folytán jött létre azon tény által, hogy a magyar nemesség előjogairól önként lemondva a márciusi eszmék vívmányaként törvénybe iktatta a társadalmi és jogi egyenlőséget, a köztelherviselést, a vallások szabad gyakorolását és a törvény előtti egyenlőséget.

Ha azonban ma visszatekintünk és megfigyeljük azokat a következményeket, amikkel ezek az átalakulá-

Patio de Lagarto-ba. Ennek az udvarnak a templomba vezető kapujáról egy kitömött krokodil lóg le, azért hívják a kaput is Puerta de Lagarto-nak. (Lagarto: gyík, krokodil). Fából faragott, mindenféle képekkel és feliratokkal kicifrázott gyík nem ritkán szerepel a spanyol katedrálisok bejáratánál. Sohasem tudtam rájönni, hogy ez mit jelent, miért van az a krokodil ottan? Fejtörésem feltűnhetett a koldusoknak, mert az egyik rögtön szolgálatkészen felvilágosított:

— Este lagarto es la Prudencia. (Ez a krokodil a Bölcsességet jelenti.)

Jó, ez tehát a Bölcsesség, a fő erények egyike, de hát miért kell ennek épen a kapura ráerősítve lenni?

Alighogy megköszöntem a szíves felvilágosítást, már egy tucait koldus vett körül és mind a tizenkettő egyszerre magyarázta azt is, amire nem voltam kíváncsi, közben egymást lökdöste és szidta, hogy jobban érvényesüljön. A nagy vitatkozásnak azzal vettem véget, hogy nadrágzsebemet kifordítottam és sajnálkozó vállvonogatással adtam tudtára az ambiciózus társaságnak, hogy én nem vagyok idegen, én idevaló vagyok... Ezt a bölcs gondolatot, melyet később is többször alkalmaztam gyakorlatilag, valószínűleg a krokodil, a Bölcsesség sugalmazta... A spanyolok lenézőleg mértek végig és a faképnél hagytak.

A kitömött krokodilt különben 1260-ban az egyiptomi szultán küldötte ajándékba a spanyol királynak, ki azt a kapu tetejére egy elefántagyarral és azon kantárral erősítette oda, melyet valamikor állítólag Cid használt...

De a krokodil hatalma a toronyra már nem terjedt ki, mert ott már nem volt szerencsém, pedig ugyan-
csak nagy harcot kellett vívnom a koldusokkal. De ezek már sem az üres zsebeknek, sem pedig spanyol beszédemnek nem hittek, hanem a szemembe nevettek, megdicsérték, hogy milyen szépen tudok spanyolul, sőt az egyik szemtelenül azt a megjegyzést tette, hogy már azért sem lehetek spanyol, mert olyan bolond nem akad ennek a földnek a szülőttei között, aki, ha csak

nem hivatásos vezető, ilyen rekkenő melegben kedvet érezne magában egy ilyen magas toronyba felmászni. Az okoskodás, ha szemtelen is, okos és mulatságos volt s így megadtam magam sorsomnak s nem is igen sajnáltam a „váltságdíjat“, melyet le kellett adnom, hogy a derék caballérok egyedül hagyjanak.

Ahogy a toronyba vezető rámpákon felfelé ballagok, elébem áll egy ór s rámparancsol, forduljak vissza, mert magános embernek a toronyba nem szabad felmenni. Hiába magyaráztam neki, hogy nem vagyok öngyilkosjelölt, nem is szédülök, a nagyharangot sem akarom elvinni. Csak akkor engedett tovább, mikor az egyedüllétet egy újabb pezetéval megváltottam. Ez a jelenet néhányszor megismétlődött ugyan-
azon eredménnyel. Sajnos, hogy a spanyol hatóságok a koldulásnak ezt a szemérmetlen módját nem tudják, vagy nem akarják megakadályozni.

Valami harminc és egynehány igen kényelmes rámpa vezet fel a toronyba. Azt mondják, hogy mint Napoleon a velencei Campanille-be, Katholikus Ferdinánd a Giralda-ba lóháton ment fel.

A Giralda-t a mórok a XII. században kezdték el építeni az algebra feltalálójának, egy Al-Dzseber nevű arab tudósnak a tervei szerint és személyes vezetése alatt. Nem hiába tervezte egy ilyen tudós, mert ez a minaré a legszebb mindazok között, melyekkel a mohamedán építőművészet megajándékozta a világot. Egy cseppet sem hasonlít a keleti mohamedán országokban látható elegáns, vékony minarékhöz, mert ugyanis a nyugati mohamedánok imatornyai, így a Giralda is, általában szélesebbek, vastagabbak s hogy mégis könnyűnek és karesúknak tünnek fel, azt a kecses formájú ablakoknak köszönhetik.

A hagyomány szerint a Giralda alapkövei alá az arab-spanyol harcokban elesett keresztény lovagok maradványait tették. Az arabok égő fantáziája így szimbolizálja a félhold hatalmát a kereszt felett. A torony eredetileg csak 36 méter magas volt; a keresztény uralom alatt azonban még öt emeletet raktak

sok jártak; főként ha figyelembe vesszük az emlékünkből fájóan élő két forradalom és Trianon tapasztalatait, úgy a következőket állapíthatjuk meg:

A magyar élet nagy átalakulásának megindítója „a legnagyobb magyar”: Széchényi István gróf és a lánglelkű Kossuth Lajos voltak.

Mindkettő fanatikus szeretettel dolgozott fajtájáért! Mindkét államférfi előbbre akarta a magyar népet vinni a boldogabb jövő felé!

De más volt az eszköz, amit terveik megvalósításánál felhasználni akartak és egészen más volt a mód, ahogyan eszméiket a gyakorlati életbe átültetni gondolták.

Széchényi azt tartotta, hogy a magyar fajt európai színvonalra kell emelni, de ennek fokozatos fejlődéssel kell végbemennie úgy, hogy a magyar faj gazdasági helyzete meg ne rendüljön, hanem ellenkezőleg megerősödjék és hogy domináló szerepét és történelmi hivatását itt, a Kárpátok medencéjében feltétlenül megőrizze.

Kossuth ezzel szemben azt vallotta, hogy az átalakulásnak azonnal, késedelem nélkül meg kell történni. O abban a hitben élt, hogy ha a magyar nép történelmi csztályai nemesi előjogaikról lemondanak és mindenkiket megosztják a magyar föld összes lakóival, úgy a szent áldozathozatal feltétlenül ki fogja váltani a hála érzetét a magyar föld minden polgárából, akik ez ajándék révén a magyar haza edes gyermekeivé lettek és ennek a hálanak összeforrasztó tüzeben ki fog alakulni az egy érzésű, egy célú, egy eszméért élő magyar nemzet.

A márciusi ifjak Kossuth mellé állottak; a politikai magyar nemzet őt fogadta el vezéréül, amivel lekötötte magát a Kossuth által felállított program mellett.

Széchényi félreállott, de nem szünt meg nemzetéért tovább dolgozni és amikor látta, hogy a Kossuth által előírt útirány közjogi forradalomhoz vezethet és hogy a nemzetiségeink nemesak hogy nem honorálják a nekik nyújtott előnyöket, hanem egyenesen a magyar állam epsege ellen törnek, fajtájaért aggódó lelke elborult a veszélyektől való félelmében.

A történelem eseményei azon a ponton feltétlenül

föléje. Az alsó emeleten vannak a harangok, felettük pedig az óramű. Egy felső emelet dór, a másik ion stílusú. A torony vastag falait helyenként oszlopok által alátámasztott, patkóalakú csipkézett ívekben rajzolt gyönyörű kettős ablakok törik át. A torony tetejére egy kupola van ráépítve, amelyiknek a stílusa nem áll összhangban a Giralda többi részével. A kupolán egy öt méter magas, csekély 13 mázsát nyomó bronzszobor, a HIT szobra áll, mely függőleges tengelyén a széllal forog s így a szélkakas szerepét is betölti. A szélfelfogó felület a szobor kezében levő zászló. A forgó szobortól kapta a Giralda a nevét (spanyolul girar: forogni). A torony teljes magassága valamivel kevesebb száz méternél.

Odalépek az egyik patkóalakú remek kettősablakhoz és mialatt tekintetem az egyik oldalon az alattam levő házak udvaraiba hatol be kíváncsian, a másik oldalon pedig a város távolabbi részeiben és a vidéken gyönyörködik, ismét előterem egy újabb, Isten a megmondhatója, már hányadik „vezető” és rossz angolsággal (ez bizonyosan jó borraivalót várt tőlem), de nagyon barátságosan közli velem, hogy a Giralda 25 harangja közül a legnagyobbikat 1688-ban húzták fel és tízezer tallérba került. Megtudtam tőle azt is, hogy a Giralda büszkélkedett 1400-ban az első toronyórával Spanyolországban s talán az egész világon. Meg kell adni, hogy ezek a vezetők, bármennyire alkalmatlanok is különben, nagyon jól vannak tájékozva.

Kár, hogy a Giraldának sok része már nem az eredeti, mert a gyakori földrengések és villámcsapások okozta rombolások miatt többször kellett részlegesen renováltatni.

A legfelső mellvédéről a kilátás valóban olyan tündéri, mint amilyen csak lehet csaknem száz méternyi magasságból. Alattam a Patio de los Naranjos, ez a régi, poétikus nagy kert, hasonló többi testvéreivel, melyek a csend poézisibe burkolják a spanyol katedrálisokat; a csendes, szűk utcák, amelyekbe alig hatol

Széchényinek adtak igazat, hogy a magyar faj összes történelmi jogának azonnali feladása csakhamar érezte hátrányos következményeit is.

1848 előtt ugyanis a társadalmi emelkedésnek: a politikai magyar nemzet testébe bejutásnak, vagyis a nemesség elnyerésének egyetlen módja az volt, hogy az erre törekvőnek fegyverrel kezében, életének felajánlásával kellett harcolnia a magyar államért.

Viszont a nemesség megszerzése annyi társadalmi előnnyel, annyi gazdasági kedvezményel és olyan megkülönböztetett jogi helyzettel járt együtt, hogy a külföldről bármi okból ide került idegeneknek — ha itt akartak otthont találni — érdemes volt ezt a legnemesebb áldozatot is meghozniok.

Másfelől az is tény, hogy aki egyszer a magyar nemesség tagja lett, az átvette a magyar faj történelmi tradícióit és jobban, rosszban osztozkodott ezentúl a magyar sorssal.

Miután azonban a nemesi előjogokat eltörölték és az idegenek éppen olyan könnyen megszerezhették a magyar állampolgársággal együttjáró jogokat, mint azok, akiket ehhez a földhöz történelmi gyökérszálak fűztek és miután ettől fogva itt azok is élvezték a magyar föld jogait, akik egyébként a kötelezettségekben vagy egyáltalán nem, vagy csak kényszerűségből vettek ki a részüket, ezzel megszűnt a leghatalmasabb vonzóerő, ami az idegeneket eddig arra bírta, hogy ne csak nyelviileg, de szívbentélemben is magyarokká váljanak és az ezen állampolgári helyzetükből fakadó következményeket a balsorsban is száz százalékig vállalják.

Majd miután kimondatott az is, hogy ezentúl minden magyar állampolgár eredetére, anyanyelvére, fajára és vallására tekintet nélkül mindenféle államhivatalra jogosult, ennek az lett a folyománya, hogy a magyar biroi testületbe, a közigazgatáshoz és a magyar törvényhozás szervezetebe olyanok is bekerültek, akiknek a lelkük mélyén idegen érdekek elfojtott tüze égett és akik — amint mi Trianon magyarjai ezer élő példán láthattuk — a veszély pillanatában átmentek ellenségeink táborába és most ott, ellenünk értékesítik azt a tudásukat, amiket a magyar kultúra, a magyar jószívűség és a magyar föld nyújtott nekik.

be a nap, kissé távolabb a hatalmas Plaza de Toros, az aréna, azután a Guadalquivir napfényben úszó szöke vize, a mozgalmas mólok. A háttérben az andaluziai mezők, alacsony hegyek, mikroszkópikus, ragyogó fehér házacskákkal, melyek úgy fénylenek a napban, mintha elszórt kristályok volnának. A másik oldalon egy magasabb hegység látszik, sziluettje szinte elvesz a kék horizontban. Amott, mint valami vastag szalag, várfal húzódik, azután látszik egy vár, a Castillo de la Macarena s hogy az álomszerű látványból a kijózanító valóság se hiányozzék, mint felkiáltójelek merednek az égnek a madridi vasút javítóműhelyeinek a füstölő kéményei.

A házaknak az időtől zöldesfekete tetőire a patinás tornyoknak egész légiója támaszkodik s mint megannyi őrszem, néz a tornyok tornya, a Giralda felé; az Alcazar, a félig romokban heverő mór tündérpalota rogyadozó, melancholikus falai, mint már annyi évszázad óta, sötéten nézik a mór építőművészet másik csodáját, a katedrális sötét, boltozatos teteje felett örökifjú szépségben pompázó Giraldát, amelynek a tetején a HIT szobra allegorizálja a kereszténység diadalát a mórok elvesztett paradicsomában.

Nehéz részletezni a benyomást, melyet Sevilla képe, ha azt a toronyból nézzük, az emberre gyakorol. A virulás és elmulás keveréke ez; élet, mely hervad és fogy, mely emlékeiből táplálkozva éli a legendás hagyományoknak a mesékből összeszövődő spirituális életét... A zord, szinehagyott épületek, mintha a történelem muzeumi volnának, a csendes, néptelen, alig lélekző utcák, tele édes bájjal és fájó nosztalgiával; ez Sevilla, az élő mumia, aki drágakövekkel és virágokkal teli sírboltban fekszik és várja az utolsó órát, mely számára talán sohasem érkezik el... A másik oldalon, a Guadalquivir mólóján, az örökké mozgalmas, nyugtalan folyam gőzhajóin a brutális, önző és diadalmas élet újjongva hirdeti, hogy ez a szép mumia egy ilyen kék ég, ilyen éghajlat alatt, ilyen szépség közepette nem fog elporladni sohasem.

Igy lett a magyar nagylelkűség a magyar faj tragédiájának egyik okozójává!

Ime ez is egy márciusi tanulság, amit nekünk egy esonka ország rokkant gyermekeinek a történelem nyújt. Érezhetjük, láthatjuk, hogy ezek a tanulságok nem azonosak azokkal, amiket eddigél március 15-ének ünnepélyén hallani megszoktunk volt.

Az eltérés arra vezethető vissza: hogy igen sokan úgy ismertetik március idusát, hogy elegendőknek tartják az események elmondását, amik 1848 március 15-én lejátszódtak.

Ezek nem nézik meg, nem mutatják be azokat a következményeket, amiké a következő évtizedek fejlesztették a márciusi vívmányokat.

Már pedig mi a mai helyzetünkben nem engedhetjük meg magunknak azt a nagy fényűzést, hogy éppen azokat a tanulságokat hallgassuk el, amikből egyrészt fajunk csalódásait megismerhetjük, másfelől arra is jök ezek, hogy a jövőben ilyen csalódásoktól megkímélhessük jövő nemzedékünket.

Ime tehát, Trianon szomorú magyar nemzedéke, ezek a történelem teljes tanulságai. Ez az érem másik oldala.

Ezek után feleljünk meg arra a kérdésünkre, amit az elején felvetettünk: mire kötelez bennünket, mai nemzedéket a ránk maradt történelmi örökség?

A mai Magyarország esonkaságának oka a trianoni békeszerződésben gyökeredzik.

A trianoni békeparancs történelmi indokaként pedig azt hozták fel, hogy Magyarország azzal szolgáltaott okot a megcsontítására, mert a magyar faj a hegemóniáját a földjén lakó nemzeti kisebbségek elnyomására használta fel és „imperialista politikát folytatott“.

Nekünk tehát éppen a március történelme szolgáltatja a legerősebb érvet ahhoz, hogy a trianoni békeparancs történelmi alapjának tarthatatlanságát kimutassuk.

Minden rendelkezésünkre álló eszközzel értessük meg a világgal, hogy 79 évvel ezelőtt mi történt nálunk: hogy ez az ezeréves faj ezen a történelmi napon mindenét felajánlotta, testvéreként keblére ölelte és legbelső szentélyébe is beengedte még azokat a nemzetiségeket is, amelyek az 1918. és 1919. években a leg-rútabb hálátlansággal fizettek nekünk.

Ez a kötelességünk kifelé! A felvilágosító, kételyeket és tévedéseket eloszlató munka! Ebben vegyen részt a festő ecsetjével, az író tollával, a szobrász vésőjével, ezt zokogja el a művész kezében a hegedű, ez sirjon ki a külföldre járó magyar szavaiból!

A másik kötelességünkre azok a panaszos hangok hívják fel lelkünket, amik az elnyomott, az idegen fajú államokban kisebbségi helyzetbe került magyar testvéreink lelkéből szállanak felénk!

Onnan, a magyar éjszakából szünet nélkül sir át hozzánk Petőfi lelkének tragikussá vált kérdése, amit 1848 március 15-én kiáltott bele először a magyar életbe:

„*Rabok legyünk, vagy szabadok?
Ez a kérdés . . . válasszatok!*“

Halljad meg Trianon magyarja a magyar lelkek sikoltását!

Ne aludj el magyar lelkiismeret és készülj áldozatos lélekkel az eljövendő feleletadáshoz!

Csak ha megadhattuk az igazi feleletet, csak akkor lehet szó örömmünnepről! Csak akkor mondhatjuk el, hogy kiérdemeltük a ránk hagyott magyar örökséget!

Az lesz a márciusi álmok igazi beteljesedése!

A hatóságok és a közcsend elleni egyes kihágások.

Irta: DR. VALLÓ JÓZSEF őrnagy,
a csendőrtiszti tanfolyam tanára.

Ezen fejezetben azért vannak a hatóságok és a közcsend ellen elkövetett kihágások összevonva, mert szétválasztásuk nehézségbe ütköznék, mivel az itt körülírt cselekmények legtöbbje nem csak a hatóságok, hanem a közcsend ellen is irányul.

Itt ezen fejezetből csak a fontosabb s a gyakorlati közbiztonsági szolgálatban gyakran ismétlődő kihágásokat ismertetjük alábbiakban:

41. §. „Aki nem zsarolás céljából (Btk. 550. §.) valakit gyilkosság, rablás, súlyos testisértés, gyujtogatás vagy más közveszélyes bűntett elkövetésével, avagy pedig rágalmozó vagy becsületsértő állításnak nyomtatvány útján való közzétételével fenyeget: 1 hónapig terjedhető elzárással és 400 K-ig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

Aki pedig nem zsarolási célból a fent említett bűntettek elkövetésével valamely vidéknek vagy községnek lakóseit fenyegeti: 2 hónapig terjedhető elzárással és 600 K-ig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő“.

A Kbtkv. ezen §-ban a „fenyegetést“ bünteti, mely lényegileg még igen távol állván a fenyegetés beváltása által létesített jogsértéstől, leghelyesebben az előkészületi tevékenységek kategóriájába volna sorolható. A mi Kbtkv-ünk mégis büntetéssel sújtja ezt a jogveszélyeztető magatartást, mégpedig azért, mert a nyilvános fenyegetés, üldözés stb. azon felül, hogy a sértettnek lelkületében félelmet ébreszt, egyúttal a köznyugalmat is megzavarja. A büntetés alkalmazásával tehát a nagyobb veszély bekövetkezésének akarja a törvény elejét venni.

Ezen veszélyessé válható „fenyegetés“ akkor létesül, ha a megfenyegetett a támadás kilátásba helyezése folytán veszélyeztetve és megfélemlítve érezte magát, feltételezván, hogy támadója fenyegetésének beváltására képes lesz. Ha a fenyegetés félelmet nem okozott, akkor kihágás tárgyának hiánya miatt büntetés sem lesz alkalmazható. Ez az eset állna elő, ha pl. egy erőtlen aggastyán vagy egy fegyvertelen, fejletlen ifjú súlyos bántalmazás elkövetésével fenyegetne, egy nálánál sokkal erősebb, erőteljes férfit.

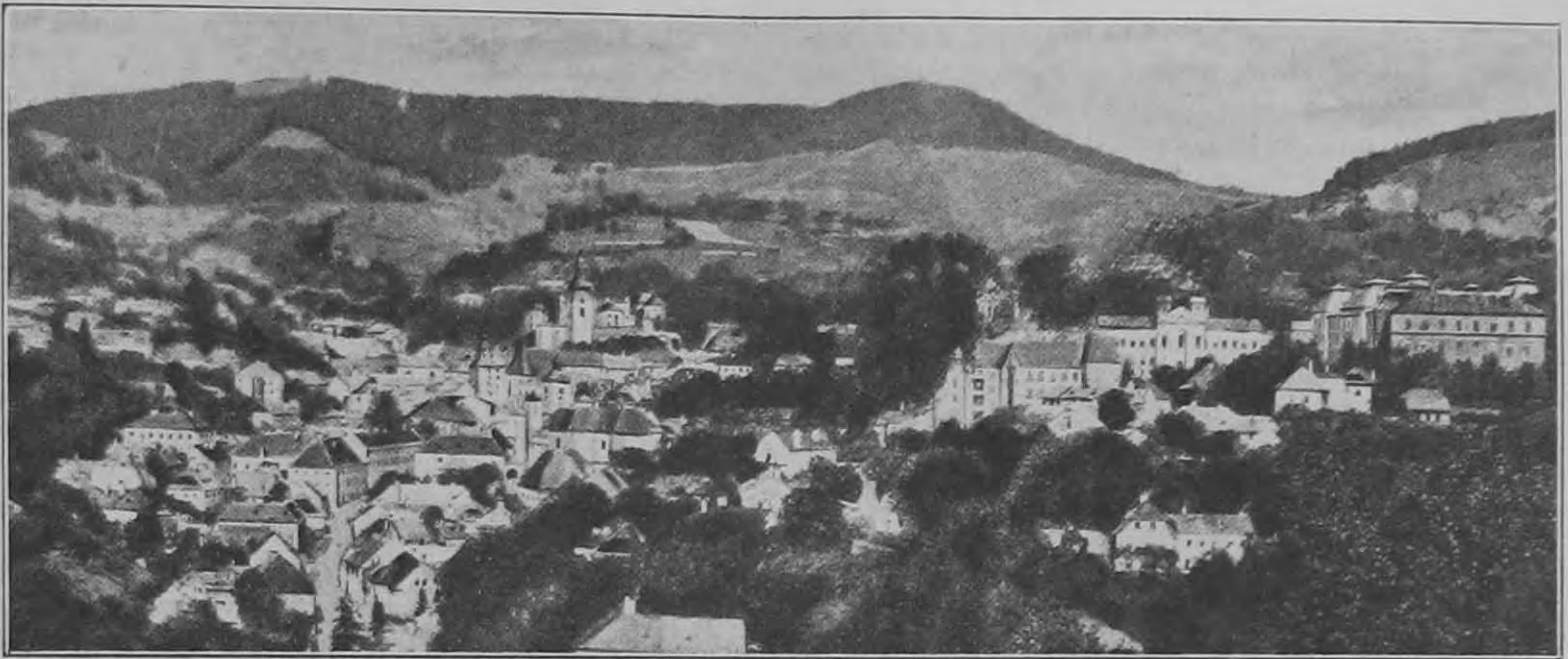
Nem zsarolás céljából az fenyeget, aki hatalmaskodásból és nem vagyoni haszonszerzés végett alkalmazza a fenyegetést.

A fenyegetés 1. szóbeli; 2. írásbeli; vagy 3. külső cselekvés által nyilvánított lehet; s vonatkozhat 1. gyilkosság; 2. rablás; 3. súlyos testi sértés; 4. gyujtogatás; 5. más közveszélyű bűntett elkövetésére vagy 6. rágalmozó vagy becsületsértő állításnak nyomtatvány útján való közzétételére.

Ad. 1. Gyilkossággal (btk. 278. §.) az fenyeget, aki a fenyegetett életének előre megfontolással való (praemeditatio) kioltását helyezi kilátásba, kétségtelen azonban, hogy ezen §-ban gyilkossággal való fenyegetés alatt általában az élet kioltására irányzott fenyegetést (szándékos emberöléssel való fenyegetést) kell érteni. Ha tehát a tettes a fenyegetésnél nem megy tovább s az ölést magát meg nem kíséri, cselekménye ezen §. alapján csak ki-

A nap és a csillagos szférák előtt csak egymást szeretnünk és egymásra méltóknak kell magunkat éreznünk. De a társaság, a társaság! Mily keménynyé teszi a szívet, mily frivollá a szellemet, mennyire késztet bennünket csak aszerint élni, hogy majd mit mondanak felőlünk! Ha az emberek egyszer úgy találkoznának, hogy mindegyik meg volna szabadítva az összesség befolyásától: mily tiszta levegő áradna a lélekbe, mily új eszmék, mily igazi érzelmek üdíténék fel!

Mme Stael.

Amit vissza kell szereznünk: Selmecbánya.

hágásként büntethető. Így pl. a 41. §. alapján ítéltetett el vádlott, ki panaszost töltött fegyverrel letérdelésre kényszerítvén, agyonlövással fenyegette, sőt a fegyvert is mellének szegezte, de szándéka kivitelétől önként elállott (B. T. X. 88.); továbbá, aki ölési szándékkal lesben várta mostoha atyját s midőn ez a korcsmából kijött, felé szegezte töltött pisztolyát, azután ugyanazzal üldözte, anélkül, hogy elcsentette volna (B. T. XVI. 109.). Ha azonban a tettes a fenyegetés megvalósítását is megkezdi, vagyis az ölési tevékenységet is megkísérli: pl. a lőfegyvert a sértettre rásüti, a késsel feléje szúr stb., ez esetben csak akkor lesz csupán kihágásért és nem ölési kísérletért büntetve, ha kétségtelenül be tudja igazolni, hogy ölni nem akart. Így kivételesen kihágást állapítottak meg a bíróságok vádlott ellen, aki panaszost megöléssel fenyegette s revolverrel néhányszor feléje lőtt, azután önként eltávozott (B. T. VI. 326.); ki előző fenyegetés után panaszos felé levegőbe lőtte pisztolyát (X. 45. l.); ki panaszos mellének, fenyegetések közt, pisztolyt szegzett s annak kakasát háromszor elcsentette: mert a pisztoly egyik csöve törött és töltetlen volt s nem bizonyult be, hogy vádlott melyik kakast csentette el (B. T. XII. 201.); ki közvetlen közelből forgópisztolyból két lövést intézett egy emberekkel telt kocsira felé, de lövéseit a földnek irányozta (B. T. 104.).

Ad. 2. (Rablással való fenyegetést az követ el, aki mást azzal fenyeget, hogy ingó dolgát eltulajdonítási szándékkal erőszakosan elveszi (Btkv. 344. §.). Az ilyen fenyegetés a személy közvetlen megtámadását foglalja magában s rendszerint arra is alkalmas, hogy a fenyegetettben alapos félelmet gerjesszen, miért is az ilyen fenyegetés alkalmazása csak nagyon ritkán minősülhet kihágássá. Ugyanis az idegen ingó dolog elvételére irányzott fenyegetés rendszerint már megkezdése, tehát kísérlete a rablásnak. Itt tehát nagyon vigyázni kell a minősítésnél. Ha ugyanis a fenyegetés közvetlenül a dolog elvételére irányult, ez rablás kísérletévé minősül, minthogy a rablás nemesak erőszakkal, hanem fenyegetéssel is megvalósítható. Az egyedül elképzelhető kihágási eset tehát az lehetne, ha a tettes közvetve, pl. levél útján fenyegetne, vagy

ha a fenyegetés végrehajtását egy későbbi időpontra helyezné kilátásba.

Ad. 3. Súlyos testisértéssel való fenyegetést képez az oly cselekmény elkövetésével való fenyegetés, melynek valószínű következménye nyolc napnál hosszabb ideig tartó sérülés, betegség vagy elmekór lenne (Btk. 301. §.).

Ez a kihágás tehát csak akkor lesz megállapítható, ha a bíróság az eset körülményeiből kétségtelenül beigazoltnak látja, hogy a tettes fenyegetése „súlyos testisértés“ okozására irányult. Ezt a szándékot legbiztosabban az igazolja, ha a külső cselekvés által nyilvánított fenyegetésnél veszélyes eszköz használtatott. Így pl. a jelen §. alapján ítéltetett el vádlott, ki nejét késsel kezében kergette s fülének és orrának levágásával fenyegette (B. T. X. 378.); ki panaszos felé késsel szúrt, illetőleg kövel dobott, anélkül, hogy neki sérelmet okozott volna (B. T. XXIX. 53., 54.).

A 8 napon alul gyógyuló „könnyű testisértés“ okozásával való fenyegetés ezen §. alapján nem büntethető. Nincs azonban kizárva, hogy ez becsületsértéssé minősül. Pl. megpofozással való fenyegetés.

Ad. 4. A gyújtogatással való fenyegetés akkor áll fenn, ha a Btkv. 422. §-ában felsorolt tárgyak valamelyikének felgyújtása helyzetetik kilátásba. Az itt felsorolt tárgyak (ház, kunyhó, gazdasági épület, nagyobb árúkészlet) olyan természetűek, hogy felgyújtásukból tűzvész, vagyis közveszély keletkezhet. Hogy mikor tekinthető az e §-ban említett árú- vagy terménykészlet „nagyobb mennyiségű“-nek, azt a törvény nem határozza meg, a bírói gyakorlat azonban akként döntötte el ezt a kérdést, hogy amennyiben a felgyújtott árú- vagy terménykészlet értéke az 50 forintot meghaladja, azt nagyobb mennyiségűnek tekintette. Erre támaszkodik azon bírói gyakorlat, mely a kisebb értékű szabad téren fekvő árú- vagy terménykészlet felgyújtását csak vagyronrongalássá minősíti (Btkv. 418. §.). Ha azonban az árú- vagy terménykészlet pl. házak közelében van, akkor felgyújtásuk kis mennyiségben is tűzveszélyt okozhat s így gyújtogatássá minősül.

Ad. 5. Más közveszélyes bünescselekmény elkö-

vetésével való fenyegetést képez pl. vízáradás okozásával, vaspálya, hajó, távirda stb. megrongálásával, a közös munkahelyet képező bánya felrobbantásával vagy más közszerencsétlenség okozásával való fenyegetés.

Ad. 6. Kihágást képez végül az is, ha a tettes rágalmozó vagy becsületsértő állításának nyomtatvány útján való közzétételével fenyeget. Ha azonban a fenyegetésen felül a közzététel is megtörtént, pl. hirlap, röpirat, könyv stb. alakjában, akkor minősített rágalmozás vagy becsületsértés vétségével állunk szemben.

Távollevő személy megfenyegetése, fenyegetés névtelen levélben vagy üzenet útján szintén kihágást képez.

Elítélte a Cúria vádlottat, ki a vasúti igazgatóságához intézett levelében azzal fenyegette az állomásfőnököt, hogy ki nem kerüli a golyót, ha a kérdéses állomásra el nem távozik. (B. T. III. 404.); aki levélben azzal fenyegette panaszost, hogy hirlapi úton piszkos gazembernek nyilvánítja (B. T. XI. 57.); aki névtelen levélben azzal fenyegetődött, hogy panaszos ügy fog járni, mint bizonyos család, mely köztudomásúlag rablógyilkosság áldozata lett (B. T. XIV. 362.).

A jelen §. második bekezdése a minősített fenyegetésről rendelkezik. Ennek lényege az, hogy itt a tettes az egész község, vagy valamelyik vidék lakosságát fenyegeti és rettegésben tartja. Ezen kihágás szokásos elkövetői az úgynevezett falurosszák.

Az örsökön különösen családi civakodásokból kifolyólag szoktak ezen §. alapján büntetendő panaszokat emelni, így pl. hogy a férj nejét, a vő anyósát megöléssel fenyegette késsel, baltával megkergette stb. stb.

42. §. „Nyolc napig terjedhető elzárással büntetendő, aki nyilvános csoportosulás vagy zavargás esetén a hatóság által a rend fenntartására vagy helyreállítására tett intézkedésnek nem engedelmeskedik.“

Ezen §. csak nyilvános zavargás vagy csoportosulás alkalmával előfordult engedetlenség esetében jöhet alkalmazásba.

„Csoportosulás“ alatt a néptömegek olyan mozgalmát értjük, mely a közrendet és biztonságot veszélyezteti. Hiánya a Btkv.-nek, hogy nem határozza meg közelebbről a csoport fogalmát, hanem büntető bíróra bízta annak eldöntését, vajjon az összegyűlt egyének, tekintve számukat és támadó képességüket, csoportot képeznek-e.

Kétségtelen, hogy a csoportosuláshoz legalább annyi ember együttléte kívánatik, hogy azok száma is jelezze, miszerint ők nem egy közönséges bűnszövetség, hanem a közbéke megzavarására alkalmas tömeg. A csoportosulástól élesen meg kell különböztetni a békés gyülekezetet, mely jogveszélyeztető jelleggel nem bír. Ilyen a templom, vásári gyülekezet, a békés és engedélyezett népgyűlés. De a békés gyülekezet is csoportosulássá fajulhat, ha felfingerlik, vagy izgatók felizgatják.

A zavargás nem egyéb, mint az összegyűlt tömeg mozgalma, melynek ennél fogva a csoportosulás fogalmával szemben önálló jelentősége nincs.

Ha a csoportosulás személy, vagy dolog elleni erőszak elkövetésére is vetemedett, akkor nem kihágás, hanem valamely személy- vagy dologelleni

büntett létesül, miért is ilyenkor a tetteket el kell fogni és a bíróságnak átadni. A jelen §. tehát csak akkor lesz alkalmazandó, ha a tömeg fellépése idáig még nem fajult s csupán a közrend megzavarásának a veszélye forog fenn. Ilyenkor a helyi szinten fellépő rendőrhatalóság és ennek közegei kötelesek a mozgalmából származható veszélyt kellő intézkedésekkel megelőzni, esetleg a mozgalmat fegyveres erővel is elnyomni.

Zavargások esetén szükségessé válhat, hogy a hatóság a rend fenntartása vagy helyreállítása érdekében bizonyos intézkedéseket tegyen, pl. kordonokat állítson fel, a közlekedést korlátozza vagy szabályozza, csoportok képzését eltiltsa, egyeseket távozásra, vagy a zavargástól való tartózkodásra felhívjon stb. Aki ezen rendelkezéseknek nem engedelmeskedik, vagy a csoportban továbbra is megmarad és ott esetleg garázdálkodik is, a hatósággal szemben tanúsított engedetlenség miatt a jelen kihágásban válik bűnössé.

A felszólítás utáni pusztá ottmaradás már kimeríti a kihágás tényálladékát s a csendőrzőrt elővezetés foganatosítására jogosítja. Ily módon a zavargások, tüntetések vezetői ártalmatlanná tehetőek s elítéltetésük is biztosítható.

43. §. „Aki a hatóság hivatalnoka vagy közege által, hivatása gyakorlatában nevének, állásának, lakhelyének megmondására szólíttatván fel, a feleletet megtagadja vagy valótlan állít: 50 K-ig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.“

Ezen kihágás a hivatása jogszerű gyakorlásában eljáró hatósági hivatalnok vagy közeg szándékos és tudatos félrevezetése által létesül.

Hatóságok alatt a Btkv. 164. §-a szerint a közigazgatási, bírói és katonai hatóságok, közigazgatási hatóságok alatt pedig, a bíróságok kivételével, minden állami, törvényhatósági és községi hatóságok értendők.

A hatóság hivatalnoka minden közhivatalnok, aki az állam közigazgatási és igazságszolgáltatási, vagy valamely törvényhatóság vagy község hatósági teendőjének teljesítésére hivatalánál, szolgálatánál fogva kötelezve van. Ezzel szemben hatósági közegeknek a nyilvánosan felállított katonai és polgári őrk; a közforgalomban levő vaspályák s az állami távirdák felügyelő- és kezelőszemélyzete; a rendészeti személyzet, ide számítva a csőszöket, az erdő-, folyam- s a gátőröket, a vadászati felügyelőket, amennyiben a törvény által rendelt feltételek szerint alkalmaztattak, továbbá a postai személyzet, az útmesterek, útkaparók, gyepmesterek s mindazon magánszemélyek is tekintendők, akik hatósági megbízás folytán, bár ideiglenesen is, közfunkciót teljesítenek. A hatóságok és ezek hivatalnokai saját kényszerítő hatalommal, úgynevezett „impériummal“ bírnak, míg a hatósági közegek, — bár ők a törvényes intézkedésnek vagy a hatósági akaratnak közvetlen kifejezői és végrehajtói — kényszerítő hatalommal (impériummal) nem bírnak. Gyakorlatilag ugyan a közegek fejtik ki a karhatalmat (fizikai hatalmat, pl. tömegszétosztásnál, elfogásnál stb.), de a hatalom forrása ilyenkor is a rendelkező hatóság. Hatósági közegek e szerint mindazon egyének, akikre a felettes hatóság kényszerítő hatalmának egy részét (rendelkezési jogát), bár ideiglenesen is, ráruházta. Így pl. tilos helyen talált, behajtott marhák őrzésére a köz-

ségi bíró által kirendelt polgári egyén az őrzés tartására hatósági közegnek tekintendő (B. T. LXVII. 347.).

Allandó bírói gyakorlat szerint hatósági közeg továbbá a községi írnok, az esküdt, a hivatalos iskolalátogató, az iskolaszék, a hitoktató, a tolonekisérséssel megbízott magánegyén, a pénzügyőri közegek, a tűzoltó, a csendőr, a rendőr (folyamőr, vámőr), a községi éjjeliőr, a csupán egy éjjelre eskü letétele nélkül őrnök kirendelt esküdt, a levélhordó, a villamos vasúti kalauz, a csósz, az erdővéd, a gátőr, ha fel van esketve, a gyepmester, ha rendőri segédlettel fogja össze a kutyákat stb.).

Ezen kihágás megállapításának elengedhetetlen feltétele, hogy a hatóság hivatalnok vagy közege hivatása gyakorlatában intézze a felszólítást, s hogy a felszólított a hatósági hivatalnok vagy közeg ebbeli minőségét felismerje. E kellék hiánya miatt felmentette a B. m. vádlottat, ki a rendőrfogalmazó felhívására nevét meg nem mondta; mert az illető rendőrfogalmazó ebbeli minőségét mivel sem igazolta (M. K. 1889. 39. sz.). Szükséges továbbá, hogy a hatóság hivatalnok vagy közege valakihez egyenes felszólítást intézzen nevének, állásának, lakhelyének stb. megmondása iránt.

Nem lenne pl. megállapítható ezen §. szerinti kihágás akkor, ha valaki egy községben álnév alatt lappangna, vagy lakását hamisan bejelentené, mert ilyenkor a hatóság felhívása nem előzte meg a hamis bemonadást. Nincs azonban kizárva, hogy az álnév alatti lappangás más rendelkezés alapján szintén büntetés alá vonassék.

Kivételt képez az is, ha valaki az ellene folyamatba tett bűnvádi eljárás folyamán védekezés-képen használ álnevet. Ez azért nem esik büntetés alá, mert a jogos védekezés egyik eszközét képezi, bár a Cúria egyizben ilyen esetben is marasztaló ítéletet hozott (1912. Bjt. LXVI. 95.). Kihágási ügyben folyó tárgyalás alkalmával vádlott részéről válaszadás megtagadása, továbbá név és lakás meg nem mondása e §. alapján szintén nem büntetendő. A bíró ilyenkor rendbüntetést alkalmazhat. (Büm.-határozat: 1903. évi 4861. sz.).

A büntett vagy vétség miatt elítélt helyett büntetés letöltése álnév alatt bűnpártolássá minősül (Btkv. 374. §.). A kihágás miatt elítélt helyett büntetés letöltése azonban csak a jelen §. alapján büntethető, mert bűnpártolás csak a büntett vagy vétség tettése javára követhető el. E §. alapján büntettetett meg hamis név bemonadása pénzügyőri közeg előtt (Bjt. XXIII. 301.).

Csendőrtiszt által végzett közigazgatási tény-megállapítás (kivizsgálás) alkalmával hamis név, állás, lakhely bemonadása, vagy az erre vonatkozó felelet megtagadása: véleményünk szerint szintén e §. alapján büntetendő.

Nem esik büntetés alá, ha özvegy nő kizárólagos családi (leány-) nevét használja. Büm. 1894. évi 54.851. sz. határozata; ha író polgári neve helyett írói nevét bemondja. Büm. 1897. évi 447. sz. határozata.

46. §. „Aki a hatósági hivatalnokot vagy közeg-et hivatalos eljárásában sértő kifejezésekkel illeti, úgyszintén, aki valamely hatósághoz intézett beadványában a hatóságot sértő kifejezéseket hasz-

nál: 200 K-ig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

A Btkv. fokozott védelemben részesíti a hatóságokat és ezek hivatalos működésben levő közegeit. A fokozott védelem a következőkben áll: 1. hatóság elleni erőszak miatt bűnhődik az, aki a hatóság, ennek küldöttsége, vagy valamely közhivatalnok ellen s ezek hivatali működésére vonatkozólag követ el rágalmazást. Kiegészíti ezen fokozott védelmet végül a jelen §. intézkedése is, mely a hatóságokat, ezek hivatalnokait és közegeit hivatalos eljárásuk alatt olyan sértések ellen oltalmazza, melyek sem becsületsértés vagy rágalmazás, sem hatóság elleni erőszak gyanánt nem büntethetők.

Minthogy a büntetőjog szempontjából a csendőr is közhivatalnok (rendőrközeg), a törvények ezen fokozott oltalma természetesen reá is vonatkozik.

Ezen kihágás tettése csak a hatóságon kívül álló személy lehet, mert ha a jelen §-ban körülírt sértést egy közhivatalnok vagy a védőügyvéd követi el, ezért fegyelmileg, illetőleg az ügyvéd esetleg rendbírsággal lesz büntetve.

A hatóság hivatalnok vagy közege csak „hivatalos eljárásában“ lehet passzív alanya a jelen kihágásnak. Annak megállapítása, hogy a közhivatalnok a sértés alkalmával hivatalos eljárásban volt-e, a bíróság kötelessége. A kérdés eldöntésénél az illető hivatal vagy hivatalnok működési körét (szolgálati teendőit) meghatározó szabályok, a csendőrré nézve pl. a Csend. Szolg. Ut. és az érvényben levő parancsok és rendeletek irányadók. Így pl. felmentette a Curia azt, aki a postahivatalnokot, — bár a postahivatalban, — de a hivatali idő megkezdése előtt illetve sértő kifejezésekkel. Ezen kihágás tehát csak akkor lesz megállapítható, ha a megsértett közhivatalnok hivatali hatásköréhez tartozó teendőt és ezt is szabályszerűen végezte. Ha tehát hivatalos hatáskörét túllépte, vagy éppen jogtalanul vagy törvényellenesen járt el, az ellene használt sértés ezen §. alapján nem lesz büntethető.

A távollevő közhivatalnok megsértése szintén nem esik ezen §. alá, mert ilyenkor a sértés nem hivatali eljárásában éri. Az ilyen sértés csak fegyelmi úton, esetleg rendbüntetéssel lenne megtorolható, feltéve, hogy rágalmazás vagy becsületsértés megállapítására kilátás nem lenne.

A jelen kihágás elkövetési cselekedete abban áll, hogy a tettes az előbbi pont alatt meghatározott hatóságok vagy hivatalos személyek valamelyikét szóval vagy írásban „sértő kifejezésekkel“ illeti, amennyiben a sértés, mely esetleg fenyegető szavakban is állhat, sem a hatóság elleni erőszak, sem a rágalmazás vagy becsületsértés tényálladékát magában nem foglalja, s amennyiben az fegyelmi vagy rendbüntetéssel sem torolható meg. Így megállapított ezen kihágás az ellen: 1. aki a végrehajtónak vasvilla felemelésével szitkok közt ellenszegült Bjt. 329.; 2. aki szidalmak közt lezárta azon szoba ajtaját, melyben ő és a végrehajtó volt, Bjt. XVII. 326.; 3. aki a dohányt kutató pénzügyőrt gyengén meglökte, Döntvénytár XI. 72. lap. Ezen kihágás lett megállapítva továbbá azon tettes ellen is: 1. aki községi előljárót tetvesnek nevezte, Bjt. II. 307.; 2. aki a végrehajtó segédjét kenyeret-

len kutyáknak nevezte, Bjt. II. 331.; 3. aki a községi előjáróságot rongyosnak nevezte, Bjt. VII. 121.; 4. aki a községi esküdtet semmirekellőnek mondta, Bjt. XVI. 97.; 5. aki a közhivatalnoknak azt mondta szá . . . rá, Bjt. XVII. 347.; 6. aki a csendőrsvezető ellen ezt a kifejezést használta: „nyald ki a s . . . -et”; 7. aki a csendőr ellen a „b . . . meg az anyád” kifejezést használta, hatásköri bíróság 1908. évi nov. 30-án kelt 34. sz. határozata. Ez utóbbi sértő kifejezések azért nem büntetettek rágalmazás vagy becsületsértésként, mert a használt kifejezések az adott esetekben az enyhítő körülmények figyelembevételével mellett becsületesítő, lealacsonyító vagy megszegyenítő kijelentésekké nem minősítették.

Ezzel szemben a tettes által a hatósági személy ellen kifejtett nagyobb fokú erőszakoskodás már hatóság elleni erőszakká minősített. Így hatóság elleni erőszak miatt ítélte el a Curia vádlottat: a) aki a hibás mértékek lefoglalása végett boltjában megjelent rendőrt szidalmakkal és fenyegetésekkel illetve s eljárásában megakadályozta (B. T. II. 95.); b) aki a községi bírót birói eljárása közben szidalmazta és mellenragadta. (B. T. VI. 221.)

Hasonlóképpen nem a jelen §. szerinti kihágás, hanem rágalmazás, illetve becsületsértés lett megállapítva, akkor, midőn a hatósági személy ellen használt sértő kifejezések oly súlyosak voltak, hogy már a rágalmazás vagy becsületsértés tényálladékat is kimerítették. Így rágalmazást, illetőleg becsületsértést állapított meg a bíróság az ellen: a) aki a községi bírót nyilvánosan gyanúsította és huncutnak és cigánynak nevezte. (B. T. II. 254.); b) aki a városi végrehajtót hivatalos eljárása közben rablónak nevezte. (III. 354.); c) aki egy városi tanácsost többek jelenlétében bitang, huncut gazember szavakkal illetett. (III. 393.); d) aki egy körjegyzőt adóvégrehajtás alkalmával tökfilkó, pimasz gazembernek mondott (III. 393.); e) aki beadványában azt állította, hogy a községben azért fajult el a rablás és gyilkolás, mert a szolgabíró a rendetlenekkel kezét fogott (IV. 320.); f) aki beadványában az alispánról oly tény állított, mely valódsága esetében fegyelmi eljárás okát képezte volna (V. 72.); g) aki az eljáró hatósági közeget hamis jegyzőkönyv felvételével gyanúsította (1887. 29. sz.); h) aki a községi bírót „minden vörös ember huncut” szavakkal illetve s arculütéssel fenyegette (1887. 33.).

A rágalmazás vagy becsületsértés fogalma alá nem eső hatóságsértést is csak akkor lehet ezen kihágás gyanánt megtorolni, ha a tiszteletlen vagy sértő kifejezések miatt rendbüntetés nem alkalmazható. Rendbüntetést szabhat ki ugyanis a bíróság vagy más hatóság azon hozzá utalt félre, aki ellene tárgyalás alkalmával szóbeli vagy beadványban írásbeli sértő vagy tiszteletlen kifejezést használ ellene. A rendbüntetés alkalmazása után, kihágás miatti eljárásnak már nincs helye. Pl. a járásbíró rendbüntetéssel büntette azt a felet, aki egy kihágási ügy tárgyalásán azt a kijelentést tette: „Éz nem járja, ez igaztalanság”. Lásd Magyar Közigazgatás 1894. évi 17. sz.

Ha felsőbb hatóság, pl. minisztérium, közigazgatási bíróság, árvaszék stb. sértetik meg, ez vagy maga szabja ki a rendbüntetést dorgálás vagy pénz-

büntetés alakjában, vagy a kihágási eljárás lefolytatása végett az ügyet az elsőfokú hatósághoz teszi át.

Ezen kihágás elbírálására elsőfokúlag, amennyiben nem közigazgatási hatóságról vagy hivatalnokról van szó: a kir. járásbíró (Bp. Él. t. 181. §. IV.) illetékes; a közigazgatási hatóság hivatalnok vagy közege ellen elkövetett sértések eseteiben pedig a közigazgatási hatóság bíraskodik. (Bp. Él. t. 19. §.). Közigazgatási hatóság alatt a bíróságon kívül minden állami, polgári és katonai hatóság, tehát a csendőrség is értendő. (M. K. 1887. 12. sz.).

A golyószóró mint a közbiztonsági szolgálat fegyvere.

Irta: HAZAI IMRE százados.

(Befejező közlemény.)

Ha a golyószóró a tüzet meg akarja kezdeni, elfoglalja a kiválasztott tüzelőállást. Ez észrevétlenül történjék, nehogy már a tüzmegnyitás előtt elárulja felállítási helyét. Főképpen a tömörülést kell kerülni.

A golyószórós, mihelyt megfelelő tüzelőállást talált, siessen előre, állapítsa meg, mely célok mutatkoznak, becsülje meg azok távolságát és keresen golyószórója számára fedezést és jó kilövést.

Ennek megtörténtével a szükséges testhelyzetnek megfelelően állítsa fel a golyószórót, töltsse azt meg, állítson irányzékot és tolja annyira előre, hogy a tüzet megkezdhesse.

A golyószórósoknak segédkeznek a szerelékes és a lőszeresek. Az utóbbiak közül egy mint figyelő szerepel és a golyószórótól balra legyen. A lőszeresek és a szerelékes vegyék elő a táraikat és azokat tartsák kéznél. Feladatuk a golyószórósoknak segédkezni a tüzelésnél. (Töltés, hűtés, csöcsere stb.)

A golyószóróval való lövésnél a szórótűz alkalmazása soha se csábítsa arra a lövészt, hogy még kis kiterjedésű célt is egész terjedelmében félbeszakítás nélkül vegyen tűz alá. Ez ugyanis azzal a hátránnyal jár, hogy a tartós rázkódtatás következtében — különösen ha a golyószóró laza talajon (homok, szántás) van felállítva — a golyószóró kizökken a célból.

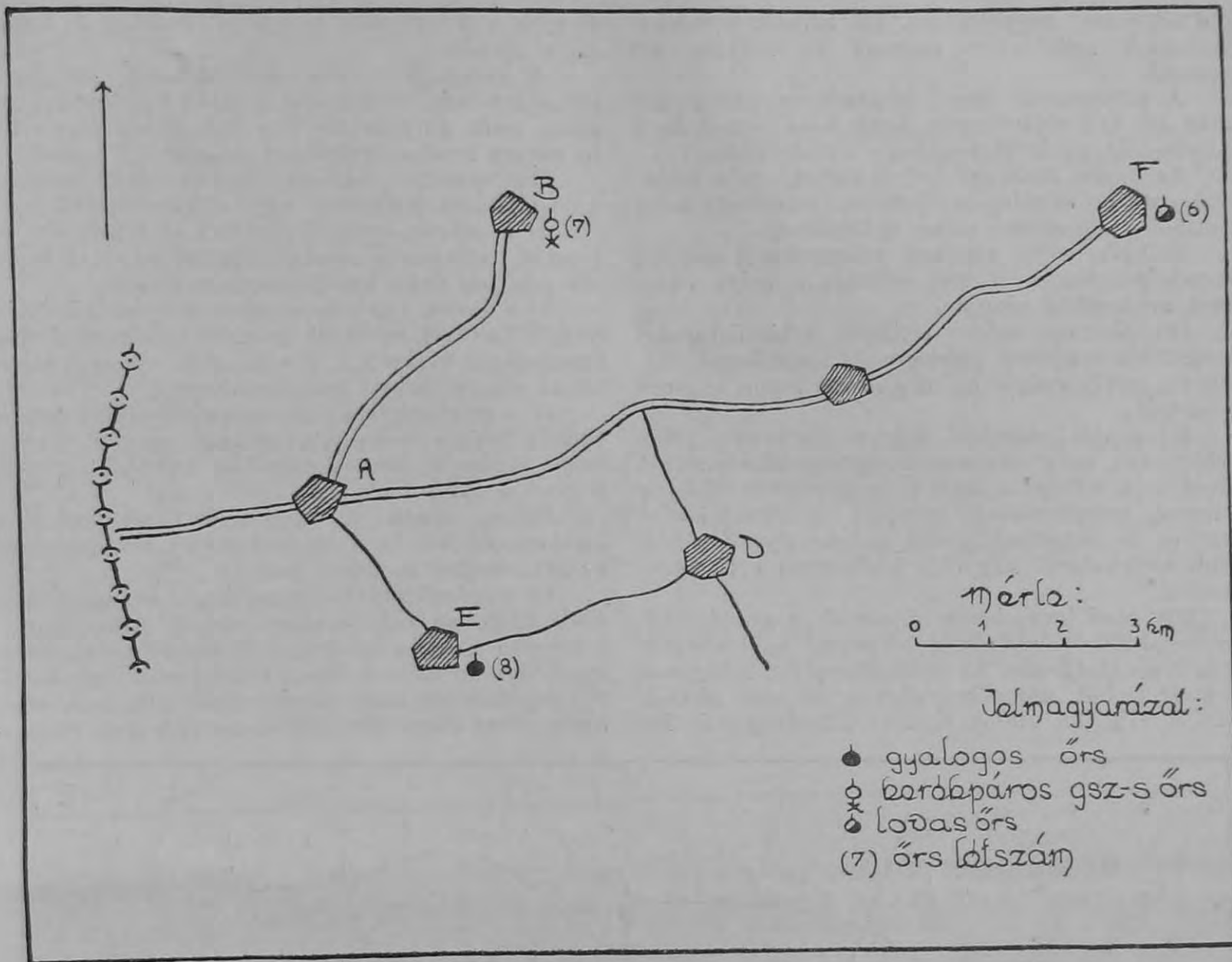
Ezen szabály szem előtt tartásával a szórótűz úgy adjuk le, hogy az rövid sorozatokban leadott ponttűzek egymás mellé helyezéséből tevődjék össze.

Mindig csapott célgömbbel célozzunk és igyekezzünk az irányvonalat úgy a pont-, mint a szórótűznél a karok és a vállak összhangzó munkájával állandóan a célon tartani.

Egyes lövésnél a billentyűt minden lövés után előre engedjük, míg sorozattűznél addig tartjuk hátrahúzva, míg tüzelni akarunk.

Tüzelésnél a figyelő szolgálatot ellátó lőszeres figyelje a becsapódásokat és észleleteit közölje a golyószóróssal. Az ő munkájától függ a golyószórós tűzének eredményessége.

Egyes lövésnél minden lövés után figyeljük meg a becsapódást és eszerint változtassunk az irányzéken. Ha a lövés rövid (hosszú) volt, akkor magasabb (alacsonyabb) irányzékot kell állítani, ha pe-

4. ábra.

dig a lövések oldalt mennek, át kell helyezni a célpontot.

Sorozattűznél a golyószórós és a figyelő figyel a mag fekvését és eszerint helyesbítik az irányzékot. Itt jegyezzük meg, hogy a mag akkor fekszik helyesen a célon, ha a lövések kisebb hányada a cél előtt, nagyobb hányada pedig a cél mögött esapódik be. A figyelő elsősorban a becsapódásokat és a tűz alá vett céltárgyat figyel. Gondoskodni kell azonban arról is, hogy ez a figyelés a golyószóró egész lötére területére kiterjedjen, miért is a löszerekek egyikét vegyük ily célra igénybe. A fokozott figyelemmel lényegesen növeljük a golyószóró tűzének mozgékonyágát.

7. A golyószóró hordmódja.

A golyószórót csekély súlyánál fogva külön szállítóeszköz mellőzésével maga a golyószórós viszi és pedig „vállra“ vagy „súlyba“ helyzetben.

Vállra helyzetben a golyószóró a vállon nyugszik, a töltő emelő előre néz és a tusataipat a golyószórós átfogva tartja.

Súlyba helyzetben a jobb kéz átfogja a golyószórót súlypontja közelében és nagyjában vízszintes helyzetben tartja. (Felmelegedett esőnél a golyószórós vagy a felerősített tárat, vagy a kéz-övöt fogja át.)

Kerékpáron ülve a golyószórós a golyószórót karabély módjára a háton keresztbe csatolja.

8. A golyószórós raj szervezése és beosztása.

Korszerűen felszerelt hadseregben a golyószórós félraj 6 főből áll. Ezek közül egy a golyószórós, három löszeres, egy szerelékeny, továbbá egy mesterlövész (távcsöves puskával).

A golyószóró a rendészeti szolgálatban — ennek sajátosságánál fogva — csak rövid tartamu alkalmazást nyerhet, miért is a rajnak löszerekl való ellátását erősen fokozni lehet és pedig olyképen, hogy a félraj embereinek málháját a lehető legkisebbre csökkentjük. A rendészeti szolgálaton belül is a golyószórós félraj csak a fent említett erőben és összeállításban képzelhető el, mert ez

a) a rendelkezésre álló nagy löszerekészlet következtében lehetővé teszi tartós tűzhatás kifejtését,

b) veszteségek esetén sem áll elő annak a veszélye, hogy a golyószóró kezelése megakad,

c) önmagát biztosítja és mozgékonyágával pontosan alkalmazkodik a vezetés akaratához.

A már említett 6 főt egy fővel lehet csökkenteni.

A mesterlövész beosztása mindennél fontosabb, mert az ő feladata lesz azon célok leküzdése, melyekkel a golyószóró nagy szórása miatt nem

tud sikeresen megbirkózni. Ha távesőves mesterlövészünk nem volna, osszunk be helyébe két puskást.

A golyószórós félraj erejének megállapítása után azt kell eldöntenünk, hogy hová osszuk be a golyószórót, az örsökre-e, vagy az iskolákhoz?

Az összes örsöknek golyószóróval való felszerelése anyagi okokból kivihetetlen, rendészeti szempontból pedig aligha volna indokolható.

Előnyös volna azonban szárnyankint egy-két örsnek golyószóróval való ellátása a helyi viszonyok mérlegelése alapján.

Ott, ahol egy szárny területén a közbiztonsági szolgálatot vegyesen gyalogos és lovas örsök látják el, golyószóróval az utóbbiakat lenne célszerű felszerelni.

Ily módon minden szárny területén lenne néhány örs, mely esetleges tömegmegozdulás esetén rövid órák leforgása alatt a veszélyeztetett helyen teremne, megjelenésével nemcsak erkölcsi hatást érne el, de megakadályozná az események súlyosabb kialakulását nagyobb karhatalmi erők beérkeztéig.

Ott, ahol lovas örsök nincsenek, a golyószóróval rendelkező örsöknek kerékpárral való ellátása igen kívánatos lenne. Az örsöknek ezáltal tetemesen megnövekedett mozgékonyására itt nem akarok kitérni, elég, ha utalok Kovarc főhadnagy úr ily

tárgyú, a 4. számban megjelent érdekes és tanulságos cikkére.

A golyószórós örs közbiztonsági szolgálata semmiben sem különbözne a többi örs tevékenységétől, mint golyószórós örs csak akkor lépne fel, ha súlyos rendzavarások ezt szükségessé tennék.

Szárnyankint egy-két örsnek golyószóróval való ellátását indokolni lehet a következőkkel:

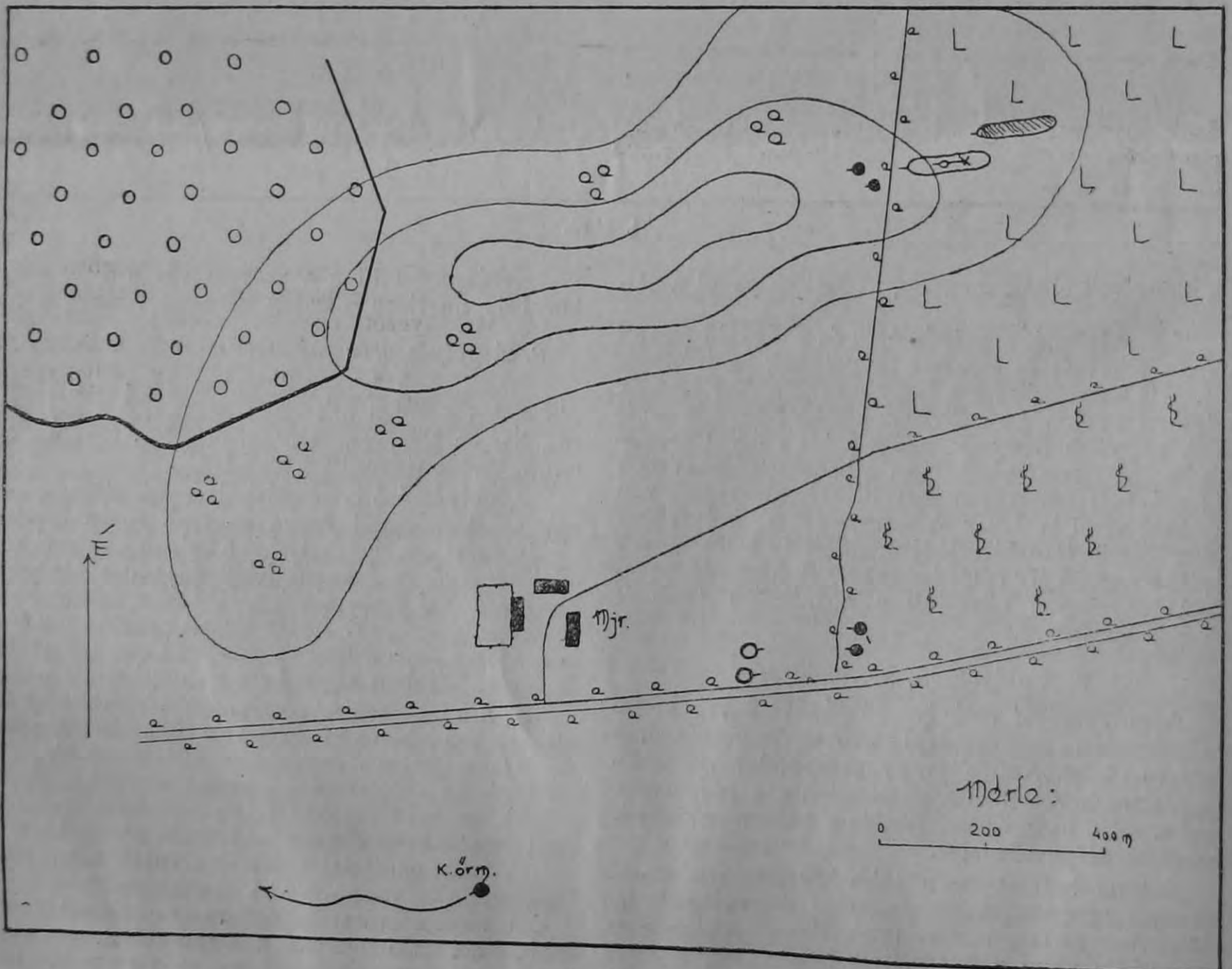
a) a szárny területén bárhol is történjék súlyosabb természetű rendzavarás, a golyószórós örsök oda pár órán belül összpontosíthatók,

b) a lovas, vagy kerékpáros golyószórós örsök nagy tűzerővel párosult mozgékonyaságukkal már önmaguk is képesek a rendzavarást elszigetelni és annak elharapózását megakadályozni,

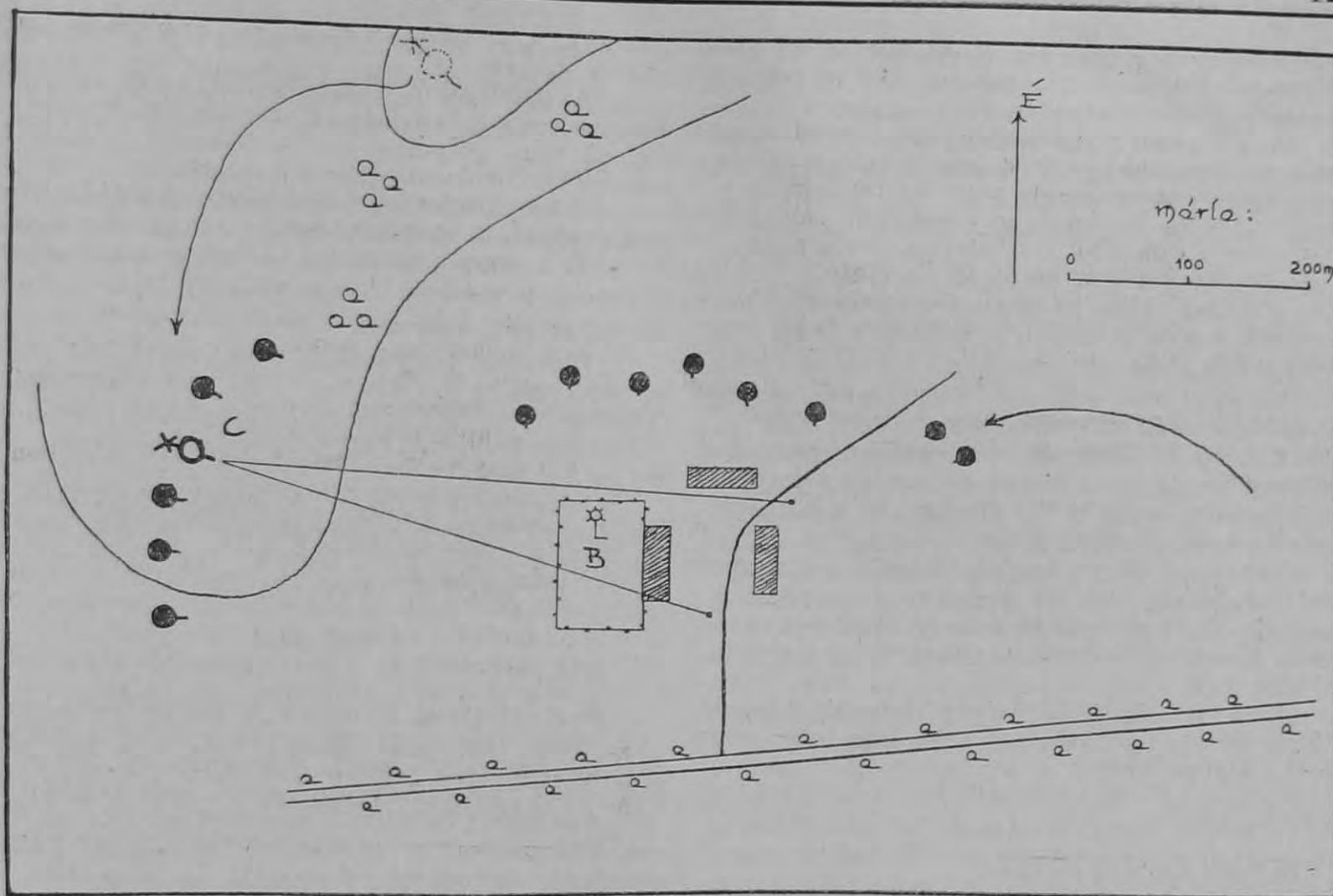
c) a golyószórós örsök, ha az ellenállást nem is tudnák letörni, a később beérkező nagyobb karhatalmi osztagok beavatkozásához kedvező előfeltételeket teremthetnek.

Sajnos, ennek a kérdésnek tárgyalásánál a legszembetűnőbb és a legfontosabb szempontokat ismert okokból mellőzni kell.

Itt megemlíteni kívánom, hogy az egyik külföldi államban már évekkel ezelőtt szóba került, miképpen lehetne hatásosan védekezni meglepetészerű légi támadások ellen. Főképpen a csapat szállító repülőgépek nagy mérvű alkalmazásának lehetőségére és az ellene való védekezés képezte a tárgya-

5. ábra.

6. ábra.

lások anyagát. (Egy modern csapatszállító repülőgépre két raj fér el teljes felszereléssel és géppuskával.) A döntés annak idején meg is történt és pedig oly irányban, hogy többek között a vidéki, helyőrségi állomásoktól messze fekvő csendőrörsöket géppuskával látták el.

A golyószórók beosztásánál főképpen a csendőr iskolák jöhetnek számításba. A golyószórók száma már részletkérdés.

Esetleges fegyveres beavatkozásnál a golyószórókkal felszerelt csendőr iskola nagy tüzerőt és teljes harc értéket képviselne oly annyira, hogy még szervezett ellenállást is könnyű szerrel tudna legyűrni.

A golyószóró kezelésében való kiképzés a csendőr iskola tanrendjébe könnyű szerrel beilleszthető, az örsök kiképzése pedig oktatók oda vezénylésével oldható meg. (Közepes kiképzési fokot könnyű szerrel elérhetünk, ha erre 3 órás beosztás mellett 6 félnapot számítunk.)

9. Egy golyószórós csendőr járőr harca.

A golyószóró alkalmazását egy szűkre szabott feltevés keretében kívánom megbeszélni és főképpen arra kívánok rámutatni, hogy a golyószórós raj egyéb fegyverek nélkül is tud eredményesen harcolni és feladatokat önállóan megoldani.

A golyószórós csendőr örs fellépése ott, ahol a tömegmozgalmak nem fajulnak zavargássá vagy lázadássá, főképpen erkölcsi hatás tekintetében fogja felülmulni a puskás örsöket.

Ahol azonban megszervezett fegyveres ellenál-

lást, illetve rendbontó kísérleteket kell letörni, ott eredményesség tekintetében a golyószórós örsök döntő fölényben vannak.

Feltevés.

Junius 4-én 6 órakor az F. községben állomásozó csendőr szárnyparancsnok (cs. sz. pk.) A. községben elhelyezett csendőr örsről az alábbi távbeszélőjelentést veszi: „Ma a hajnali órákban egy kb. 20—30 főből álló polgári ruhás felfegyverzett csoport a határon át betört. Az uradalmi erdészlakot felgyújtották és egy szolgálatban álló járőrt hosszabb tűzharc után visszavonulásra kényszerítettek. Járőröm mindkét emberét súlyosan megsebesülve a községbe hozattam. A betört csoport jelenleg A. községtől nyugatra, az uradalmi majorban fosztogat. Menekültek bemondása szerint erőszakoskodnak, az értékeesebb tárgyakat, élelmiszereket összehordatják, hogy azt a határon túlra szállítsák. A község férfi lakosságából a hadviselőket felfegyvereztem, önként jelentkezőkből egy járőrt a major felé már útba indítottam s gondoskodtam a helység biztosításáról. A lakosság hangulata igen izgatott. Kérek további parancsokat.”

1. mozzanat.

Helyzetmegítélés.

A sz. pk. a vett jelentés alapján úgy látja, hogy a betört csoport célja aligha más, mint a fosztogatás és közvetve a határmenti lakosság nyugtalanítása. Nem tartja kizártnak, hogy a csoport A. községet megtámadja, mely esetben ott zavar

és fejetlenség fog támadni. Segítséget 8—10 órán belül nem várhat, mert a legközelebbi helyőrségi állomás (egy kikülönített puskás század) 35 km-re van. Vasuti vonal rendelkezésre nem áll. A vámőr szakaszparancsnokság A. községtől 18 km-re van, annak közbelépésére számít.

A cs. sz. pk. elhatározása.

A sz. pk. távbeszélőn B. és E. őrsöket riadóztatja, leadja parancsait, az A. községben összevont két őrrel a betört csoportot megtámadja és megakadályozza, hogy az a határon át visszahúzódhassék.

Intézkedések (kivonatosan).

a) B. és E. őrsöknek távbeszélőn parancsot ad, hogy kerékpáron, illetve előfogaton a leggyorsabb ütemben érjék el A. községet és a községházán várják meg érkezését.

b) távbeszélőn jelent a vámőr szakaszparancsnokságnak, jelentést tesz előljáró parancsnokságainak, a legközelebbi honvéd állomásparancsnokságnak az esetről, elhatározásáról és a tett intézkedésekről.

c) A. község előljáróságát értesíti, hogy B. és E. őrsök azonnal indulnak s fél órán belül maga is a községben lesz.

2. mozzanat.

Helyzet 6 óra 45 perckor.

A cs. sz. pk. motorkerékpáron A. községbe érkezett. B. őrsöt már ott találja, E. őrs kb. 5 perccel utána érkezik. A községben nagy izgalom uralkodik a majorból elmenekültek elbeszélései nyomán, ami azonban észrevehetően elül a sz. pk. és az őrsök gyors megjelenése következtében. K. őrmester jelenti a cs. sz. pk.-nak, hogy a betört csoport még a majorban garázdálkodik, nagy része teljesen le van részegedve, a rablott holmit most pakolják kocsira, de eltávozásuk csak egy-két óra múlva várható. A csoport emberei katonai fegyverekkel vannak felszerelve, biztosításukra egy őrszem van a műúton.

Elhatározás.

Az utat a határ felé lezárni, a majort észak felől megtámadni s ha a csoport foglyul ejtése nem sikerülne, azt a vámőrök sejtett beérkezési irányába szorítani.

A cs. sz. pk. parancsai (kivonatosan).

a) a községházán összesereglett polgári lakosság közül 8 hadviseltet, kik golyós fegyverrel rendelkeznek, kiválaszt s K. őrmesterrel azonnal elindítja a műút lezárására;

b) a két csendőrőrsöt (a kerékpárok visszahagyásával) beosztja egy rajba (golyószórós és rohamfélraj) és elindul a major irányába a legrövidebb úton csatározásban, a raj előtt két terepkutatóval.

3. mozzanat.

Helyzet 7 óra 15 perckor az 5. ábra szerint.

A sz. pk. kiérve a szőlő szélére, látésővel a következőket állapítja meg: a majorban a helyzet ugyanaz, mint volt a kapott jelentés szerint 6 óra 45 perckor. K. őrmester csoportja kb. 15 perc múlva a megparancsolt helyre ér.

A csoport minden figyelmét leköti a fosztogatás. A figyelők ébersége kisebb már nem lehet. A készülődések arra engednek következtetni, hogy a fosztogató csoport rövidesen elhagyja a majort.

Elhatározás.

A majorban levő fosztogatókat rajtaütésszerűen megtámadni, a golyószóróval a majort és annak környékét tűz alá venni és a csoportot foglyul ejteni.

A sz. pk. parancsai.

„Támadás! Golyószórós félraj csatározásban az erdő széléig a dombon előre, ott tüzelő állás! Tűzmegnyitás sapkajelemre! Rohamfélraj 50 m-es csatárlánc helyben! Füttyjelemre előre! Irány a major bal sarka!“

(Jelentőfutó útján.) „A műúton levő járőr a golyószóró tüzének megnyitásakor támadja meg a figyelőket, azokat ejtse foglyul, vagy üzze el s a major déli szegélyét tartsa tűz alatt.“

4. mozzanat.

Helyzet.

A golyószórós félrajnak a tüzelőállásba való beérkezése után a sz. pk. a rohamfélrajjal csatározásban támadásra indul. A majortól kb. 300 m-re erős tüzet kap, mire a golyószóró tüzet megnyitja. A rohamfélraj csendőrei egyesével gyors szökéléssel, kihasználva a golyószóró tűzesapásai által nyújtott tűzoltalmat, folytatják a támadást. A rohamfélrajra a „B“ kertből irányított tűz mind erősebb lesz úgy, hogy a támadás elakad. A golyószóró félraj rövidesen felismeri, hogy a rohamfélraj támadását honnan akasztották meg és a kert gyors egymást követő tűzesapással árasztja el. Ennek hatása azonnal jelentkezik, a tüzelés a kertből gyengül, majd teljesen megszűnik s a rohamfélraj kb. 100 m-re jut a majorhoz. A major egyes házaiból közepes erősségű tűz fekszik a rajon.

A sz. pk. jelére a golyószóró fedve állást változtat és az ellenség tüze által alig zavarva C. ponton tüzelőállást foglal s onnan a majort erős oldalozó tűz alá fogja (a műúton levő csendőrijárőr közben a raj bal szárnyához felzárkózott).

A majorban bennszorult fosztogatók megkísérik a műút felé a visszavonulást, a major környéke azonban olyan erős golyószóró és puskatűz alatt fekszik, hogy erről a szándékukról lemondanak. A házakba beszorult és az ablakokból lövöldöző fosztogatók gyér tüzelését látva, a sz. pk. a roham elrendelésére érkezettnek látja az időt.

A jelre elrendelt rohamhoz csatlakoznak a golyószórós félraj csendőrei is, mialatt a golyószóró a szélmalom környékét veszi tűz alá, honnan a rohamozókat erős tűz fogadja. A golyószóró tüze által lefogott felkelők be sem várva a több oldalról előre törő csendőrök rohamát, megadják magukat.

Ma a technika, a gépek korát éljük. A természetes erők munkáját mindinkább helyettesíti a gép, melynek teljesítő képessége mellett eltörpül a gyenge ember akarása.

A harci gépek alkalmazásának lehetősége és szükségessége a fegyveres testületeknél rohamosan nő, s amit ma lehetetlennek tartunk, az rövidesen valóra válhat.

A tanuvallomások értéke és értékelése.

Irta: **KISS ALADÁR** főhadnagy.

Az igazságszolgáltatásban a tanuknak, miután a bíróság sok esetben a tanuvallomások alapján építi fel ítéletét, igen fontos szerep jut. A marasztaló vagy felmentő ítélet rendszerint a terhelő vagy felmentő tanuvallomások következménye s így a tanuk a bünper kimenetelére döntő befolyást gyakorolnak. Ez a befolyás különösen szembetűnik akkor, amikor a bíróság tárgyi bizonyítékok hiányában, ítéletének meghozatalánál kizárólag a tanuk vallomására lesz utalva.

Egy ember sorsát idegen emberek vallomásától tenni függővé, — az emberi gyarlóságnál fogva még a legjobb indulatu tanu is súlyosan tévedhet, — első pillanatra súlyos körülménynek látszik. Igazságszolgáltatásunk mai berendezkedésében ez mégis természetesnek tűnik fel, aminek oka kétségtelenül abban rejlik, hogy a bíróságnak minden, még esküvel megerősített vallomást is, joga van mérlegelni.

Köztudomású, hogy bíránk ezzel a joggal minden adott alkalommal élnek is, s az elhangzott vallomásokat a tanu személyének, egyéniségének, s az összes körülményeknek alapos és körültekintő mérlegelése után fogadják csak el alapul ítéletük meghozatalánál. Ezáltal az emberi gyarlóság határán belül a tévedési lehetőségeket kizárják, s az egyes vallomásokat megfelelően értékelve használják fel, illetve értékesítik.

Nyomozás folyamán tanukkal a csendőr is gyakran foglalkozik. Sok esetben csak rájuk van utalva. Előadásunkat mérlegelni, értékelni és értékesíteni azonban csak akkor lesz képes, ha a tanuk egyéniségén kívül a tanuzás lényegét és a téves vallomások több okait legalább is az alább nagy vonásokban ismertetni szándékolt terjedelemben ismeri.

Bűnvádi perrendtartásunk 192. §-a szerint tanuknak azokat az egyéneket nevezzük, akikről feltehető, hogy a büncselekményről és a bűnvádi eljárásra nézve fontos ténykörülményről közvetlen észleleten alapuló tudomásuk van. A bűnvádi eljárás folyamán tehát, törvényeink szerint, csak ezek az egyének lesznek tanuk gyanánt kikérdezhetők.

A nyomozás folyamán azonban, — miután a nyomozás tárgya mindazoknak az adatoknak a ki-puhatolása és megállapítása, melyek a vád emelése vagy nem emelése kérdésében a vádló tájékoztatására szükségesek, — a tanu fogalma már nem lesz szorítható ilyen szűk határok közé, mert a nyomozás nem más, mint előzetes puhatolás. Igen sok egyén kikérdezését kellene a csendőrnek mellőznie, ha a közvetlen észleléshez szigorúan ragaszkodna, s ezért — véleményem szerint a nyomozás során tanuként szerepelhet minden olyan egyén, ki az elkövetett büncselekményről akár saját észlelése, akár másoktól szerzett értesülései alapján a nyomozó csendőrnek felvilágosítást adhat.

A tanukat általában

- a) önként jelentkező,
- b) hivatkozott és
- c) hatóság által felhívott tanuk csoportjába osztjuk.

Önként jelentkező tanuk azok, akik a büncselekményre vonatkozó és általuk tudott ténykörülmé-

nyek előadása végett a csendőrnél önmaguktól jelentkeznek. Előadásuk, miután rendszerint erkölcsi kötelességérzetből folyólag tanuskodnak, legtöbbször értékesek és azt a nyomozás folyamán eredményesen fel lehet használni.

Azokat a tanukat, kikre a nyomozás folyamán akár a sértett, akár a gyanúsított, vagy másik tanu hivatkozik, hivatkozott tanuknak nevezzük. Kikérdezésüket a sértett vagy a gyanúsított rendszerint kérni is fogja a csendőrtől, aminek — ha csak azt különös körülmények nem akadályozzák — a csendőr minden alkalommal tegyen is eleget, mert ellenkező esetben az elfogultság gyanujának teheti ki magát. Előadásuk a sértetthez vagy a gyanúsított-hoz való igen gyakran érdekelt viszonyuknál fogva sok esetben elfogult, s így értékük is csökkent.

Hatóság által felhívott tanuknak azokat az egyéneket nevezzük, kiket a hatóság a büncselekmény elkövetésére vagy a tettes kilétére vonatkozó felvilágosításuk előadása végett vallomástételre felhív. Ezeket a tanukat, miután kilétüket előzőleg a nyomozó közegnek kell megállapítania, kinyomozott tanuknak is nevezhetjük. Ilyen tanuk lesznek azok, akiknek állásuknál, foglalkozásuknál vagy más körülménynél fogva módjukban állhatott az elkövetett büncselekményt megfigyelni vagy a büntetéssel érintkezni, pl. a napnak meghatározott idejében hivatalba menő vagy onnan hazatérő hivatalnokok, továbbá bérkocsisok, hordárok, kocsárosok, kéjnlők stb. Kinyomozásuk, — annak elgondolásával, hogy a büncselekmény elkövetési idejében ki fordulhatott ott meg, vagy hogy a tettes a cselekmény elkövetése után hol fordulhatott meg, — rendszerint nem ütközik különösebb nehézségbe. Előadásuk sok esetben jól értékesíthető, s a tanuságtételre való jelentkezésiük sokszor csupán a magvar embernek a tanuskodástól való közismert tartózkodó magatartása miatt marad el.

A hatóság által felhívott tanuk közé tartoznak még a nyomozó hatóság által vallomástételre hivatalilag felhívott tanuk is. Számuk rendszerint igen nagy, vallomásuk értéke azonban csekély. Gyakorlati tapasztalat szerint a jelentkezőknek legfeljebb 2—3%-a tud csak érdemleges felvilágosítással szolgálni.

A nyomozásnak igen értékes tanuja még a besugó. Besugóra minden nyomozó közegnek feltétlenül szüksége van, mert ezektől igen gyakran juthat értékes adatok birtokába. Rendszerint ellenőrzésre szorulnak. Legalkalmasabb ellenőrzési mód egy másik besugóval való ellenőrzítés, kinek azonban arról, hogy ő ellenőriz, nem szabad tudomással birnia. A besugókkal érintkezni csak a nyomozóközegnek szabad, annak kilétét elárulni, rájuk hivatkozni — perdöntő esetek kivételével —, elhibázott dolog volna. Időnkénti változtatásuk célszerű.

A tanuzás lényegileg:

- az érzékelés,
- az emlékezés (memória) és
- felújítás (reprodukálás) mozzanataira osztható fel.

Érzékelés alatt a külvilágban történt eseményekről érzékszerveink útján való tudomásszerzést, illetve a történeteknek agyunkban való rögzítését értjük. Helyességének alapfeltétele az ép érzék,

s így az érzékelés biztonsága elsősorban is a testi és szellemi épségtől függ. Ezek nélkül a külvilágból nyert benyomásokat helyesen felfogni, érzékelni nem tudjuk s éppen ezért az érzékszerveknek, különösen a látás és hallás érzékszerveinek betegsége vagy fogyatékossága az érzékelés helyességét hátrányosan befolyásolja, esetleg ki is zárja. Ugyanesek hátrányosan befolyásolja mindennemű beteges állapot, pl. egy fejsérülés, neuraszténia stb. Az érzékelés helyességéhez tehát elsősorban szükséges, hogy az észlelés idején érzékszerveink helyesen működjenek.

Az érzékszervek kifogástalan működése a helyes érzékeléshez azonban még nem elegendő. Hányan vannak olyanok, kik ép szemmel bírnak, néznek és látnak anélkül, hogy a látottakat rögzítenék. Ennek oka elsősorban a megfigyelőképesség hiányában keresendő. Sok ember van, aki naponta többször is megnézi zsebóráját, s még sem tudja pontosan megmondani, hogy milyen annak a számlapja. Csupán azért, mert azt csak nézte, de nem figyelte meg. Ahhoz tehát, hogy érzékelésünk jó legyen, érzékszerveink helyes működése mellett megfigyelés is szükséges, s így mindazok, kik megfigyelő képességgel nem bírnak, oly esetekben, midőn csak látás útján érzékeltek, jó tanuk nem lehetnek.

A megfigyelést nagyban befolyásolja az érdeklődés foka, amellyel az illető cselekménnyel vagy eseménnyel szemben viseltettünk. Azokat az eseményeket, melyek érdeklődésünket felkeltették, sokkal jobban megrögzítjük az érdeklődésünket felkelteni nem tudó eseményeknél, aminek oka csupán az, hogy az előbbieket megfigyeltük, az utóbbiakat pedig nem. A fül ideges állapotban hall és rögzít legjobban. Az érdeklődés felkeltése itt is nagy fontossággal bír.

Befolyásolólag hat az érzékelés helyességére a hangulat és indulat. Kivégzések szemlélőinek legtöbbször az események lefolyását a lelki izgalom miatt nem tudja helyesen leírni vagy elbeszélni. A megijedt ember igen sokszor nem tudja előadni azt, amit látott és nem tudja leírni azt, aki megijesztette. A bálban jól mulató, udvarlóktól körülrajongott lány mindent más színben lát és jegyez meg magának, mint a petrezselymet áruló társnője, csupán a hangulatok ellentéte miatt. A haragtól felgerjedt ember sok esetben lecsillapodása után sem lesz képes híven előadni felhevült állapotában elkövetett cselekményeit. Igen fontos tehát annak a megállapítása, hogy az esemény történetkor nem befolyásolta-e a tanut a hangulat vagy indulat és ha igen, milyen irányban történhetett ez a befolyásolás.

Hátrányosan befolyásolja az érzékelés helyességét az is, mikor az észleléssel együtt jár a következtetés. Ezekben az esetekben ugyanis a tanu a látottakból következtetéseket von le, s a történeteket a következtetésekkel együtt rögzíti, esetleg azt mások észleleteivel is kiegészíti, magyarázza, miáltal a valóságtól eltérő képet jegyez meg magának. Egy kettős öngyilkossági esetben két szavahihető tanu a bíróság előtt esküvel erősítve állította, hogy az öngyilkosok kölcsönösen lőttek egymásra. A vallomás alapján az egyik életben maradottat vád alá is helyezték, s csak igen hosszú vizsgálat után siker-

rült megállapítani, hogy a tanuk a lövés előtti kölcsönös kézfelemelésből következtették állításukat, holott az csak az elbúcsúzásnál eszközölt kézfogás volt. — Egy másik tanu a főtárgyalási elnök azon kérdésére, hogy a vádlottak padján ülők voltak-e támadói, igennel válaszolt. Faggatásra később kijelentette, hogy támadói arcát nem ismerte meg, mert sötét volt. S ekkor azon kérdésre, hogy honnan tudja tehát, hogy ezek voltak a támadói, a legnagyobb nyugalommal azt felelte: ha nem ők lettek volna, bizonyára nem ülnének itt. — Vallomását a látottak alapján való következtetés, amit már okoskodásnak is nevezhetünk, helytelen irányban befolyásolta.

Emlékezés alatt a megtörtént eseményeknek, — a megtörténés időpontjától a tanuvallomás idejéig terjedő, — emlékezetben tartását értjük. Helyessége elsősorban a jó emlékezőtehetségtől függ, mert csak ennek birtokában leszünk képesek az eseményeket agyunkban hosszabb ideig változatlanul megőrizni. Szükséges, hogy az esemény agyunkban benyomást keltve érdeklődésünket ébrentartsa, mert enélkül a történeteket, mint bennünket közelebbről nem érdeklő eseményeket, könnyen elfelejtjük. Befolyásolólag hat még az eset történetétől a reprodukálásig eltelt idő hosszúsága is. A hosszú idő az emlékezést elhomályosítja, esetleg ki is zárja.

Az emlékezés megbízhatósága főleg abban áll, hogy a tanu úgy emlékszik a történetekre, amint azok valóban megtörténtek. Zavarja a megbízható visszaemlékezést, ha a tanuvallomásig a történetekre sokszor gondolunk, azt önmagunkkal vitatjuk, s — az érzékeléshez hasonlóan — saját vagy mások következtetéseiivel kiegészítjük. Ilyen esetben az emlékezés eltér helyességétől, s a történetek helyett hamis képet őrizünk meg.

A tanuzás harmadik mozzanata a felújítás (reprodukálás) vagyis a történeteknek visszaadása az érzékelés és emlékezés alapján. Helyessége elsősorban is az érzékelés és emlékezés helyességétől függ. A hibás visszaadás a rossz érzékelés természetes következménye. Befolyásolólag hat rá a bíróság vagy a csendőr előtti elfogódottság, a féltékenység, a gyanúsított iránt érzett részvét, harag, továbbá a női szemérem érzés, a fecsegő természet stb.

Ha a mindennapi életet figyeljük, tapasztaljuk, hogy igen sokan, igen gyakran állítanak olyan dolgokat, melyek a valóságnak egyáltalában nem felelnek meg, vagy attól lényegesen eltérnek. Az eltérés oka nem kereshető mindig a tudatban és akaratban, mert a fentiekből kitűnik, hogy a tanuvallomás helyessége sok esetben a tanutól független körülménytől is függ. Így magyarázható csak meg, hogy teljesen szavahihető és jóhiszemű tanuk a történetekre vonatkozólag sok esetben egymástól lényegesen eltérő vallomást tesznek. Jó tanu csak az lesz, aki a történeteket a valóságnak megfelelően, befolyásmentesen képes visszaadni. Azt, hogy a tanuk legnagyobb része nem ilyen, bizonyítani feleslegesnek gondolom, mert nyomozások alkalmával bizonyára minden csendőrnek volt alkalma ezt tapasztalni, csupán arra hívom fel a figyelmet, hogy legyen minden csendőr óvatos a tanuk előadásainak elfogadásában s igyekezzék azt értékelni.

Az értékelésnél — a már fent részletesen ismertetett körülményeken kívül — sohasem szabad a tanu egyéniségét, jellemét és életkorát figyelmen kívül hagyni, mert ezek ismerete és mérlegelése a helyes értékelése nagyban elősegítik. A komoly, erkölcsös és megbízható tanu előadása a valóságnak megfelelőbb, s így értékesebb lesz a léha, erkölcstelen életet élő, megbízhatatlan tanu előadásánál. A magába zárkózott, másokkal beszélni nem szerető ember szűkszavú előadása is értékesebb lehet a felesleges, mindent tudó és mindent látó tanu előadásánál s veszedelmes volna, ha a csendőr, nem ismerve a tanu egyéniségét, az ilyen sokat beszélő tanunak hitelt adna csak azért, mert „tud beszélni“. Ilyen irányban a csendőr személyi ismereteinek mindenkor nagy hasznát veheti.

Fontos körülmény a tanuk életkora is. Gyermekektől sok esetben hasznos vallomásokot nyerhetünk, aminek oka az, hogy a gyermekek sok mindent észrevesznek és a látottakat befolyásmentesen adják vissza. A nagyobb fiúk, s a jó felfogású iskolás gyermekek rendszerint igen jó tanuk. Érdeklődésük eleven, megfigyelőképességük fokozott, s örömmel állanak a csendőr szolgálatára. A serdülő ifjak, különösen a lányok már nagy óvatosságot igényelnek, mert a körülöttük történő eseményeket, miután legtöbbször önmagukkal vannak elfoglalva, nem figyelik meg. Felnőtt egyéneknél a nő gondosabb, a férfi megbízhatóbb. Előrehaladottabb korban lévő egyének gyakran befolyásolhatók, miért is előadásuk csökkent értékű.

A nyomozó csendőr minden alkalommal tegye megállapítás tárgyává, hogy a tanu nincsen-e érdekelve az ügyben, mert az ilyen tanuk előadása — az elfogultság gyanuja miatt — különös óvatosságot igényel. A sértett — bár sok esetben a nyomozás legfontosabb tanuja — rendszerint túloz, sérelmét nagyítja s ha a csendőr a kellő óvatosságot vele szemben elmulasztja, nyomozását igen könnyen helytelen irányba terelheti.

Nem szabad a csendőrnek figyelmen kívül hagynia azt sem, hogy a tanuk kikérdezési módja azok előadásának helyességére nagy befolyással van. Elhamarkodott, felületes, a dolgok lényegével nem törődő kikérdezéssel nyomozásunknak többet ártunk, mint használunk. Szükséges tehát, hogy a nyomozó csendőrök mindazokat a szabályokat, melyeknek helyességét hosszú gyakorlat tapasztalatai bebizonyították s amelyek a tanuk igazmondásának elősegítésére igen alkalmasak, a tanuk kikérdezésénél szem előtt tartásák. Ezek:

1. A tanut előbb zavartalanul beszélni engedjük, előadását pontosan feljegyezzük, hogy figyelmünket semmi el ne kerülhesse.
2. Ha a tanu nem tud többet előadni, az ismert mellékkörülmények előadásával serkentjük a további előadásra.
3. Szükség esetén a tanut a helyszínre visszük.
4. Az idő, távolság és napok megállapítását, továbbá a valószínűtlennek látszó körülményeket kísérletileg ellenőrizzük vagy a tanut a visszaemlékezésben fontosabb napok vagy események emiutésével segítjük.

Kísérlet cáfolta meg pl. azt a tanut, aki azt állította, hogy az urának egy kis kanálban ő vitte ki a mérget a kunyhóból a pásztorhoz, mit a pász-

tor aztán a férj ételébe tett. Egy kísérlet bebizonyította, hogy az út megtétele alatt a kanálból minden csepp kicseppent. — Ugyancsak kísérlet útján ellenőrizhető a tanunak az az állítása, hogy sötétben a gyanúsított hangját felismerte. Ez esetben a tanu szemének bekötése után több egyént, köztük a gyanúsítottat is, a tanu mögé kell állítanunk és egyenkint meg kell szólaltatnunk.

Különös figyelmet érdemelnek még azok a tanuk, kik tudatosan adnak elő valótlant. A csendőr sokszor fog találkozni ilyen egyénekkal, kik rendszerint anyagi érdekből, vállalják a hamis tanu gyalázatos szerepét. Legjobban arról ismerhetők fel, hogy az ellenmondásba való keveredéstől tartva előadásukra tulságosan vigyáznak, vagy a másik végletbe esve, mindenre, még a legjelentéktelenebb részletekre is pontosan emlékeznek. Legkönnyebben a részletek feszegetésével hozhatók zavarba és leplezhetőek le.

Az elmondottak lényegét összefoglalva látjuk, hogy a tanuk előadása egymagában — igen sok esetben — keveset érő bizonyíték, s a nyomozás, melyben a büncselekmény elkövetését s a tettes bűnösségét csupán tanuvallomásokkal tudjuk bizonyítani, sok esetben nem lesz eredményes. Tévedés volna mégis azt gondolni, hogy a tanuvallomásoknak a nyomozás folyamán egyáltalában nincs értéke. A vallomások ugyanis minden alkalommal nagy jelentőséggel bírnak és igen értékesek lesznek, de csak úgy, ha azoknak helyességét módunkban áll ellenőrizni. Ez az ellenőrzés elsősorban és legbiztosabban tárgyi bizonyítékok (bűnjелеk) beszerzése által lesz lehetséges. Erre kell tehát a tanuvallomásokot főként felhasználni, mert megdönthetetlen igazság, hogy többet ér egy tárgyi bizonyíték száz tanunál.

Cigányok praktikái.

Irta: GERGELY ENDRE ny. á. százados.

A *Csendőrségi Lapok* múlt évi 13. és 24. számában „Cigányok“, illetve „Hogyan kell a cigányokat ártalmatlanná tenni“ címek alatt két érdekes nyomozást ismertetett. Ezekből kitűnik először is az, hogy szó sem lehet arról, hogy a cigányok közbiztonságellenes tevékenysége Csonkamagyarország területén a békeidőkhöz képest csökkent volna, akár a cigányok számát, akár az általuk elkövetett büncselekmények súlyosságát tekintjük is. Másodszor pedig az is kitűnik, hogy vannak derék altisztjeink és csendőreink, akik el tudnak bánni a körmönfontan ravasz cigánynépséggel. Nem könnyű dolog ez. Sohasem volt nagy azoknak az őrsparancsnokoknak a száma, akik elmondhatták magukról, hogy cigányokkal szemben komoly eredményeket tudnak elérni. Ehhez mindig sok leleményesség, sok fáradtság, még több kitarítás és tapasztalat volt szükséges. Az előbbi feltételekhez a kellő akaraterő szükséges, a tapasztalat megszerzéséhez pedig az alkalom és a megfelelő idő. Csak hosszabb idő alatt fordul elő az egyes őrsök életében annyi eredményre vezetett cigányeset, hogy azokból a nyomozó csendőrök, — bizony sokszor a maguk kárán, — a cigányfurfangot kitanulhatják. Ezért igen fontosnak tartom, hogy a cigányokról minél többször essék szó,

hogyan azok is tanuljanak az esetekből, akiknek nem volt módjukban ezen a téren személyes tapasztalatokat szerezniük. Az ilyen közlésekben nem annyira az elért eredmény a fontos, hanem minél több részlet közlése a cigányok magatartásáról. Azt hiszem, hogy sok altiszt és csendőr tudna ilyenekről beszámolni, mert hiszen ebben a tekintetben azok az esetek is sok tanulságot nyújthatnak, ahol az eredmény elmaradt.

A következőkben néhány cigány-tapasztalatot akarok felemlíteni, csak úgy, ahogyan eszembe jutnak. Nem új és ismeretlen dolgok ezek, de nem árt róluk beszélni. Legnagyobb részükben Baranya és Somogy megyékből származnak, ahol módomban volt néhány eredményes, de még több igazi eredmény nélküli cigányügyről tudomást szerezni. Ismertem az ezen a részen működött három leghíresebb cigány-rém régi öreg járásőrmestert, Béres Ferenc szigetvári, Gábrriel Alajos dombóvári és Bernschütz József nagykanizsai járásparancsnokokat is, akik rendkívüli eredménnyel működtek a cigányok ellen, de még ők sem mindig hiba nélkül.

Már most a vitéz Horváth Jónás tiszthelyettes nyomozásaiból adódó első tapasztalat az, hogy azon a részen, — úgy látszik, — ma is ugyanaz a helyzet, mint ezelőtt mintegy 20 esztendővel. Az ő nyomozásainak ismertetésében előforduló helységnevek legnagyobb részére még ma is cigányokkal kapcsolatban emlékszem. Úgy látszik, hogy a cigányok bizonyos helyeket valamely oknál fogva szívesebben keresnek fel, mint másokat, még akkor is, ha a csendőrség eleget zaklatja is ott őket. Viszont más részeket többnyire elkerülnék. Ilyen vidék volt például a Duna—Dráva torkolatának szöglete körülbelül a pélfmonostori hegyekig; ide nem szívesen mentek be, mert esetleges menekülésüket egyfelől a Duna, másfelől a Dráva akadályozta.

Vitéz Horváth tiszthelyettes nyomozásaiból kitűnik az is, hogy ha a cigányok elleni nyomozás eredményes, az eredmény mindig nagyobb, mint amekkorára előre számítani lehet. Egy lopás nyomozása kezdetik meg és a végső eredmény több tucat lopás és sok más bűncselekmény kiderítése. Ez régi tapasztalat és igen fontos dolog. Mert nem úgy van ám a dolog, hogy, mondjuk, egy cigánnyal és egy esettel indul meg a nyomozás, azután sok cigány-tettes kerül kézre és sok nyilvántartott „kiderítetlen eset” nyomoztatik ki; a kiderülő esetek legeslegnagyobb része egy örs nyilvántartásában sem szerepel, azokról a csendőrségnek a kiderülésig tudomása sem volt. Ennek oka többek között legtöbbször az, hogy maga a károsult lakosság nem tesz jelentést az illető esetekről; sokszor talán a kár kisebb volta miatt nem, sokszor pedig, — különösen, ha az esetek egy-egy vidéken halmozódnak, — talán azért nem, mert a nyomozást hiábavalónak tartja és ezért az azzal járó herce-hurcától meg akarja magát kímélni. Annak idején az egyik vas megyei örs a szombathelyi kir. ügyészségtől nyomozásra kikért egy oda beszállított cigányt. Ez a cigány különösképpen vallott. Beismert olyan lopásokat, amelyekről senki sem tudott. Előre megmondotta, hogy például az egyik faluban melyik házba tört be, mit lopott el és hogy a lábtörlő-szőnyeg alá rejtett kulcs segítségével hatolt be a háziak távollétében a házba. Mikor a nyomozó járőr az illető faluba és házhoz elvezette, a háziak mit sem akartak tudni

arról, hogy náluk lopás történt volna, — restellték t. i., hogy az esetet nem jelentették, — de mégis be kellett ismerniük, hogy a cigány igazat mondott. Ily módon majdnem harminc olyan lopási eset derült ki, amely egyik örs nyilvántartásában sem szerepelt. Elmondhatjuk tehát, hogy a cigányok sokkal több bűncselekményt követnek el, mint azt az ember hinné.

Hogy a cigány mindig hazudik és tagad, azt már igazán mindenki tudja. És még sem lehet ezt a körülményt eléggé sokszor és eléggé hathatósan minden nyomozó csendőr figyelmébe ajánlani. Minden valamirevaló örsparancsnoknak meg van a maga egy vagy több „bizalmi”, „megbízható” cigánya, akiről azt hiszi, hogy, legalább is neki, nem hazudik, sőt még azt is elhiszi róla, hogy nem is lop (legalább az ő örskörletében nem). A leghíresebb cigánynyomozóknak is meg volt ez a megrögzött hiedelmük az ő megbízható cigány-besugóikkal szemben, pedig egyikük sem kerülte el a csalódást. Dorich József tiszthelyettes besugásra vállalkozott cigányáról is kisült, hogy milyen gézengúz, de ez legalább ráfizetett a dologra. Hogy vitéz Horváth Jónás tiszthelyettes milyen tapasztalatokat szerzett az ő megbízható cigányaival, azt nem tudom, de előbb-utóbb őt is csalódás fogja érni. Egy szóval sem mondom, hogy a nyomozó csendőr az ilyen besugó-cigányt ne használja fel, hiszen jól tudom, hogy nagyon sok eset ilyen cigányok nélkül sohasem derült volna ki, tehát lehet őket felhasználni, hinni is szabad nekik, de *bízni* bennük nem szabad soha.

A dánosi rablógyilkosság idején az egész országban igen hajtották a cigányokat. Vas- vagy Zalamegyében is összeszedett az egyik járásőrmester talán több mint kétszáz cigányt és egész nyáron együtt tartva őket, nyomozott velük. Igen sok eset kiderült, igaz, hogy a legbűnösebb cigányok közül két legény megszökött a táborból. Az eredményeket jórészt egy megbízható cigány-besugójának köszönhetette a járásőrmester, akit a többi cigány közé becsempészett. Ez azután kihallgatta a többi beszélgetését és mindent (már amit jónak látott) elmondott a járásőrmesternek. A következő télen azután hírül hozták a járásőrmesternek, hogy egy cigány igen költségesen a koresmákban, aranyórája is van, amelyről azt mondja, hogy azt az ő barátja, a „járásírmester” adta neki. A járásőrmester azután hamarosan kiderítette, hogy az ő aranyórája „barátja” az ő megbízható besugója. Kiderült azután az is, hogy a besugó híven teljesítette kötelességét, de csak félig. A többi cigányt elárulta ugyan, hogy lakat alá kerüljenek, csak hogy azt is megtudta tőlük, hogy a lopott pénzt és ékszert hová rejtették el. Ezt persze nem árulta el, hanem szépen felszedgette magának. De a járásőrmestert ennél jobban bosszantotta az, hogy azt a bizonyos két cigányt is ez a besugó szöktette meg a táborból, még pedig azért, hogy a többi cigány bizalmát megnyerje és így azok az értékeik rejtekhelyeit neki elárulják.

Ha a cigány valamit beismert a csendőröknek, igyekszik a beismerését a tárgyaláson visszavonni. Elég sokszor eredménnyel. A dombóvári Gábrriel Alajos járásőrmesterről (aki különben cigányul is tudott), járta az a legenda, hogy az ő cigányai nem szokták a beismerésüket visszavonni, mert a járásőrmester el szokott járni főtárgyalásokra, ahol is

leülvén a közönség közé az első sorba, szűrős szemével úgy megijesztette a bűnösöket, hogy azok nem mertek ellene hazudozni.

A hazudozáshoz tartozik a hamis igazolóiratok használata is. Az újszülöttel vándorútra kelnek és igyekeznek azt addig, amíg csak pár napos, lehetőleg sok helyen és más-más néven megkereszteltetni, illetve anyakönyveztetni; a bizonyítványokat is mindjárt minden helyen kiváltják. Ez eléggé ismert dolog. Azt azonban már kevesebben tudják, hogy ez az eljárás nemcsak egy vidéken történik meg, hanem az ország három különböző vidékén is. Persze minden vidéken más-más neveken. Így azután nem lehet csodálkozni azon, hogy egy-egy cigánynál 8—10 keresztlevél is van, pedig a különböző vidékeken szerettek egyúttal nem igen mutogatják. A zavart növeli az okmányok csereberélése is, nemkülönben az is, hogy ugyanazon cigány vezetékneve, keresztneve, gúnynéve vidékenként változik. Csak az igazi cigány-neve állandó, ezt azonban igen-igen ritka kivétellel csak a cigányok ismerik. (L. 1925. évf. 70. old.)

Az őrök szempontjából nézve vannak otthoni, hazai cigányok, kiknek a neve „*a mi cigányaink*” szokott lenni. Ezek azok a cigányok, akik bizonyos falvak határaiban szoktak huzamos ideig tartózkodni, többnyire felváltva 3—4 szomszédos vagy egymáshoz közel eső falu határában. Ezeket a területileg illetékes őrök legénysége ismeri, névszerint is. Ezek közül kerülnek ki a bizalmi cigányok is. Sok bajt nem szoktak csinálni, valami komolyabb dologban ritkán hagyják magukat rajtaesipetni, mert érdekük, hogy a közeli őrökkel tűrhető lábbon legyenek. Ezért többnyire mindjárt szaladnak is jelenteni, ha „idegen” cigányok tűnnek fel a környéken. Szóval egész rendes cigányok. Csakhogy néhány hónapi tartózkodás után egyszerre csak eltűnnek. Hónapok múlva pedig újra hazaérkeznek és a szokott helyen felverik a sátorot. Az első járórt, amely meglátja őket a szokott helyükön, bizalmaskodó vigyorgással köszöntik. A járórvezető leereszkedően megkérdezi: „No, Kuku, megjöttetek?” „Meggyittünk náceságos érmester úr, csókulom a kezit-lábát!” Aztán minden rendben van. Csakhogy! Csakhogy ez a jelenet az alatt az idő alatt, míg távol voltak, már kétszer lejátszódott az ország két másik vidékén, ahová közben szintén „megjötték” haza. Mert ők három vidéken vannak otthon; három különböző vidéken ismerik őket a csendőrök, persze más neveken. Három más vidéken viselik magukat aránylag jól. Az azért persze meszik, hogy a hirtelen elköltözés előtt valami nagyobb lopás történik a környéken, de emiatt nem mindig kerülnek gyanuba és ha gyanuba fogná is őket az őr, hol akadjon rájuk? Ha táviratozna is minden őrre, sehol sem ismernének olyan nevű cigányokat. Mire azután megint visszakerülnek, a dolog elaludt, bizonyítékot szerezni mindenestre igen nehéz volna.

A cigányoknak ezeket a váltakozó otthonait ismerni igen fontos volna, de ez igen ritkán sikerül. Béres Ferenc szigetvári járásőrmester egy ízben utána ment a Szigetvár környékéről eltűnt cigányoknak többrendbeli lólopás miatt; meg is hozott kilenc lovat Heves vármegyéből. Ott volt a második otthon. A harmadikat is kinyomozta, ez Torontál vármegyében volt.

Persze, ez a körvándorlás nem történik olyan szabályosan, mint fent írtam. Sokszor nem minden tagja tűnik el egy-egy cigánycsapatnak. A vándorlás sorrendje sem mindig ugyanaz. Az is meg szokott történni, hogy a hónapokra terjedő távollét helyett néha csak rövidebb időre tűnnek el; ilyenkor azonban csak a szomszédos járásokba vagy vármegyébe szoktak eltávozni. De minden eltávozásuknak, minden megmozdulásuknak meg van a maga oka. Ez az ok pedig vagy lopás, vagy a csendőrség megfélemlítése.

Egy-egy cigánycsapat ugyanis csak kisebb alkalmi lopásokat szokott a maga szakállára elkövetni. Ha nagyobb dologról van szó, mindig több csapat működik együtt. Ez többnyire úgy történik, hogy az otthoni cigányok kiszemelik a betörésre alkalmas helyet és azt alaposan kikémelelik. Ezután megérkezik távolabbi vagy közelebbi vidékről az a csapat, amely a betörést végre fogja hajtani. Most esetleg az otthoni cigányok hírt is adnak a csendőrségnek idegen cigányok érkezéről. (Annak idején Baranyában, sőt Somogyban is, többnyire bácskai cigányokat jelentettek.) Erre a kivezényelt járőröket össze-vissza szaladtatták, persze vigyázva arra, hogy a betörést végrehajtandó csapat lehetőleg felfedezetlen maradjon. A betörés helyét ezeknek közben jól megmutogatják, azután elvonulnak. A többi közelebbi és távolabbi szomszédos csapat a betörés időpontjában vagy szokott helyén maradván, vagy, — ha ez alkalmatlan, — valami útelágazásnál, készenlétbe helyezkedik a lopott holminak gyors és messzire való továbbítása céljából. Ezután a betörésre kiszemelt csapat, amelynek tagjait az illető faluban senki sem ismeri, a betörést végrehajtja, a lopott holmit (állatot) az első készenlétben levő csapatnak átadja és elmenekül. A lopott holmi ezalatt csapattól csapathoz kerül és gyorsan eljut nagy távolságra. Az illető falu határában tartózkodni szokott otthoni csapat közben gondoskodik arról, hogy alibit tudjon igazolni.

Egy alkalommal sikerült a kémkedő és a betörő csapat betörés előtti magatartását utólag megállapítani. Az otthoni ismert cigányok a falu mellett levő legelőn sátoroztak. Természetesen naponta bejártak a faluba. Ellopásra kiszemelték két sertést. A betörés előtt két nappal idegen cigánycsapat érkezett a falu határába és a falutól néhány kilométernyire levő erdőszélen ütött tábort, utaktól távol. Ennek a csapatnak egyes tagjai a falu mellett táborozó otthoni cigányokkal egyenként bementek a faluba, ahol ezek megmutogatták nekik a kiszemelt házat és ólat. A betörés éjjeli reggel az otthoni csapat mindenki szemeláttára elvonult. Az idegen csapat az esti szürkületben az erdőszélről a falu alá vonult, éjjel pedig ellopta a két sertést. A két sertés sohasem került meg; elszaladtak a postaláncon.

Nagyon sok csendőr találkozott már koromsötét éjjelen falu végén, vagy útelágazásnál szekérral a legnagyobb csendben álldogáló cigányokkal. (Könnyű nekik csendben lenni, mert a kutyájuk jókor elárulja a járórt; a cigánykutya ugyanis a legtöbbször csendben marad, mikor más kutya ugatna.) Ha megnézi a járórt, hogy milyen cigányok azok, azt tapasztalja, hogy azok általa ismert cigányok, akik a szomszéd falu mellett táboroztak még az este is, és reggelre megint csak a helyükön lesz-

nek, úgy, hogy senki sem tudná, hogy éjjel távol voltak, ha a járőr nem találkozott volna velük. Ezek valahonnan lopott holmit várnak, amit a legközelebbi csapatig kell csak továbbítaniok. A járőr előtt gyanusak ugyan, mert cigányok, de egyébként nem tudja, hogy mivel gyanúsítsa őket. Nem is szükséges ez; elég, — de ezt feltétlenül mindig meg is kell tennie, — ha rögtön magával viszi őket, minél tovább és minél messzebb. Ha azután egyéb gyanuja nincs ellenük, el is eresztheti őket. De a lopott holmit továbbító lánc már meg volt szakítva, ez már akkor is haszon, ha csak egy ponton történik is meg.

Általában minden járőrnek mindig azt kellene szabályként maga előtt tartania, hogy soha se engedjen cigányokat ott tartózkodni, ahol ők szeretnének. Mindegy, hogy hová, de tovább velük! Minden továbbhajtásuk zavart okoz valami tervükben és ezért mindig megéri a fáradságot.

A fentiek természetesen elsősorban az igazi sátoros vándorcigányokra vonatkoznak. Az egyenkint élő, a félig-meddig megtelepedett és a muzsikuscigányok is hasonlóképpen szoktak működni, de ők el lévén szakadva az igazi cigány-nemzetségbeliektől, ezekhez képest csak kontárok és velük csak ritkán dolgoznak együtt.

Össztűz vagy egyestűz?*

Irta: CZEGLÉDY JENŐ százados.

A Csendőrségi Lapok különböző számaiban sorozatos cikkek jelentek meg, melyek felváltva, hol az egyestűz, hol — a nálunk alkalmazásban volt — ösztűz helyes voltát hangoztatták.

E kérdéshez a Csendőrségi Lapok múlt évi 23. számában én is hozzászóltam s annak igazát próbáltam hangoztatni, hogy új Gy. gy. Szab.-unk, mely kizárólag a „külső“ ellenséggel harcoló katonáink számára lett szerkesztve, nem terjeszkedik, de nem is terjeszkedhetik ki a sajátos csendőrségi szolgálatunkban a „belső“ ellenséggel szemben szükségeltető fegyverhasználati módokat, s így egy módosítást, avagy egy „Függelék“ kiadását tartom szükségesnek, mely az ösztűzet is, mint sok esetben megfelelő tűznem használatát tárgyalná, illetve megengedné.

Soraimra a Csendőrségi Lapok f. évi 5. számában, érdekes válasz jelent meg, mely a jelenleg fennálló egyestűz kizárólagos alkalmazását tartja indokoltnak.

Mielőtt az érdekes cikkekre reflektálnék, sajnálattal kell megállapítanom, hogy cikkíró úr intencióimat félreértette. A cikk arra enged következtetni, mintha én az ösztűzet, mint kizárólagos tüzelési módot óhajtottam volna, holott én egy „aranyközéputas“ megoldás — úgy az ösztűz, mint az egyestűz — mellett érveltem, vagyis a jelenleg érvényben lévő egyestűz kizárólagos alkalmazását nem tartottam eléggé a cél érdekében állónak. E körülmény világosan kitűnik egyébként a kérdéses cikkem utolsó bekezdéséből is, hol mind a két tüzelési mód szükségességét nyomatékosan hangoztattam.

Mondhatnám, általánosságban elismert s méltatott kérdés, hogy az egyestűz kimenetelében hatásosabb, míg az ösztűz — tekintve a esatárok kötött kezét — rendszerint a kiméletesebb tüzelési módot képviseli.

Véleményem szerint mind a két féle tüzelésre szükségünk van, mert van rá eset, mikor a csendőrnek kiméletlenül, de van eset bizonytal, mikor kiméletesebben kell lőfegyverét használnia.

A válaszeikk szerint „a cél szentesíti az eszközt, tehát nem azon kell mindenáron aggodalmaskodni, hogy vajjon lehető kimélettel alkalmazom a fegyvert, hanem minden erőmmel azon leszek, hogy a célt elérjem.“ — A célt el kell érnem, — ez tény. De bármi is az a cél, ha módom és alkalmam van reá, az eszközt feltétlenül meg fogom válogatni, különösen ily nagyon lényeges, fontos feladatnál, a fegyverhasználatnál. Elvégre nem a harctéren — mondhatnám felelőtlenül — hanem lelkiismeretem és kötelességem felelős és súlyos tudatában, rendszerint izgatók által feltűzelt honfitársaimmal szemben kell a fegyvert használnom.

Félreértések elkerülése végett, újból hangsúlyozom — amit már előző cikkeimben is kifejtettem —, hogy lehet alkalom, amikor kiméletlen szigorral — a bekövetkező véraldozattal nem számolva — sújtok le ellenfelemre; de sokkal több lesz az oly alkalom, mikor ez a kiméletlenség indokolatlanná válik. Kicsit furesán hangzik: „lőfegyvert kiméletesen használni.“ Hiszen a lövedék útja nagyon sok oly körülménytől függ, mely kiszámíthatatlan eredményeket hozhat létre. Éppen ez a pont az, ahol az ösztűz alkalmazásának szükségességét kell hangoztatnom. A lőfegyver használatánál szem előtt tartandó kiméletet nem abban látom — mint azt a cikkíró úr előző cikkéből kiolvasni véli —, hogy valakinek a combjába, karjába lövök, hanem abban, hogy alkalmat és módot adok a parancsnoknak, hogy a körülményeket, viszonyokat mérlegelve, ha már lőfegyvert kell használnia, a két — kihatásában és következményeiben ellentétes, mondhatnám kiméletes és kiméletlen — különböző tüzelési mód közül melyiket válassza.

Nem akarok ismétlésekbe bocsátkozni, — mert hiszen előző cikkemben kifejtettem, a katonának a „külső“, a csendőrnek a „belső“ ellenséggel szembeni harcmodját a tüzelést illetően, — csupán csak azt jegyzem meg, hogy míg a katona a kizárólagos egyestűzéssel igen eredményesen harcolhat, addig a csendőrnél (közbiztonsági szolgálatában) az egyestűz mindenkor alkalmazása — az elmondottakból folyólag — indokolatlan.

Harcoló ember, bármilyen mérvben kiképzett és erősszívű legyen is, az a harc hevében bizonyos idegizgalmi (tehát nem lelki izgalmi) állapotot érez. Egyik többet, másik kevesebbet, de azt hiszem, hogy ez a helyzet minden embernél megvan. Nem célok, hogy lélektani szempontokból bíráljam el ez állapotot, mindössze azt jegyzem meg, hogy a cikkíró is tévesen minősíti az állapotot félelemnek. Ideizgalom még nem félelem. Nem más, mint a harc hevében túlfeszített érzeinknek, idegszálainknak felajzása, amit bizonyos fokig az önuralom ellensúlyoz. — Már most, kérdelem, — feltételezve egy olyan állapotot, mikor a helyzet

* Az „Ösztűz vagy egyestűz“ kérdését a lapunkban megjelent közlemények, azt hisszük, minden oldalról megvilágították, azért a vitát ezzel a közleménnyel lezárjuk. Szerk.

lőfegyverünk használatának bizonyos megkötöttségét kívánja meg, nem volna-e célszerű a harc hevéből többé-kevésbé elragadott csatárok (csendőrök) által egy-két ösztűzet leadatni és így elejét venni minden további önkéntes tüzelésnek s a velejáró esetleges véráldozatnak?

Az az érv, hogy a tűzfegyelmet minden esendőr ismeri, az idevonatkozó pontokat a gyakorlatban helyesen alkalmazza, különösen akkor, mikor már az ellenség megfutamodott, vagy megadta magát, mivel ilyenkor már az ellenvéleményt hangoztató cikk szerint is előfordulhat „lelki izgalom“ amúgy is alábbszállt vagy eltűnt, s így már ismét teljesen ura kiki magának, — véleményem szerint a gyakorlatban nem állja meg a helyét.

A nagy háborúban csapataink vitézül megállták helyeiket. Ezt az egész világ elismeri. A sorozatos harctéri sikereket, hatalmas területhódításokat nem lehet meg nem történtenek tekinteni. Tehát kellett, hogy jó katonákkal rendelkezünk, kiknél a lőszerrel való takarékoság szinte beidegződött gondolatvilágukba. És mégis egy-egy ütközetben mennyi lőszer lett feleslegesen elpazarolva! A harctéri viszonyokat figyelembevéve e körülmény bár nem indokolt, de azért menthető, megmagyarázható. Csendőrségi, közbiztonsági szolgálatban ily felesleges lőszerpazarlás semmiképpen sem menthető.

Harctéren az egyestűzet alapul véve kiki a „saját szakállára“ tüzelhet, de nem úgy a csendőrségi szolgálatban. Ott is adódik bizonyára sok eset, mikor a csendőr a tanultak alapján önálló, öntevékeny tüzelést fejt ki, de viszont lesz sok eset, midőn ez önálló, öntevékeny tüzelése túllépné azt a határt, amit a cél elérése kíván meg. Nekünk pedig az ilyen esetekkel is számolnunk kell.

Szerintem aggodalomra igenis nagy ok van. Mert ha én fegyvert használok, sok esetben (nem mindig) a következményekkel is számolnom kell. A Szut. határozványaiából tudia minden esendőr, hogy a fegyver az elérendő célig használható. De vajjon mit ártok a csendőrnek, ha én mint parancsnok látom, hogy a cél eléretett, megfogom a kezét és nem engedem többé löni? Elvégre mint parancsnok adott esetben jobban el tudom bírálni, hogy mikor éretett el a cél, mint a harcoló esendőröm, aki sokadmagával tüzel.

Azért, mert a csendőr a Szut. alapján áll, mégis előfordulhat a cél elérése utáni tüzelés. Ez természetes. E körülményt az ellenvéleményt hangoztató cikk is elismeri, habár nem tartja lényegesnek. A Szut. megköveteli, hogy a menekülőkkel szemben fegyvert használni nem szabad (persze nem veszélyes gonosztevőt értek menekülő alatt), viszont a Gy. Gy. Szab. ilyet nem ismer.

Fentiekkal kapcsolatosan kitérek a „Szuronyt szegezz!“ „Kézitusához kész!“ kérdésére is. Ugyanis utóbbi cikkemben kifejeztem abbéli nézetemet, hogy a „Kézitusához kész!“ s „Szuronyt szegezz!“ vezényszavak különálló fogalmakat fednek, s korántsem mindegy az, hogy én a kettő közül melyiket vezényelem.

A válaszcikk szerint a „Szuronyt szegezz!“ ókori hadművelet, mire manapság szükség nem lehet. Hogy valóban „ókori hadművelet“, — az végeredményben mindegy. Itt valóban a lényeg

a fontos. Mert ha azt néznénk, hogy mi modern és mi időszerű, akkor minden örsöt lángszórókkal, aknevetőkkel, kísérő lövegekkel kellene ellátnunk.

Nehogy azonban félreértésekre adjak alkalmat, hangsúlyozom, hogy amilyen mérvben szükségesnek tartom a közbiztonsági, karhatalmi szolgálatban az egyestűz mellett az ösztűz alkalmazását, ugyanoly mérvben tartom szükségesnek a „Kézitusához kész!“ vezényszó mellett a „Szuronyt szegezz!“ vezényszót is.

A dolog tényleg úgy áll, hogy a tömeg vagy tartva a következményektől, még mielőtt szuronyhasználatra kerülne a sor, megugrik, vagy ellenáll. Csakhogy az ellenállás többféle lehet. Lehet legkomolyabb harcra kész, felfegyverzett, elszánt férfiakból álló, lehet egyébként békés, jámbor, dolgos emberek alkotta, sehog. vagy igen kezdetleges eszközökkel felfegyverzett, félrevezettt, beugratott, lármázó asszonyokkal, kíváncsi gyermekekkel vegyes, de a csendőr felszólítására még sem engedelmeskedő, nem tágitó, az utca forgalmát akadályozó tömeg. Nyilvánvaló, hogy az előbbi erélyesen ellenálló tömeg a csendőrré veszedelmesebb, mint az utóbbi. Tehát annak feloszlatására bizonyára erélyes és minden ellenállást letörni akaró eszközöket veszek igénybe. A cél azonban közös. Itt is, ott is a tömeget feloszlatni, a megzavart rendet helyreállítani stb. A tömeg szétesztatásához jelenleg „Kézitusához kész!“ vezényszavam van. E vezényszóra, amint azt már az előző cikkemben kifejtettem, a csendőr K. Sp. Ut.-unk értelmében közelharcot köteles vívni és pedig kiméletlenül, úgyanynyira, hogy a hivatkozott utasítás 7. pontja (2. füzet) kiemelve előírja, hogy „Közelharcban mindenkiket egy gondolat hasson át: „győzni vagy meghalni!“ Ezeket tekintetbevéve a csendőr akkor jár el helyesen, ha e pontokat szem előtt tartva küzd. Már most helyes-e, vajjon, ha én ugyanilyen módszer szerint járok el a fent írt felfegyverzetlen, de azért ellenállást mégis kifejtő tömeggel szemben? Bizonyára nem helyes. Lesz-e ott ember-ember ellen való harc? Valószínűleg nem, mert ez esetben talán már egy erélyes fegyverfogás — „Szuronyt szegezz!“ — is meg fogja tenni a hatását. Ha esetleg ennek dacára a tömeg oly fenyegető magatartást tanúsítana, hogy ez intézkedést nem tartom elegendőnek, a „Kézitusához kész!“ és „Hajrá!“ vezényszavam még mindig rendelkezésre áll.

Tehát a helyzet most a következő: Egyik oldalon a K. Sp. Ut.-nak a kézitusára vonatkozó félre nem érthető rendelkezése, a másik oldalon a Szut. köteles kiméletet hangoztató §-a. Derék esendőreinknek igen sok szabályzattal kell foglalkozniok. Ezt megmagyarázza a katonailag szervezett mivoltunk. Így úgy a katonai, mint a csendőrségi utasításokban otthonosan kell magukat érezniök. Azt a felfogást, hogy a különböző katonai utasításokhoz a csendőr ne ragaszkodják mereven, hanem azokat a mi utasításainknak, elsősorban a Szut. követelményeinek a csendőrségi szolgálat igényeihez megfelelően alkalmazza, — nem oszthatom. Egyiket a másik rovására magyarázni, alkalmazni nem szabad. Ez mind az egyöntetűség, a kiképzés intenzitásának a rovására menne. Egyébként is esendőreink erején felül állana, ha oly követelményeket támasztanánk velük szemben, hogy egyik vagy

másik utasítás határozványait ne úgy hajtsa végre, mint ahogyan az írva van, s ahogyan azt ő megértette, megtanulta, gyakorolta, hanem egy másik utasítás „szellemében”. Így nem a cselekvés, hanem inkább a tétovázás lépne, adott esetben, előtérbe.

Hogy e kérdés — már mint az „Össztűz” és „Szuronyt szegezz!” — vitás, kétségtelen. Bizonyítja a több oldalról megnyilvánult felfogások különbözősége. Az ellenvéleményt hangoztató cikk sem látja a kérdést teljesen tisztázottnak, s az ellenszegülések leküzdésére vonatkozólag egy utasítás kiadását tartja szükségesnek. Ehhez a felfogáshoz természetesen én is a legteljesebb mértékben csatlakozom.

Háború és higiénia.

Írta: Dr. KEMÉNY GYULA őrnagy-orvos.

Szerencsésen megúsztuk a spanyoljárványt. Mintha csak itt sem lett volna, úgy elfelejtettük. Miért? Mert kevés áldozatot szedett. A nagyközönség azonban nem is sejtí, hogy a nemzetközi egyezmények alapján az orvostudomány és az azt művelő orvosok micsoda harcot vívnak meg esendben, a kulisszák mögött az összes országokban akkor, ha egy ilyen országhatárokat nem respektáló fertőző betegség megfékezéséről van szó. Ha ez az önfeláldozó munka nem volna, akkor az ú. n. „gyenge lefolyású” betegségek nagyon is megerősödött formában lépnének fel, de hova fejlődhetnének a nagyközönség által is „súlyos lefolyású”-nak tartott fertőző bajok! A higiénicus-tisztasági, egészségügyi követelmények elhanyagolása, az ezirányú rendelkezések be nem tartása stb. sokkal nagyobb csapásokat zúdítana az emberiség nyakába, mint a háborúk öldöklő fegyverei. Ne féljen az olvasó, nem untatom itt orvosi-egészségügyi problémákkal. Aki azonban e sorok továbbolvasását abba akarná hagyni, aki az egészségügyi rendelkezéseket, a higiénicus követelményeket lekicsinyelő kézlégyintéssel szeretné elintézni, azoknak különösen ajánlom, hogy szívelelőék meg az alábbi következő hiteles statisztikai adatokon nyugvó fejtegetéseket, illetve szomorú következményeket.

A középkor háborúi alatt és azok után is óriási mértékben pusztították az embereket a ragályos betegségek, annyira, hogy a harcokban elesettek száma elenyészően csekély volt a betegségekben elhaltakéhoz viszonyítva. A régi háborúk temetőit nem a harctéri sebesültek, hanem a fertőző betegségekben elhaltak töltötték meg. Pl. az 1877—78. évi orosz-török háborúban 18,8-szer több katona halt meg fertőző betegségben, mint sebesülésben, vagy pl. a napoleoni háborúk alatt 1793-tól 1845-ig, illetve 1865-ig, tehát 72 év alatt a pontos statisztikai adatok szerint 8 millió katona halt meg, ezek közül fegyvertől esett el 1½ millió, betegségben halt meg 6½ millió.

A nem is olyan régen lefolyt orosz-japán háborúban 1.200.000 japán vett részt, ebből 439.565 katona lett harc képtelen (halál, sebesülés, betegség), vagyis a hadbavonultaknak 36,6%-a. A harc képtelenséget 213.348 esetben fegyver, 221.136 esetben pedig betegség okozta.

Ha az egyes háborúk ezirányú veszteségeit részletezve vizsgáljuk, akkor a következő eredményekre jutunk:

	fegyvertől	betegségben
1854—56. évi krimi háborúban meghalt	21.960	38.982
Az amerikai polgárháborúban (Umio) 1861—65. meghalt	48.640	61.395
A francia-porosz háborúban 1870—71. (német) meghalt	28.300	14.900
Az orosz-török háborúban 1877—78. (oroszok) meghaltak	34.742	58.794
Az orosz-japán háborúban (japán) meghalt	58.000	21.000
A hercegovinai felkeléskor (osztrák) meghalt	71	252

Már a középkorban is és azóta is minden háború legnagyobb réme a kiütéses typhus, az ú. n. éhtyphus volt, csak hogy a régi időkben majdnem minden fertőző betegséget pestis vagy cholera néven könyvelték el, a kiütéses typhust akkor még nem is ismerték.

A kiütéses typhus a mohácsi vész idején nálunk főleg Komárom táján annyira dühöngött, hogy egész Európa morbus hungaricus (magyar betegség) néven ismerte. Napoleon 1812-ben 600.000 emberrel vonult be Oroszországba és a visszavonulás alkalmával 3000 katonával kelt át a Berezinán. Az óriási emberpusztulást az aránylag kevés elesetten és megfagyottnon kívül a kiütéses typhus okozta, ez a menekülő francia sereg terjesztette el a bajt egész Európában, így főleg az átvonulásra használt Poroszországban, ahol 2 millió ember kapta meg ezt a betegséget s közülök 200.000 halt bele.

A krimi háború alatt és után a széthurcolt betegség 80.000 francia, 800.000 orosz életébe került. A szerb-török-bulgár háború alatt a törökök naponta 500 cholera-halottat temettek el, a Csataldzsa vonalnak a bolgárokkal szemben ez a járvány volt egyik nagy erőssége. Hogy az egészségügyi rendelkezéseknek és a higiénicus követelményeknek be nem tartása mire vezethet, erre nézve felemlíték két esetet:

Az orosz-török háború alatt egyik rövid ideig tartó táborozási helyen 43.985 orosz halt meg cholera (has-typhusban), aminek az volt az oka, hogy a latrinák egy részét egy ott folyó patak vize fölé helyezték, a patak vizét pedig a katonák mosdási, mosási, sőt részben ivási célokra is használták.

A krimi háborúban (1854—56.) rettentően pusztított az éhtyphus. Az angol és francia táborhelyek egymás mellett voltak elhelyezve. Ekkor léptek közbe az angol nők, akik az angol táborban a legnagyobb fokú tisztaságot vezették be. Fürdőszobákat létesítettek, a katonák tömegeit külön barakkokban különítették el, ép így elkülönítették a betegeket az egészségesektől, tisztán ruházattal gondoskodtak stb. stb. Az eredmény: 1855/56. telén mindössze 16 angol katona kapta meg a kiütéses typhust, míg ugyanott, ugyanakkor, ugyanannyi idő alatt 10.278 francia betegedett meg ugyanazon betegségben.

Csak kurióznaként említem meg, hogy pl. Szerbiában egyedül Valjevo temetőiben 45.000 kiütéses typhusos halott fekszik, köztük Szerbia 300 orvosából 120 találta itt meg hivatása jutalmát, a fakesztet.

Mondanom sem kell, hogy a fenti betegségek elleni védekezésben az egyéni tisztaság mellett a legnagyobb szerepet játsza az emberi hulladékok, az emberi ürülékek eltüntetése, a halottak, elpusztult állatok stb. eltemetése. Ahol az emberi ürülékeket el nem tüntetik, pl. a front lövészárkainak, cavernáknak a környékén, ott az egész környék talaja fertőződni fog, így fertőződik a víz, bűzössé lesz a levegő, a legyek és patkányok tömege gyűlik össze a területen s ezek révén még távolabbra fognak a fertőző betegségek elterjedni. A cavernák kellemetlen, de ártalmatlan patkányai csak a keleten pusztító hírheft pestisnek lehetnek leginkább terjesztői, amennyiben a pestisben elhalt patkány bolhái átmennek — és a betegséget is átviszik — más patkányokra, illetve az emberekre, tehát ahogy minden kiütéses typhust csak a fertőzött ruhatetű terjeszt, éppen úgy minden emberi pestis előfeltétele a patkánypestis.

Már sokkal ártalmasabbak lehetnek a legyek, melyek főleg óriási szaporaságuk révén hatalmas terjesztőivé válhatnak mindennemű fertőző betegségnek. Szaporodási képességükre nézve felemlíték pl., hogy egy nőtény légy egyszerre 150 petét rak le és ezt életében 3—5 ízben ismétli meg. Ha csak 120 megmaradt sarjzat veszünk ezekből és ezekből 60 hím és 60 nőtény lesz s ezek ugyanígy újra tovább szaporodnak, akkor a hatodik nemzedék egyedeinek, vagyis egyetlenős nőtény légy utolsó sarjadékainak a száma 5.598.720.000. (Szerencsére ennyi nem marad meg, mert jórésük közben elpusztul.)

Mint az eddigiekből láttuk, a háborúk legfélelmezbetűző betegsége a kiütéses typhus (éhtyphusnak is nevezik, mert főleg a szegény emberek közül szedi áldozatait, aminek oka a tisztátalanság, tömeglakások stb.), melyet kizárólag a ruhatetűk terjesztenek. Ahol

nines ruhatetű, ott nincs kiütéses typhus sem. Ma már mindenki előtt köztudomásúnak kell lennie, hogy:

1. a kiütéses typhusban megbetegedett embert megcsípő tetű átviheti a betegséget csípés útján más emberekre is;

2. kiütéses typhusban szenvedő beteg absolute nem veszélyes a környezetére, sőt akár más egészséges emberekkel nyugodtan össze is lehet őt fektetni, ha tetű nincs a közelben.

Ez ellen a rettenetes betegség ellen csak egyetlen igen olcsó, bárki által megszerezhető, holtbiztos orvos-ságunk van s ez a tisztaság, a fürdés, a ruhaneműek tetűtelenítése, amely nagyon könnyen kivihető a normális életben, de annál nehezebben a harc-vonalban.

Erre vonatkozólag felemlítem a következőket: A ruhatetű 8 hétig, vagyis 56 napig él. A peték 7 nap alatt kelnek ki és 12 nap múlva már ők is petét raknak, tehát minden ruhatetű 56 - 19 = 37 napig rakhat petét, ez a peterakás naponta 8 petét eredményez. E szerint egy anyatetű 56 napos életében összesen 290 petét rak le. Vagyis az anya 8 hetes élete alatt átlag 6000 sarjadékát láthatja. A fiatal tetű 1 és 1/2, az öreg tetű 9 napig bírja ki vérszívás nélkül. Rendkívül fontos annak az ismerete, hogy a fertőzött tetű petéiből kikelő tetűk is fertőzni tudják az embert, továbbá, hogy a petéket körülvevő burok igen ellenálló, így tehát a sterilizált ruha is tartalmazhat tetűt. Sőt, mivel a pete csak 7 nap múlva kel ki és mert egyesek a sterilizálásnak ellenálltak, ebből az következik, hogy a sterilizált és még nem is viselt ruhában egy hét múlva is lelhetünk ruhatetűveket. Ha tehát semmiféle, a frontot uraló kényszerkörülményt nem is veszünk figyelembe, csak a fent elmondottakat, akkor is láthatjuk, hogy mit jelent pl. csak egy ezred tetűtelenítése. Haase német orvos (más nem is lehetett) egy ruhatetűkkel inficiált katona testén összesen 3800 tetűt olvasott meg. Szikora, szintén német orvos, egyik német katona ingében egyedül 16.000 tetűt talált.

Jellemző, hogy az egész háború alatt szinte ismeretlen volt a fejtetű, amely pedig szintén szapora lény, mert naponta 50 petét rak, amelyek egy hét alatt kelnek ki s három hét múlva már ők is petét raknak. Három hét alatt tehát egyetlen anyatetű 2500 fejtetűt hoz létre.

A most lefolyt nagy háború alatt csak az első évben terjedtek el némileg a fertőző betegségek nálunk, például 1915-ben 25.000 katona feküdt cholera-ban, míg 1916-ban már csak 6000 eset fordult elő, oka ennek az, hogy az orvosi karnak óriási erőfeszítések árán sikerült a betegségek kiterjedését és elharapódzását úgy a haretéren, mint a mögöttes országban is megakadályozni. A hygienicus viszonyok javulásával egyre hátrébe szorultak a fertőző betegségek. Így például:

1. Az orosz-török háborúban 1828-1829-ben egy sebesülésben meghaltra 4 fertőző betegségben meghalt katona esett. Tehát a sebesülési halálszám úgy aránylott a fertőző betegség okozta halálozási számhoz, mint 1:4-hez (török).

2. Ugyanezen arány az orosz-török háborúban 1877-1878. (oroszok) 18:8:1.

3. Ugyanezen arány a krími háborúban (1854-1856.) = 3:9:1.

4. Ugyanezen arány a porosz-osztrák háborúban (1866.) = 1:4:1.

5. Ugyanezen arány a német-francia háborúban (1870-71.) = 0:5:1.

Vég nélkül lehetne folytatni és statisztikai adatokkal bizonyítani, hogy a tisztasági-egészségügyi követelmények elhanyagolása és a hatóságok által előírt ez irányú rendelkezéseknek a be nem tartása mi csoda óriási pusztítást vihet végbe a mindennél drágább kincsben, az emberéletben. Legjobban tudjuk ezt mi orvosok, akik hivatásunknál fogva kénytelenek vagyunk a fertőző betegségekkel együtt lenni, azokat kezelni akkor, amikor a kintlő betegnek még a legjobb barátja is csak messziről mer jobbulást kívánni és Istenhozzádot inteni.

Tövisekkel kiveri foglalkozási ág, hivatás ez, amelyért az életben vajmi kevés elismerés jár. Az elmúlt háború tapasztalatai és orvosi veszteségei alapján jogosan remélhetjük az orvosi érdemek még fokozottabb elismerését, illetve honorálását. Minden szónál ékeesebben beszélnek az orvosi veszteségekről:

	Német	Osztrák-magyar
Behívott orvosok száma	33.406	9.163
Ezek közül megsebesült	2.168	718 — (7.8%)
„ „ elesett	552	196 — (2.15%)
„ „ fertőző betegségben meghalt	1.123	420 — (4.59%)
„ „ fogságba került	—	422 — (4.6%)
Összes orvosi veszteség a háború alatt	3.843	1.756 — (19.16%)

A német adatok az egész háborúra vonatkoznak, míg a mi adataink csakis az 1917. év végéig ismert veszteségekről szólnak, tehát a fenti számokból a legtöbb áldozatot követelt 1918. év veszteségei még hiányoznak.

Az utolsó betyár.

Irta: NÉMETH PÁL tiszthelyettes, Pápa.

Fiatal, héthónapos csendőr koromban, az 1901. év elején a veszprémi őrsön teljesítettem szolgálatot.

Egy alkalommal, rendes szolgálatban járőrvezetőmmel egy lakatlan, dűledező házhoz érkeztünk, amely tereptárgyunk volt. Az épület a régi, útszéli csárdákra emlékeztetett s különös építési módja megragadta figyelmemet.

A ház olyan félemeletszerűen volt építve, az előtte levő műúra mézett, nyitott folyosójára öt lépcsőn lehetett feljutni. A folyosóról lehetett az összes helyiségekbe bejutni. A szobák mindkét oldalukon ablakkal voltak ellátva úgy, hogy az összes szobából az egész utat Veszprémig és Tótvázsonyig végig lehetett látni.

Járőrvezetőm — négyéves öreg csendőr — elmagyarázta nekem, hogy ez a tereptárgy, az úgynevezett „Vámosi csárda“ nem is nagyon régen betyároknak mulatóhelye volt. Gyakorta megfordult itt Savanyó Józsi, itt fogták el a csendőrök Renkó István, Milpait János és Farkas Pál betyárokat is, számtalan rablás és lopás miatt. Elbeszélésének nyomatékául felvezetett a csárda nyitott folyosójára és onnan egy szobába, — mely szobában az ívó lehetett, mert egy sarokban a söntés helye is meglátszott — s annak kormos falán vérfoltokat mutatott, mely — szerinte — a rablók és a csendőrök küzdelmeinek nyoma volt. Élénk színekkel ecsetelte azt a küzdelmet, ami a csendőrök és a betyárok között lefolyt.

Miután a vérfoltokat a falon szememmel láttam, elgondolkodtam a csárda tulajdonosán vagy bérletjén, aki évek hosszú során át megtúrta a vérfoltokat, s azt nem meszeltette be, hanem otthagyta, mint az ott lefolyt drámák élő bizonyítékait. Kegyelethől tettem-e azt, vagy lustaságból? Szóval, kétségbevettem járőrvezetőm értesülését, hogy azok a csendőrök és a rablók küzdelmeinek nyomai lettek volna és ezt járőrvezetőmmel közöltem is.

Járőrvezetőm — aki, ismétlem, öreg négyéves csendőr volt — rendkívüli derék ember volt. Igaz, hogy tíz betyártól sem félt úgy, mint egy 5-től, de azért nem volt az a szövevényes bűmeselekmény, vagy akár-milyen más eset, amit előljárói meglepedésére kifogástalanul el nem intézett volna. Szigorú, de igazságos volt és olyan tekintélyt tudott magának a lakosság minden rétegében kivívni, hogy általában közbecsülésnek örvendett. Ellentmondásokban azonban nem értett tréfát. Fentebbi észrevételeimre kijelentette, hogy ha ő valamit mond, az úgy van és pont.

A fent leírtak után 10 év múlva a szentgáli őrsre kerültem és ott mint őrsparancsnok teljesítettem szolgálatot. Helyi és személyi ismeretem szerzése alkalmával több ízben találkoztam Farkas* nevű egyénekkel. Eszembe jutott a vámosi csárda és az abban elfogott Farkas Pál betyár is. Puhatólásom folyamán megtudtam, hogy Farkas Pál tényleg szentgáli születésű és illetőségű, aki többrendbeli rablás és betöréses lopás miatt az illavai fegyházban raboskodik, s aki 1901-ben szabadul a fegyházból és Szentgálon fog turtozkodni. Eszembe jutott járőrvezetőm fentebb leírt rendreutasítása is, mert megtudtam, hogy Farkas Pált

* A gyanúsított vezetéknevét megváltoztattuk. Szerk.

nem a vámosi csárdában, hanem Urkut községben fogták el 1885 tavaszán.

Sokat hallottam és olvastam a betyárok rendkívüli bátorságáról és a rablásaiknál alkalmazott leleményességükről, de olvastam a kegyetlenkedésükről is és szinte örültem, hogy Farkas Pál hazatérése esetén eleven betyárt is fogok látni.

Igyekeztem megállapítani, hogy miket követelt el Farkas Pál, hogy harmincegy évi ingyen lakást és ellátást kapott az államtól Illaván?

Megtudtam, hogy egy alkalommal a sümei árendás zsidóhoz éjnek idején betért, a zsidót farkasguzsba tette és az összes pénzét, mintegy 3000 forintot elrabolta. Egy másik alkalommal a tótvázsonyi urasághoz állított be az esti órákban és duplapuskáját rászegezve, kényszerítette az összes pénzének átadására.

Több apró-cseprő rablását és útonállását elbeszélte a lakosság, de azokat feleslegesnek tartom elmondani, hanem a városlői plébánossal történt esetét, mint érdekeseget megemlítem.

Egy alkalommal Farkas Pál reverendát öltött és bement fényes nappal a városlői plébánoshoz. Gyantlanul beeresztették a papot a plébános szobájába, hol a reverenda zsebéből kétesövű pisztolyt rántott elő s azt a megrémült plébános fejének szegezve, pénzt követelt. Kijelentette, hogy ha egy szót szól vagy segítségért kiált, a halál fia. Miután a pap összes pénzét átadta neki (nem volt neki több, mint 2500 forintja), akkor karonfogta a plébánost és a falun keresztül kikísértette magát vele a falu végére. Természetesen megmondta neki, hogy ha kiált vagy bármi módon jelt ad, azonnal agyonlövi. A megrémült pap kénytelen volt a betyárral karonfogva menni annak a falu végén egy fához kötött lovához, ahol a betyár lóra ugrott és pár pere alatt eltűnt az erdőben.

Farkas Pálnak azonban ez a rablás lett a veszte. A plébános feljelentésére egy szakasz csendőr lett azonnal összpontosítva, s a betyárt az úrkuti erdőben bekerítették, azonban a csendőri vonalat áttörve, futásnak eredt és csak Urkuton sikerült őt elfogni.

Képzeltetik bajtársaim, hogy mint az örskörlet közbiztonságáért felelős őrsparancsnok, nem szívesen vártam az örskörletembe olyan egyént, mint Farkas Pál, akit többszörös rablásainál fogva a közbiztonságra még mindig veszélyesnek tartottam, mégis kíváncsi voltam egy eleven betyárra a maga hamisítatlan valóságában. Elhatároztam, hogy majd a körmeire vigyázok az ipsének, s ellenőrizni fogom minden alkalommal, úgy éjjel, mint nappal.

1905. év tavaszán tényleg megérkezett Farkas Pál Szentgálra. Volt egy testvérbátyja, akinél otthonra talált s visszatért előbbi mesterségéhez, a juhászsághoz.

Természetesen mint közártalmú egyént, kötelességemnek tartottam őt mielőbb megismerni. Azonban a róla keringett hírek után, csalódtam benne. En szikár termetű, marcona külsejű, határozott tartású, valódi betyártípust vártam Farkas Pálban és ahelyett egy alázatos, alacsonytermetű, kékszemű öreg bácsi állt előttem, akiből igazán nem néztem ki, hogy az örskörlet közbiztonságát meg tudná zavarni.

Mindamellet minden alkalommal ellenőriztettem és magam is ellenőriztem. Az öreg őrizte a juhokat rendületlenül. Járóreim jelentése szerint, valamint a saját magam által történt ellenőrzése alkalmával, úgy éjjel, mint nappal, mindég vagy a nyáj mellett, vagy odahaza tartózkodott.

Hazatérése után 3-4 hónap múlva a szomszédos örsök kezdtek elárasztani megkeresésekkel. Innen egy pár ártány, amonnan egy anyasértés, másfelől pedig 5-6 darab birka tűnt el nyomtalanul. A tettes után bevezetett nyomozások egyik helyen sem vezettek eredményre.

Bár az én örskörletemben nem történt semmi közbiztonsági zavar: mégis gondolkodóba ejtett a dolog. Hejnye, a kiskésit, vajjon nem az öreg körül búzlik-e valami? Fokozottabb ellenőrzést gyakoroltattam az öreggel szemben, de eredménytelenül.

Egy alkalommal, rendes szolgálatomból való bevonulásomkor 23 órakor a koresmai zárórákat ellenőriztem, mely alkalommal L... koresmáját még nyitva találtam. Természetesen megnéztem, hogy ki vagy kik

vannak az ivóban. Benéztem az ablakon és láttam, hogy a koresmában Farkas Pál ül egy asztalnál, előtte három deci bor és a koresmárosnéval bizalmas beszélgetést folytat. Hogy mit beszéltek, nem hallottam.

Sem a koresmáros, sem Farkas nem vett észre. Leszállást tartottam és megvártam, míg az öreg eltávozott a koresmából. Meggyőződtem, hogy hazament és lefeküdt. Gondolkodóba ejtett ez a dolog. Miért volt Farkas Pál ilyen későn a koresmában. A pohár borát hamarabb is megihatta volna. Nem forralt-e az öreg valamit? Bevonulásom után azonnal helyi járőrt vezényeltem, a járőrrel közöltem a tapasztalatokat s meghagytam, hogy Farkas Pál háza tájait tartsa figyelemmel, illetőleg annak közelében tartson leszállást. Járőröm a reggeli órákban bevonulva jelentette, hogy az öreg otthon van s az éj folyamán sem vett észre semmi gyanusát.

Sehogyssem voltam tisztában a helyzettel. A koresmáros köztiszteletben álló ember volt, úgyszólván az egész község intelligenciája a koresmájába járt. Őt ez alkalommal nem mertem az öreggel való cimborasággal gyanúsítani.

A koresmai jelenet utáni napon reggel elkezdtem szolgálaton kívül pihatólni, hogy a koresmáros nem vett-e mostanában birkákat vagy sertéseket. Ezen a réven megtudtam, hogy az illető nemrégiben 2 süldőt vásárolt, de hogy hol és mennyiért vette, azt nem tudtam megállapítani. Elmentem tehát a koresmároshoz és két deci bor mellett különböző dolgokról kezdtem vele beszélgetni. Beszélgetés közben megkértem a koresmáros, hogy eladó sertéseim számára szerezzon vevőt, mert nem akarom azokat Veszprémbe a vásárra felhajtani. Érdeklődtem a sertésárak felől is, hogy vevő jelentkezése esetén megfelelő áron tudjam azokat kínálni. A koresmáros megígérte, hogy küld vevőt a sertéseimre. Az árakat illetőleg pedig azt mondta, hogy azt a sertése válogatja, ha meglátná az állatokat, meg tudná mondani, hogy mit kérhetek értük.

Ezután már rátértem a tulajdonképpeni tárgyra: a sertések megtekintésére. Megköszöntem a koresmárosnak a szíves készségét, mondván, hogy nem fárasztom azzal, hogy a sertések megtekintése végett a lakóházába jöjjön, de elmondtam neki, hogy miután a közelmúltban sertéseket vásárolt, ha azokat megnézném és megtudnám, hogy mennyiért vásárolta azokat, akkor már én is tájékozódhatnék, hogy sertéseimet mennyiért adhatom el. A koresmáros látszólag készséggel ajánlkozott erre és én így a sertéseket megtekinttettem. Hatalmas két ártány volt s az egyik örskörletből elveszett sertések leírásával megegyeztek. Miután azonban az elveszett sertések jeltelenek voltak, arra nem terjeszkedhettem ki, hanem megkérdeztem, hogy hol és mennyiért vette a sertéseket, azokat magamnak megjegyeztem s rövid beszélgetés után a koresmából eltávoztam.

Mindent megtudtam, amit tudni akartam. Elmondtam ugyanis a koresmáros, hogy X. községben vásárolta a sertéseket 750 koronáért. X. község a nagyvázsonyi örskörlethez tartozott és ezért hazatérésem után a nagyvázsonyi örsöt telefonon azonnal felhívtam, honnan még aznap azt a választ kaptam, hogy X. községben nem lakik olyan nevű egyén, amelyet a koresmáros eladóként megnevezett és a járlatkezelő állatátruházási naplójában Szentgálra irányított sertések nem fordulnak elő.

Most már tisztában voltam a helyzettel. Azonnal szolgálatba vezényeltem magam és azután bizalmi emberekkel a koresmáros lakására mentünk, ahol őt a sertések járlatának előmutatására szólítottam fel. A koresmáros a járlatokat természetesen nem tudta felmutatni. Azzal próbált védekezni, hogy a sertések árát még nem fizette ki egészen, ezért nem kapott járlatokat. Felvilágosítottam, hogy a sertések nem X. községből valók, mondja meg őszintén, hogy a sertéseket hol szerezte. Erre a koresmáros hirtelen átkozódás közepette beismerte, hogy a sertéseket az a vén gazember Farkas Pál hajtotta hozzá egy éjszaka és ő attól nagy rábeszélésre megvette.

No végre kibujt a szög a zsákból. Hát mégis csak valóra vált az én sejtelmem s a gyanum nem volt alaptalan. Most már gyérünk az öreg betyárhoz.

Az öreget szokás szerint most is a nyáj mellett találtuk. Nem sokat teketóriáztam az öreggel, hanem

nyomban megkérdeztem tőle, hogy az L. korcsmárosnak eladott sertéseket hol szerezte. Most olyasmi következett, amit éppen nem vártam az öreg börtöntöltelék-től. Nem tagadt, hanem egyenesen megmondta, hogy a sertéseket X. községből „hozta”. A nyomozás során a bátyjánál egy anyakocát találtunk járulatlevél nélkül, amint szintén Farkas Pál lopott el egy másik községből. Farkas Pál szemrebbenés nélkül ismerte be a lopásokat. Meg voltam győződve, hogy bűntársai is vannak, de az öregből semmi áron sem tudtam arra vonatkozólag megtudni semmit. Benne volt a „betyárbeccsület”, mást nem kevert bele a lopásba.

Az őrizetbe vett sertéseket a károsok felismerték és az ezeknek — miután a tartásuk nehézségbe ütközött — a községi előljáróság visszaadta azokat. Így a lopás Farkas Pálra teljesen rábizonyult. A veszprémi kir. ügyészségnek adtuk át, az orgazdákat pedig ugyanoda feljelentettük.

Farkas Pált ezen két lopás büntetéseért a veszprémi kir. törvényszék 5 évi fegyházbüntetésre ítélte, az orgazdákat pedig 6—6 hónapi börtönt kaptak.

Így került kézre egy kihágás észlelése közben az utolsó betyár, aki aztán eltűnődhetett azon, hogy nem így van már, mint volt régen! Nekem pedig mindig a fülemben cseng a közmondás, hogy „kutyaóól nem lesz szalonma” és „Farkasból bárány nem lesz soha”.

A Csendőrségi Lapok nyomozási pályázatának eredménye.

A Csendőrségi Lapok múlt évi 5. és 6. számaiban hirdett nyomozási pályázatunkra beérkezett pályamunkák elbírálására a szerkesztőség a m. kir. csendőrség állandó tanulmányi bizottságát és dr. Miskolczy Ágost budapesti kir. ügyész urat kérte fel. A bírálóbizottság a pályázat eredményéről a szerkesztőséget a következő jegyzőkönyvvel értesítette:

Jegyzőkönyv.

Felvette a Csendőrségi Lapok nyomozási pályázatára beérkezett pályamunkák bíráló bizottsága Budapesten, 1927. évi március hó 9-én a pályamunkák elbírálása tárgyában.

Jelen vannak az alulírottak:

A beérkezett pályamunkákat a bizottság tagjai külön-külön alaposan áttanulmányozták s annak eredményeképpen a bizottság egyhanguan a következőképpen döntött.

Az I. díjat a bizottság *Novák István* tiszthelyettes, szentgotthárdi szakaszparnesnok munkájának ítéli oda, amelyiknél, bár a nyomozónak semmi tájékoztató nyom nem állott rendelkezésére, a helyszín környékének fáradtságos és lelkiismeretes átportyázása, a mindenre kiterjedő érdeklődés és megfigyelés, valamint a nyomozó leleményessége a szövevényes bűneset teljes felderítésére vezetett. Ez a nyomozás nemesak a fáradtságtól vissza nem riadó szolgálati buzgalomnak, hanem igazi nyomozó érzéknek is ékes bizonyossága.

A II. díjat *Jänzer Márton* tiszthelyettes, tápiószelעי őrsparnesnok munkája érdemelte ki, amelyet a helyszíni szemle gondos, alapos megejtése, a talált állapotokból való logikus következtetés és az egész nyomozás célszerű letolytatása jellemez. Nem tagadható azonban, hogy a nyomozó minden különösebb fáradság nélkül jutott a helyes kiinduló ponthoz (a feljelentő gyanus viselkedése), amely aztan a bűncselekmény kiderítését nem tette rendkívül nehézé.

A III. díjra a bizottság *Szabó Gábor* tiszthelyettes pápai szakaszparnesnok munkáját tartja méltónak, amelyben a nyomozó a lélektani megfigyelés felhasználásával jut helyes kiinduló ponthoz s innen lelkiismeretes munka után a bűncselekmény teljes kiderítéséhez.

A IV. díjjal *Donkó Ignác* tiszthelyettes, tatárszentgyörgyi őrsparnesnok munkáját jutalmazza a bizottság. E nyomozás nagy leleményességet és sok szakértelmet nem kívánt ugyan, de annál nagyobb alaposágot, határozottságot, amely kényes körülmények között sem riadt vissza a helyesnek talált gyanúkok kibogozásától.

A felsorolt, pályadíjakkal jutalmazott nyomozásokon kívül a bizottság *dicséretre méltónak* találta még: *Batár Antal* tiszthelyettes, soroksári őrsparnesnok munkáját, amelyet a helyszíni szemle alapos megejtése, a lábnyomok gondos megőrzése és az egész nyomozás gondos keresztülvitele emel a többi pályamunka fölé.

Kmft.

Tihanyi Ferenc százados s. k. *Szabó Jenő* százados s. k.
Soltész Imre ezredes s. k. Dr. *Miskolczy Ágost* s. k.
budapesti kir. ügyész.

A jegyzőkönyv alapján a pályadíjakat a nyertesek címére egyidejűleg postán megküldöttük és pedig:

Az I. díjat (tiz drb 10 pengős arany) *Novák István* tiszthelyettes szakaszparnesnoknak Szentgotthárdra;

a II. díjat (öt drb 10 pengős arany) *Jänzer Márton* tiszthelyettes őrsparnesnoknak Tápiószelעי;

a III. díjat (három drb 10 pengős arany) *Szabó Gábor* tiszthelyettes szakaszparnesnoknak Pápara;

a IV. díjat (két drb 10 pengős arany) *Donkó Ignác* tiszthelyettes őrsparnesnoknak Tatárszentgyörgyre.

A szerkesztőség kivételesen még egy 10 pengős arany jutalomban részesíti *Batár Antal* tiszthelyettes soroksári őrsparnesnokot is, akinek a nyomozását a bírálóbizottság dicséretreméltónak találta.

A pályamunkákat a nyertesek sorrendjében lapunkban a Tanulságos nyomozások rovatában közölni fogjuk. Mai számunkban *Novák István* tiszthelyettes I. díjat nyert nyomozását közöljük. *Batár Antal* tiszthelyettes nyomozása lapunk 1925. évi 23. számának 456. oldalán „A lábnyom” cím alatt már megjelent.

Örömmel gratulálunk a nyerteseknek, a bírálóbizottság tagjai pedig fogadják igazán önzetlen és lelkiismeretes munkálkodásukért hálás köszönetünket.

A MI HŐSEINK

Vitéz Bodnár József tiszthelyettes és Varga Ferenc csendőr

A háború első napjaiban a határ kevésbé veszélyeztetett részének védelmét a hadsereg a határmentén fekvő — népfelkelőkkel megerősített — csendőralakulatokra bízta.

Az alsóvereckei határszakasz paranesnoka Bodnár József tiszthelyettes volt. Tizenöt tényleges csendőr s körülbelül ugyanannyi népfelkelő állott rendelkezésére. *Harminc puská szörnyű kevéssé, de jó kezekben több százzal is felér!* Bodnár s társai kezében pedig jó kézben voltak a puskák.

A határon túlról hallatszott már az ágyúdörgés, de senki sem gondolta volna, hogy nemsokára magyar földre teszi a lábát a muszka!

Bodnár járőrei szorgalmasan portyáztak, figyelték a szorosokat, — hogy az Alsóverecken lévő katonai raktárakat minden meglepetés, veszély ellen biztosítsák.

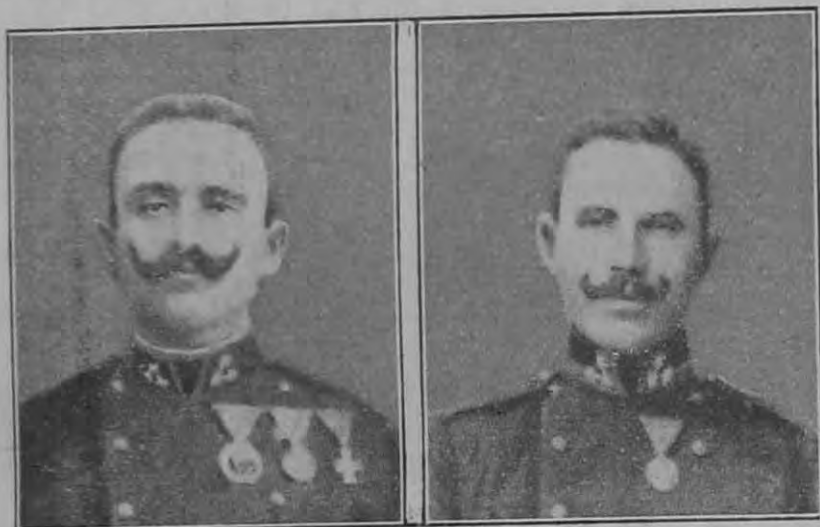
A veszély nemsokára bekövetkezett. 1914 szeptember végén a Galiciát előzőnlött orosz csapatok a határ előtt állottak. E hó 28-án Alsóverecket fenyegették. Az ottani katonai állomásparanesnokságnak nem állott semmi katonai erő rendelkezésére. A raktárakban mérhetetlen értékű hadianyag volt a hadsereg számára felhalmozva, amit minden körülmények között meg kellett menteni. Az állomásparanesnok intézkedett. Meghagyta Bodnár tiszthelyettesnek, hogy embereivel a Rákóczi-szállás és Alsóverecke közötti völgyben elhúzódó országúton előnyomuló oroszokat mindaddig tartóztassa fel, amíg a raktárak kiürítése és a készlet elszállítása meg nem történik.

Bodnár tiszthelyettes magához vette embereit s kis csapatával az országútat határoló erdőben helyezkedett el. Járőrei délután 2 óra tájban jelezték az oroszok közeledését s nem sokára rá meg is kezdődött az ütközet. Az oroszok nagyobb erőket sejtettek a hegyekben s tüzérségi tűzzel borították el az egész környéket.

Bodnár tiszthelyettes támadást támadás után vert vissza elszánt csapatával s egészen 6 óráig védte a kijelölt vonalat s csak felsőbb parancsra vonult vissza a község felé, amidőn már a raktári készleteket Alsóvereckéről elszállították.

Később a község bejáratánál Varga Ferenc esendőrrel s néhány ukranistával a szélső házak védelme alatt még egyszer rajtaütött a zárt rendben előnyomuló oroszokon, de aztán, hogy a bekerítés veszélyét elkerülje, kénytelen volt súlyos harcok között visszavonulni.

E visszavonulás közben a hősiessen harcoló Varga Ferenc esendőr súlyosan megsebesült.

Varga Ferenc esendőr vitéz Bodnár József tiszthelyettes

Hősies magatartásukért Bodnár tiszthelyettest és Varga Ferenc esendőrt kitüntetésre terjesztették fel előljárói. A hadseregfőparancsnokság méltányolta a két esendőr hősiességét s *mindkettőjüknek az I. osztályú ezüst vitézségi érmet adományozta.*

KÜLFÖLDI CSENDŐRSÉGEK

A spanyol esendőrség.

Dezséri BACHÓ LÁSZLÓ százados fordítása.

(4. közlemény.)

47. Ez a tilalon nem vonatkozik a kávéházakra, vendéglőkre, korezmákra, szállodákra s általában olyan helyekre, ahol a közönség bármilyen cím alatt nyilvánosan összegjön. Ezen helyeket a esendőrség hatósági engedély nélkül is átkutathatja, ha tudomására jutott, hogy ily helyiségekben rendezavarás, vagy valami bűntény követtetett el, vagy ha letartóztatások fogamatosítása teszi ezt szükségessé.

48. A esendőrség az igazságügyi hatóságokat támogatni köteles, ezek viszont kötelesek neki mindazon adatokat rendelkezésére bocsátani, melyek a bíróságok által üldözött gonosztevőkre vonatkoznak s azok kézrekerítését előmozdíthatják.

49. Kötelessége a esendőrségnek a tudomására jutott bűncselekményeket az azokra vonatkozó bizonyítékok csatolása mellett a bíróságnak bejelenteni.

50. Végül kötelessége a esendőrségnek a bírósági közegek munkájának biztonságát és a tárgyalások

alatti rendet fenntartani akkor, ha erre a bíróságok rendelkezésére álló egyéb közbiztonsági közegek nem volnának elegendők.

VI. FEJEZET.

Beszállásolás.

51. A kormányzóságok, kerületek székhelyein és mindazon helyeken, ahol esendőrség állomásozik, a esendőrség részére laktanya biztosítandó.

52. A belügyminiszterium, az erre költségvetésileg megállapított összegből, a laktanyák építéséről, vagy bérléséről gondoskodik.

53. A esendőrség laktanyaszolgálatát a esendőrfőparancsnokság szabályozza; a esendőrség szolgálattelag megjelölni, vagy éjjeljelizni, a hadsereg beszállásolási szabályai szerint történik.

A laktanyák berendezéséről a belügyminiszterium gondoskodik.

VII. FEJEZET.

Általános intézkedések.

54. A esendőrséget hivatásától elvonni nem szabad s azon hatóság, mely ezt megcselekedné, eljárásáért a felelősséget viselni tartozik.

55. Nem szabad a esendőrséget iratok kihordására alkalmazni, kivéve ha valamilyen rendkívüli körülmény ezt elkerülhetetlenül szükségessé teszi.

56. A esendőrséget díszőrségnek felhasználni nem lehet. Kivételt képez a esendőrség megalakulásának a napja, március 28-ika, amely napon a királyi palota őrségét a esendőrség adja.

A kormányzóságokhoz beosztott esendőrségi küldöncöt csak a esendőrséghez intézett parancsok és ügyiratoknak a kézbesítésére lehet használni. Semmiféle indokkal nem lehet igazolni a esendőrségnek házi, vagy egyéb olyan teendőkre való felhasználását, melyek a testület fényét és tekintélyét lealacsonyítani alkalmasak.

57. A polgári hatóságnak nincsen joga a esendőrség beléltébe anyagi vagy személyi tekintetben beavatkozni. A polgári hatóság egyszerűen csak közli a esendőrséggel azon szolgálattel rendelkezéseket, melyeket az ezen szabályzat értelmében végrehajtani tartozik.

58. Minden, a esendőrségnek kiadott szolgálattel rendelkezést írásban kell kiadni s a kiadó hatóság fejének aláírni; csak a kormányzóságoknak áll jogukban a esendőrségnek szóbeli utasítást adni s csak olyan esetben, ha ez sürgőssége miatt elkerülhetetlen.

59. Ha valamilyen alantás hatóság, vagy polgármester a esendőrséggel szemben hatáskörét túllépné, a panaszt írásban kell beadni a esendőr-zászlóaljparancsnoksághoz, mely azt elintézés végett a tartomány kormányzójához terjeszti fel.

60. Csak a tartományok kormányzóinak s azok hivatali helyetteseinek áll jogukban a esendőr-zászlóaljparancsnokokat és azok alárendeltjeit magukhoz kéretni.

61. Ha a tartományok kormányzói a esendőrség személyzetében valami hibát észlelnek, a tartomány területén levő zászlóalj parancsnokát erről értesítik s ha ez az észlelt hiba kiküszöböléséről nem gondoskodik, csak akkor fordulnak a tereiő parancsnokához, ki a panaszt a legnagyobb gyorsasággal hatékonyan elintézi és a testület főparancsnokának jelentést tesz, kihez különben a tartományok kormányzói közvetlenül is fordulhatnak mindakkor, ha véleményük szerint a esendőrség anyagi felszerelése, vagy személyzeti ügyei, melyek a hadügyminiszterium hatáskörébe tartoznak, ezt indokolttá teszik.

62. A esendőrség főparancsnokának hatáskörébe tartozik a esendőrség szolgálattelának szabályszerű ellátása felett örködni, mire nézve a hadügyminiszteriummal és a tartományok kormányzóival, ha ezt szükségesnek tartja, érintkezésbe lép.

63. A esendőrség főparancsnokának a joga az alárendelt alakulatok egyesítését vagy összpontosítását elrendelni minden olyan esetben, mikor bármely kormányzóság területén lázadók nagyobb számban lépnek fel. Az ilyen lépésről azonban a hadügyminiszteriumnak feltétlenül jelentést tenni tartozik s mihelyt megszűnnek azon inkokok, melyek ezen eszköz igénybevé-

telét szükségessé tették, az összpontosított alakulatoknak előbbi állomásaikra azonnal vissza kell térniük.

64. A tartományok kormányzói gondoskodnak arról, hogy a csendőrök a hivatalos lap példányait rendszeresen kapják s ezáltal a királyi rendeletekről és egyéb kormányintézkedésekről tudomást szerezzenek, ezenkívül kézbesítik a csendőrségnek mindazon, a szolgálat ellátásának szempontjából ránézve érdeklő azon rendeleteket, melyek a hivatalos lapban nem jelentek meg.

65. A kormányzóság a területükön szolgálatot teljesítő összes csendőrségi egyéneket működési igazolvánnyal látja el.

66. A csendőrségnek nem szabad semmiféle ügyet tanácskozás tárgyává tennie, vagy képviselnie, annál inkább tartózkodniok kell a csendőrség tagjainak közügyek megvitatásától.

67. Azon csendőrségi egyének teljesítményei, kik valami rendkívüli szolgálatot tettek, megjutalmazásuk végett öfelségének lesznek felterjesztve.

68. A csendőrség minden tagjának kötelessége minden alkalommal a legnagyobb megfontoltsággal és udvariassággal fellépni, bárminő helyzet előtt álljon. Szigorú büntetéssel kell sújtani azt a csendőrt, aki bármily rendű és rangú személyekkel szemben nem lép fel azzal a tapintattal, melynek egy olyan testületben, mely a törvények uralmának a biztosítására, a rend, nyugalom és a személyi és vagyonsbiztonság fenntartására hivatott, mindenkinek természetévé kell, hogy váljon.

69. Minden előbbi, ezen intézkedésekkel ellentétben álló királyi rendelet és egyéb utasítás hatályon kívül helyeztetik.

A mezőrendészeti szolgálatra vonatkozó utasítások.

70. Miután a mezőrendészeti szolgálatra való bevonással a csendőrség új hatáskört nyert, a kormányzóságokban mindenféle, az állam, a tartományok vagy a községek által fenntartott mezőrendészeti szerv megszűnik. Kivételt képeznek a földművelésügyi minisztérium szaktisztviselői, akik az erdők fenntartása és javítása érdekében szolgálatukat a jövőben is ellájták.

71. A mezőkön szolgálatot teljesítő csendőr, ha látja, hogy valaki más területére behatol vagy abban kárt tesz vagy bármi más kihágást követ el, köteles a tettet elfogni. Köteles továbbá az üldözendő cselekmény jeleit és nyomait, mielőtt azok eltűnhetnének vagy megváltozhatnának, kinyomozni és birtokába keríteni mindazon tárgyakat, melyek bűnjelként szolgálhatnak.

72. Ha tűz, árvíz, állatok idegen vagy tiltott területre való hajtása vagy bármi más olyan esemény fordul elő, melynek továbbterjedését meg lehet akadályozni, a csendőr kötelessége a kár terjedésének végetvetni és ehhez nemcsak a legközelebbi mezei örök vagy bárminemű mező- vagy erdőrendészeti alkalmazottak segítségét, ha ilyenek a helyszínen található volnának, igénybevenni, hanem további károk megakadályozására magukat a kár okozóit is fel kell használnia.

73. A csendőrnek kötelessége, a körülmények sürgőssége szerint, a felfedezett vétségekről és kihágásokról a megfelelő jegyzőkönyvet felvenni és azt ha a tettes elfogatott, vele együtt az illetékes hatóságnak átadni, ha pedig ez nem történt meg, a cselekmény elkövetéséről egyszerűen jelentést tenni.

74. és 75. Összegyűjtendő minden tárgy, eszköz vagy a bűncselekményre vonatkozó bizonyíték és az igazságügyi hatóságnak átadandó.

76. Mindenféle eltévedt jószág a csendőrség által összegyűjtendő és a kellő óvatossági rendszabályok betartása mellett átadandó, illetve ha holt tárgyakról van szó, elraktározandó, mihez, ha szükséges, a csendőrség nemcsak a mezei örök, hanem a közelben lakó földművesek közreműködését is igénybeveheti.

77. Bárminemű okból letartóztatott egyének és a büntetendőnek látszó cselekményre vonatkozó bizonyítékok az illetékes hatóságnak adandók át.

78. A mezőrendészeti szolgálatban álló csendőr az elkövetett bűncselekményekről felveendő jegyzőkönyveiben a következő körülményekre terjedjen ki:

a) az elkövetett bűncselekmény napja, órája, helye és véghezvitelének módja;

b) a vélt tettes és társainak kereszt- és vezeték-

neve és lakóhelye, amennyiben ezen adatok ismeretesek;

c) azon egyén, akinek biztonsága vagy vagyona ellen a cselekmény elkövetett, valamint az esetleges tanúk kereszt- és vezetékneve és lakóhelye;

d) azon tárgyak megnevezése, melyek ellen a cselekmény elkövetett;

e) mindazon jelek, nyomok és körülmények, melyek a cselekmény elkövetését bizonyítják vagy annak felderítésére alkalmasnak látszanak.

79. A csendőrnek a fenti pontban körülírt szolgálata alkalmával jelentést kell tennie;

a) minden, a személy- és vagyonsbiztonság ellen irányuló cselekményről,

b) minden oly cselekményről, mely ha nem is okozott kárt, a tulajdonos jogait érintette, akár azáltal, hogy annak területére behatoltak, akár, hogy az ő tulajdonát képező dolgokkal rendelkeztek az ő beleegyezése nélkül;

c) a büntetőtörvénykönyv, a mezőrendészeti szabályzat, a vadászati és halászati, továbbá az erdőrendészeti és az állami, tartományi és községi utakon a közlekedést szabályozó rendeletek mindennemű áthágásáról.

80. A csendőrség köteles az illetékes hatóság tudomására hozni:

a) mindent, ami elkövetett bűntények felderítésére alkalmas s melyek nyomait vagy bizonyítékait a csendőr szolgálata alatt felfedezte;

b) minden, az állatoknál mutatkozó ragályos betegséget, amelyről a tulajdonost és a környékbeli tulajdonosokat értesítenie és a fertőzött nyájak vagy kondák azonnali elszigeteléséről gondoskodnia kell;

c) sáskarajok közeledését vagy megjelenését, melyeknél az is felderítendő, hogy a sáskaraj melyik helyen rakja petéit;

d) épületekben, gabonában és erdőben keletkezett tüzeket;

e) általában minden olyan cselekményt, mely a hatósági közbelépést szükségessé teszi.

81. A csendőrség köteles védelmébe venni és a körülményekhez képest segítséget nyújtani az érintett tulajdonosoknak és gyarmatosoknak és általában az egész földművelő lakosságnak.

82. A földbirtokosok, ha annak szükségét látják, birtokuk, gabona- és gyümölcstermésük őrzésére külön mezőőröket alkalmazhatnak. Ezek úgy tekintetnek, mint közönséges cselédek s a csendőrségnek kötelessége ezeket azon segítségben és védelemben részesíteni, melyben az intézmény rendeltetése értelmében az egész földművelő lakosságot különben is részesíteni köteles. Ezek az alkalmilag szerződöttetett esőzők semmiféle oly ismertetőjelet nem használhatnak, melyek alkalmasak arra, hogy őket a felesküdt mezőőrökkel vagy bármi más hivatalos közzel összetévezzék.

83. A földbirtokosok, bérlők és telepések, ha szükségesnek tartják, felesküdt mezőőröket is alkalmazhatnak.

84. A mezőőri szolgálatra való alkalmaztatás feltételei a következők:

a) a mezőőr bemutatandó azon helység polgármesterének, melynek határában az őrzendő terület fekszik;

b) az alkalmazandó mezőőr jó híréhez kétség ne férjen; alkalmazása különben is csak akkor lehetséges, ha bünyvádi eljárás alatt nem állott vagy ha állott is, az ítélet felmentő volt;

c) az alkalmazandó mezőőr nem lett hasonló községi vagy magánalkalmazásból a következő okok miatt elbocsátva: köteles jelentés megtételének elmulasztása, hamis feljelentés, elhamarkodott jelentéstétel, ajándékok és kedvezmények elfogadása, pénzbüntetések önkényes kiszabása, tiszteletlenség és engedtlenség a fellebbvalók iránt, a rábízott tulajdon köteles védelmének el nem látása s minden más olyan cselekmény vagy mulasztás, mely az illető erkölcsiességét rossz világításba helyezi;

d) a kinevezés megejtése előtt a polgármesternek meg kell kapnia azon plébános véleményét, akinek az egyházközségéhez a jelölt tartozik, továbbá azon csendőr zászlóaljparancsnokának a véleményét, akinek a körzetéhez az őrzendő javak tartoznak. Mindezen

vélemények a kinevezésre vonatkozó iratokhoz csatolandók;

c) a kinevezett mezőőr a község titkárnak jelenlétében a polgármester kezébe esküt tenni tartozik arra vonatkozólag, hogy kötelességét híven fogja teljesíteni;

f) szükséges kellek továbbá, hogy a polgármester egy okmányt állítson ki, mely nemcsak az eskü letételét bizonyítja, hanem az egyén keresztnévét, vezetéknévét, állampolgárságát, lakóhelyét, korát és személyleírását is tartalmazza. Ezen okmány egy másolata a csendőrségnek adandó át. Sem a földtulajdonosoknak, sem pedig a felesküdt mezőőröknek a nevezett okmányok kiállításáért és elküldéséért ellenérték felszámítani nem szabad.

85. Ha a mezőőrjelöltek az előbbi pontban megnevezett kellek valamelyikét nélkülözik, a polgármester a kinevezést mellőzi s ezen elhatározását két hónapon belül közzéteszi. A kinevezéseket pedig, amennyiben azok ellen semmiféle nehézség nem merül fel, egy hónapon belül megejteni köteles.

(Folytatjuk.)

TANULSÁGOS NYOMOZÁSOK

Egy gyilkosság kiderítése.

(A Csendőrségi Lapok pályázatán első díjat nyert nyomozás.)

A nyomozást vezette: **NOVÁK ISTVÁN** tiszthelyettes, szentgotthárdi szakasparancsnok.

A magyar, osztrák és jugoszláv határok esücskében fekvő felsőszölnöki őrsparancsnokságnál 1921 szeptember 28-án 9 órakor Radasics Károly felsőszölnöki lakos bejelentette, hogy aznap reggel 7 órakor, amint Felsőszölnökről Gyanafalvára akart menni, az erdőben, egy erdei út mellett agyonlőve találta Borovnyák János 30 éves felsőszölnöki koresmárost.

Roszkopf Ferenc tiszthelyettes, felsőszölnöki őrsparancsnok Schey János csendőrrel azonnal felszerelt és a Radasics által megjelölt helyre sietett, ahol az általuk is személyesen ismert Borovnyák Jánost tényleg agyonlőve találták.

A hulla az erdei út mellett, az annak közvetlen közelében és azzal párhuzamosan haladó gyalogösvényen hanyatt feküdt, fején három lött sebbel. Mellette feküdt a kalapja, amely egy helyütt szintén át volt löve, sőt a lövéstől meg is gyulladt, ami amellet bizonyított, hogy a lövés közvetlen közelből történt. A hulla lábánál, attól körülbelül egy lépésnyi távolságban egy papírfonálból készült kézitáska feküdt, benne egy üveg vörösbor, egy kis üveg savanyuvíz, egy kis üveg gyógyszer és tíz tábla zselatin. A helyzetből ítélve az volt a feltevés, hogy az elhalt ezeket Gyanafalván vásárolta és onnan hozta magával.

A szükséges intézkedések megtétele után a járőr az elhalt lakására ment, hogy annak neijénél előzmények után érdeklődjék. A sértett neje ágyban feküdt, vérhasban és olyan rosszul volt, hogy a körülállók minden pillanatban a halálát várták. Így a járőr természetesen nem sokat tudott megállapítani, mindössze annyit, hogy a sértett az előző napon, szeptember 27-én 15 órakor távozott el hazulról azzal, hogy Gyanafalvára (jugoszláv megszállott terület) megy.

Roszkopf tiszthelyettes őrsparancsnok megtette az előírt jelentéseket s az esetet többek között a szentgotthárdi járásparancsnokságnak is bejelentette, ahonnan Novák István tiszthelyettes, akkori járásparancsnok-helyettes a nyomozás irányítása végett még aznap kiszállott Felsőszölnökre.

Éppen abban az időben voltak a nyugatmagyarországi felkelőharcok és mert a sértettet éppen az úgynevezett B) zóna mentén találták, Novák tiszthelyettesnek az volt az első feltevése, hogy Borovnyákot talán felkelők lötték agyon azért, mert kémnek nézték. Tárogatta ezt a feltevést az a körülmény is, hogy Borovnyák késő este indult el Gyanafalváról és minden valószínűség szerint éjjel érkezett arra a helyre, ahol meg-

gyilkolták, már pedig olyan nyugtalan viszonyok között éjjel tényleg legjobb mindenkinek otthon tartózkodnia. Két napig nyomozott a járőr ezen a nyomon, amely végre is teljesen helytelennek bizonyult, amennyiben kétséget kizáróan megállapítást nyert, hogy Borovnyákot nem felkelők lötték agyon. A tettest tehát másutt kellett keresni.

A járőrnek még kiinduló pontja sem volt. Az egyedüli, aki adatokat szolgáltatathatott volna, a sértett neje, halálos beteg volt s így nem lehetett kikérdezés alá vonni. Nem maradt tehát más hátra, mint a bűncselekmény közelebbi és távolabbi környékének átvizsgálása, illetve ezen a területen ha nem is közvetlen, de legalább közvetett tanúk szerzése. Novák tiszthelyettes az összpontosított 10 főnyi legénységet járőrökbe osztva szétvezényelte a környékbéli községek területére azzal a feladattal, hogy a bűncselekményre vonatkozólag híreket szerezzenek.

A harmadik napon Novák tiszthelyettes megtudta Platzer Alajos farkasdifalvai erdőőrrel, hogy a gyilkosságot megelőző napon 16–17 óra tájban két ismeretlen fiatalembert látott Vashegy felől jönni, akik abba az irányba siettek, ahol a gyilkosság történt. Ez ugyan kevés adat volt ahhoz, hogy ennek alapján a nyomozást megindítsák, de elég volt kiindulópontnak — jobb hiányában — és Novák tiszthelyettes erre fel is használta. Hogy a kérdéses fiatalemberek hova mentek, azt nehéz lett volna megállapítani, de hogy honnan jöttek, az bizonyos volt, mert az az út, amelyen az erdőőr őket látta, Vashegyről vezetett arrafelé. Ezért a járőr azonnal Vashegyre sietett s természetesen első dolga volt a koresmárost felkeresni, aki rendszerint minden idegenről tudni szokott, aki a községben megfordul.

Tényleg, az egyik koresmában Klettner Mihály koresmáros közölte Novák tiszthelyettesnek, hogy a két fiatalembert ő is látta, Rábaór felől jöttek, sőt a koresmájába is betértek. A fiatalemberek egyike azt kérdezte tőle, hogy tud-e vendül vagy magyarul? Ő azt felelte, hogy egyik nyelvet sem beszél, de a szolgálja, Sommer Ferenc tud vendül. Előhívatta a szolgáját, akitől a fiatalemberek azt kérdezték, hogy hol van az az erdei út, amely Felsőszölnökről Farkasdifalva felé vezet? Sommer Ferenc elkísérte őket egy darabig és egy dombról megmutatta nekik a kérdezett erdei utat. A fiatalembereket sem Klettner, sem Sommer Ferenc nem ismerték.

A járőr tehát tovább folytatta a nyomozást a környéken, ahol feltevése szerint a két fiatalembert még megfordulhatott. A rábaóri hegyháznaknál megint találtak egy koresmárost, aki a két fiatalembert látta. Hemler Mihály koresmáros közölte a járőrrel, hogy szeptember 27-én, tehát a gyilkosság felfedezését megelőző napon, két fiatalembert tért be a koresmájába s enni és innivalót kértek. Körülbelül reggel 9 órától 15 óráig tartózkodtak a koresmában s állandóan vendül beszéltek. A koresmáros egyiket sem ismerte, csak úgy melleleg jegyezte meg a járőrnek, hogy az egyiket mintha már látta volna valahol jugoszláv megszállott területen. Nem állította biztosan, de — mondta — neki úgy rémlik, hogy az egyik fiatalembert nagyon hasonlított Fartek József magasfoki (jugoszláv megszállott terület) munkavállalkozó helyetteséhez, akit azonban ő névszerint nem ismert.

A járőr megállapította, hogy Fartek József a meggyilkolt koresmáros neijének édesatyja, vagyis a sértettnek apósa. Ámbár az ő személye egyáltalában szóba sem került és egyelőre alap sem volt a gyanúsításra, a járőr mégis összefüggést vélte találni a Fartek József helyettesének tetsző fiatalembert és a Borovnyák-család között. Mielőtt azonban ebben a határozott irányban puhatóltak volna, szükséges volt megállapítani a sértett családi körülményeit.

A járőr megállapította, hogy a sértett neijével együtt meglehetősen anyagi körülmények között élt, köztük azonban elég gyakori volt a viszálykodás, aminek pontos indokát nem lehetett ugyan tudni, csak sejteni lehetett, hogy a vagyoni kérdések körül forog. Megállapította a járőr, hogy Borovnyák 1919 szeptember hó 29-én kötött házasságot neijével. A házasság után a felsőszölnöki koresmát vették át, amely azonban a sértett apósának volt a tulajdona. Később a koresma-

épületet az após a leánya nevére iratta, a korcsmát pedig Borovnyáknak adta át. Körülbelül ugyanebben az időtájtban az új házaspár megjelent a felsőszőlőki körjegyző előtt és olyan értelmű végrendeletet készítettek, hogy ha kettejük közül valamelyikük utód nélkül elhal, az egész vagyon az életbenmaradandó házastársát illeti meg.

Mindössze ez volt az, amit a járőr meg tudott állapítani, de ezzel még mindig nem volt megoldva a kérdés, hogy kinek állhatott érdekében a sértett meggyilkolása, mikor annak neje is — aki pedig örököse lett volna — halálos ágyán feküdt.

A Hemler Mihály korcsmárostól kapott személyleírás alapján a járőr puhatolni kezdett abban az irányban, hogy Fartek Józsefnek hogy hívják a helyettesét. Dacára annak, hogy az illető jugoszláv megszállott területen lakott, az őrsnek természetesen megvolt oda is a maga összeköttetése s így hamarosan meg lehetett állapítani, hogy az illető Seruga Mihály radófi (jugoszláv megszállott terület) lakos, akinek a bizalmi egyén útján beszerzett személyleírása tökéletesen egyezett ama bizonyos két fiatalember egyikének személyleírásával. Ugyanez a bizalmi egyén megtudta azt is, hogy Seruga Mihály szeptember 26-án Szentgotthárdon az országos vásáron együtt volt egy Rogán Mária nevű leánnyal, akiről viszont az őrs tudta, hogy azelőtt Borovnyáknál szolgált.

A másik fiatalember nevét egyelőre nem lehetett megállapítani. Nagyon megnehezítette a nyomozást, hogy a szereplők — a sértett özvegyének kivételével — mind jugoszláv megszállott területen laktak, a jugoszláv csendőrség pedig nem igen járt kezére a magyar csendőrségnek. Borovnyáknét nem lett volna célszerű őrizetbe venni, egyrészt, mert nem volt semmi bizonyíték ellene, másrészt pedig azért, mert a jugoszláv megszállott területen lakó cinkostársai elfogatásáról tudomást szereznek, minden bizonnyal eltüntetik az összes bűnjeleket vagy legalább is soha többet nem jönnek át a határon.

Novák tiszthelyettes tehát úgy tett, mintha a nyomozást eredmény nélkül befejezte volna. Gondoskodott róla, hogy Borovnyákné szem előtt maradjon, de az egész nyomozást úgy irányította, hogy az özvegynek sejtelve sem volt az ellene felmerült gyanúról, annál kevésbé sejtették azt természetesen a jugoszláv megszállott területen lakó gyanúsítottak. A cél ugyanis az volt, hogy a járőr eselhez folyamodik, valamilyen ürüggyel átesalja a határon Fartekéket s amikor átjöttek, elfogja őket.

Egy bizalmas emberüket átküldötték Jugoszláv területre a Fartek-családhoz azzal az üzenettel, hogy még aznap éjjel jöjjenek át Felsőszőlőkre, mert a leányuk állapota rosszabbra fordult és beszélni szeretne velük, de kéri, hogy hozzák magukkal Rogán Mária is. Az üzenetre még azon éjjel átjött Fartek József, a felesége és Rogán Mária, akiket a lesben levő járőr azonnal elfogott.

Ugyancsak elfogták a sértett özvegyét, Borovnyáknét is, akiről hamarosan kiderült, hogy nem is volt olyan nagyon halálán, mint azt tetette. Mindenesetre érdekében állott, hogy magát minél betegbbnek és tehetetlenebbnek tüntesse fel.

Az összes elfogottak természetesen konokul tagadtak. Novák tiszthelyettes helyes érzéssel Rogán Mária-ban fedezte fel azt a gyanúsítottat, akit a legkönnyebben gondolt beismerésre bírni s ezért a kikérdezés egész súlyát a leány felé irányította. Tudta bizonyosan, hogy a leánynak mindenről tudomása van s azt is tudta, hogy egy fiatal leánynak sokkal a könnyebb a lelkére beszélni, mint egy mindenre elszánt vémasszonynak vagy pedig egy bajbajutott özvegynek, aki bizonyára már előre betanulta a védekezését.

Novák tiszthelyettes olyan ügyesen intézte a kérdéseket a leányhoz, hogy az aránylag nem is hosszú kikérdezés után teljesen megtört és sírva vallotta be, hogy a gyilkosságról tudomása van. És előadta a következőket:

Borovnyák János és neje — amint az a járőr előtt már ismeretes is volt — végrendeletet készítettek azzal a rendelkezéssel, hogy abban az esetben, ha valamelyikük előbb halna meg gyermektelenül, a vagyon az életbenmaradó házastársra szálljon át. Egy darabig békességben is éltek, de egy idő múlva Borovnyákné

betegeskedni kezdett és egyáltalában nem volt kilátása arra, hogy gyermeke szülessen. Édesanyja — a sértett anyósa — aggódni kezdett, hogy az ő leánya előbb fog meghalni, mint Borovnyák és ebben az esetben a korcsmaépület és némi kis ingatlan is a vejére fog maradni. Hogy ez meg ne történhessék, megfogamzott benne a gondolat, hogy a vejét el kellene tenni láb alól. Ezt közölte a leányával és Rogán Máriaival is, akik elvileg nem elleneztek a tervet, csak azt nem tudták, hogy kivel kellene a gyilkosságot végrehajtatni. Először egy Láng József nevű magosfai lakosra gondoltak, de annak nem is szólottak, mert Fartekné — mindenesetre furcsa logikával — kijelentette, hogy az aligha fogja vállalni a dolgot, mert római katolikus. Tovább keresve ismerőseik között, végre egy Seruga Mihály nevű fiatalember személyében állapodtak meg és Rogán Máriaát bízták meg azzal, hogy Serugával a dolgot beszélje meg és amennyiben az vállalkozik a gyilkosság végrehajtására, ígérjen neki érte 20.000 koronát.

Seruga Mihály annak idején a Nemesbóti község területén levő nemesbóti majorban aratott. Rogán Mária is ott vállalt aratási munkát, hogy a Seruga közelébe kerüljön. Csakhamar közelebbi, sőt egészen közeli barátságot kötött Serugával, akinek végre előhozakodott a tervvel. Seruga nem vállalta a gyilkosságot, de megígérte, hogy majd szerez valakit, aki vállalkozni fog rá. Ez 1921 augusztus 10-én történt.

1921 szeptember hó elején Seruga beállított Fartekékhez azzal, hogy a gyilkosságot mégis csak ő fogja végrehajtani. A sértett anyósa azonnal átküldötte Rogán Máriaát a leányáért Felsőszőlőkre azzal az üzenettel, hogy a részletek megbeszélése végett jöjjön azonnal az úgynevezett „keresztjáró erdő“-be. Borovnyákné el is ment és itt megbeszéltek az egész tervet a következőképpen:

Szeptember 26-án, a Szentgotthárdon tartandó országos vásárra el fognak menni Seruga, az ismeretlen, akit segítségül fel fog kérni és Rogán Mária. A vásárról másnap — hogy magukat gyanússá ne tegyék — vissza fognak menni a megszállott területen levő Gyanafalvára, onnan azonban 27-én visszatérnek és az erdei út mellett lesben állanak. A meggyilkolt feleségének meghagyták, hogy szeptember 27-én tetesse magát nagyon betegnek és kérje meg a férjét, hogy menjen át Gyanafalvára a gyógyszerháza és hozzon neki orvosságot. Seruga és társa azután meglesik és mikor visszafelé jön, agyonlövik. A gyilkosság végrehajtásához szükséges két pisztolyt a töltevényekkel együtt a sértett anyósa szerezte és adta át Serugának. Jellemző, hogy mikor Seruga az anyóstól pisztolyokat kért a gyilkosság végrehajtására, az asszony azt mondotta, hogy pisztolyt nehezen tudna szerezni, ellenben kézi-gránátot hamarabb s rá akarta beszélni Serugát, hogy a vejét kézi-gránáttal robbantsa fel, amit azonban az nem vállalt, mert a kézi-gránát nem azonnal robban fel és attól félt, hogy a sértettnek ideje lesz elszaladni vagy védekezni. Ugyancsak a sértett anyósa Seruga Mihálynak 2000 szerb dinár és 4000 magyar korona „előleget“ küldött a gyilkosság végrehajtására.

Másnap azután Seruga Mihály társával együtt (utólag megállapítást nyert, hogy az illető Baecies Imre urszéki illetőségű csavargó volt) átjöttek magyar területre és a cselekményt végrehajtották.

Seruga Mihályt és Baecies Imrét nem sikerült elfogni, mert jugoszláv területen laktak. Az elfogott vádlottakat a szombathelyi királyi törvényszék az 1922 június 26-án megtartott főtárgyaláson gyilkosságra való felbujtás miatt fejenként 15 évi fegyházra és 10 évi hivatalvesztésre ítélte. Ezt az ítéletet úgy a győri kir. ítélőtábla, mint a kir. Kuria is helybenhagyta s így az jogerőssé vált.

A nyomozás 1921. évi szeptember hó 28-tól október hó 11-ig, tehát 14 napig tartott egyfolytában. A nyomozásban résztvettek közül Novák István tiszthelyettes csendőr felügyelői dícsérő okirattal, Roszkopf Ferenc, Molnár Ferenc és Garamvölgyi Ferenc tiszthelyettesek, továbbá Jári József törzsőrmester és Porpácz Gyula csendőr kerületi dícsérő okirattal lettek ellátva, míg Kránitz Bódog törzsőrmester, Sebey János őrmester, Molnár Károly, Valluk János és Molnár József csendőrök kerületi nyilvános megdícsérésben részesültek.

CSENDŐR LEKSZIKON

36. **Kérdés.** *Az aggyastyán sértett háza előtt megáll a tettes s a sértettnek a kapuban álló felesége előtt ökölbeszorított kezét fenyegetőleg felemelve, kiáltja: „Elbánok veletek, rongyosak, addig nem nyugszom, míg a véretekéből nem iszom!” Megállapítja-e ez a magatartás a veszélyes fenyegetés tényálladékát?*

Válasz. Igen. A fenyegetés körülményeit tekintve, kétségkívül olyan, hogy a fenyegetettben alapos féltelém felkeltésére alkalmas. A Kbtk. 41. §-ának első bekezdésébe ütköző közszend ellen való kihágás tényelemei tehát a tettes cselekményében fellelhetők.

37. **Kérdés.** *A csendőrör s nőtlen tagjai által fenntartott közzagdalkodás keretében felfogadott örsfőzőnő a beszerzett készletet meglopja. Ki a sértett? Ki jogosult a magánindítvány megtételére avagy hivatalból folyamatba lehet-e tenni az eljárást?*

Válasz. Minthogy az örs nőtlen tagjai által fenntartott közzagdalkodás nem alapszik hivatalos szervezeten s nem tartozik az örs szolgálati ténykedéséhez, nyilvánvaló, hogy az az örs tagjainak magánjogi természetű vállalkozása. Mítsem változtat ezen az az egyébként természetes tény, hogy erről a magánjogi természetű vállalkozásról a felettes parancsnokságoknak hivatalos tudomása van s arra bizonyos fokú ellenőrzést, irányítást gyakorolhatnak. Minthogy a közzagdalkodásban résztvevők az „egyesület” fogalma alá nem tartoznak, mert egyesületi szervezetük és jóváhagyott alapszabályuk nincsen, a közzagdalkodás, mint ilyen nem jogi személy. Magánjogi tekintetben az u. n. „alkalmi egyesülés” példája, gazdasági célból. Azt, hogy ki jogosult az alkalmi egyesülés egyetemét harmadik személyekkel szemben képviselni, vagy ki jogosult az ügyvitelt intézni, az alkalmi egyesülés létrejöttkor kötött u. n. társasági szerződés szokta szabályozni. Ha ilyen nincs, elvileg az ügyvitelre a tagok összessége van jogosítva s harmadik személyekkel szemben is együttesen kell fellépnie az alkalmi egyesülésnek, minthogy — ismételjük — az egyesülésnek tagoktól különvált jogalanyisága (jogi személyisége, mint pl. egy a cégjegyzékbe bevezetett részvénytársaságnak) nincsen.

Minthogy a fentiek szerint az örsfőzőnő lopása a Btk. 336. §-ának 7. pontja szerint minősülő szolgálati lopás, a magánindítványt a közzagdalkodás összes tagjainak kell megtennie. A magánjog itt irányadó szabályai szerint azonban szükség esetén bármelyik része önállóan is jogosítva van a közzagdalkodás közös vagyonának és érdekeinek megóvása és fenntartása érdekében a kívánatos intézkedések megtételére.

38. **Kérdés.** *Ölmosbotnak birtoklása önmagában véve tiltott vagy büntetendő cselekmény-e?*

Válasz. Az ilyenmű védő és támadó eszköznek pusztán birtoklása sem nem tiltott, sem nem büntetendő cselekmény. Lehetséges azonban, hogy a helyi hatóság a közrend hatásosab védelme érdekében az ilyen eszközök hordását bizonyos alkalmakkor és bizonyos helyeken megtiltja. Az ily tilalom ellen vétők a Kbtk. 78. §-ába ütköző közrend ellen irányuló kihágás miatt vonhatók felelősségre.

39. **Kérdés.** *Mi a fennálló jogi helyzet a fogadói, vendéglői és kávéipari üzletek zárójára tekintetében?*

Válasz. A vendéglők, kocsmák, kávéházak és kávéházak nyitásának és zárásának, továbbá a zenélésnek idejét szabályrendelet állapítja meg. Maguknak ezeknek az iparoknak gyakorlását is a törvényhatóságok és rendezett tanácsú városok szabályrendeletben szokták szabályozni. Az üzleti zárójarról szóló 1913:XXXVI. t.-c. és az ezt kiegészítő 1921:XXXVII. t.-c. a vonatkozó miniszteri rendeletekkel együtt a nyílt árusító üzletek (boltok) zárójárát szabályozza.

A vendéglői és kocsmái záróra kérdésében tehát tájékoztatás végett a helyi hatósághoz kell fordulni, mert ebben a kérdésben annak rendelkezése irányadó. Ezek az üzletek különben is állandó rendőrhatalósági ellenőrzés alatt állanak.

40. **Kérdés.** *Ajánlható és tanulságos olvasmány-e az u. n. detektívregény?*

Válasz. A detektívregény célja az, hogy mentől

izgatóbb, rémesebb és borzalmasabb helyzetek leírásával keltse fel az érdeklődést és kíváncsiságot. Maga az a cél igen vitássá teszi a detektív-regény irodalmi értékét. Minden költői és irodalmi műnek a szépet, a nemest, a magasított és a tiszta erkölcsöt kell szolgálnia. Ebből a szempontból a forgalomban levő detektívregények épen nem haladják meg az u. n. ponyvairodalom színvonalát.

Sokan felvetették azonban azt a kérdést, hogy a nyomozással, a bűncselekmények üldözésével hivatásból foglalkozó egyének számára nem rejtenek-e magukban ezek a detektívregények esetleg tanulságokat? Erre a kérdésre is nemmel kell válaszolnunk, mert ezeknek a regényeknek alapja nem az életből vett történet s nem valóban lejátszódott nyomozás, ami mások tapasztalatainak értékesítése szempontjából nyújtana az olvasónak tanulásra alkalmat, hanem költött dolgokkal, az elképzelés szüleményeivel állunk itt szemben akkor is, amikor egy nyomozó detektív munkáját aprólékos részletességgel az író leírja. Játszi könnyedséggel old meg a képzeletbeli detektív nehéz helyzeteket, mert az író szabadon igazolja a „nagyesszű detektívnek” az olvasó előtt eleinte önkényesnek látszó következtetéseit.

A detektívregényeknek tehát tudományos értékük nincsen, mert hiszen nem is akarnak adni rendszeres tudományos ismereteket, hanem csak szórakoztatni akarnak s a bennük néha előforduló tudományos fejtegetések is inkább tudakosságok, mert nem komoly ismeretterjesztésből, hanem csak azért kerülnek a regénybe, mert az íróknak valami merész állítását akarják igazolni.

A jó nyomozó tehát sohasem fog detektívregényekből nyomozást tanulni.

AZ ORSZÁGOS TISZTI KASZINÓ KÖZLEMÉNYEI

Műsoros estély. Az Országos Tiszti Tudományos és Kaszinó Egyesület nyelviskolája 1927. évi április hó 2-án este 19 órakor a Tiszti Kaszinó nagy dísztermében műsoros estélyt rendez. Előadásra kerül: 1. *Mejó Vilmos tréfája* 1 felvonásban: „Im dritten Stock”. 2. *Wilde Oscar: „Lady Windermere’s fan”* társadalmi dráma első felvonásának egy jelenete. 3. *Rovetta Giacomo: „Scellerata”*, bohózat egy felvonásban. 4. *Rostand Ede: „L’Aiglon”* (Sasfiók) szomorújátékának III. felvonása. Belépőjegy műsorral együtt 1 pengő 20 fillér. Számozott helyek. Jegyek a nyelvtanfolyam igazgatóságánál (Váci-utca 38., II. em. 92.) naponta délután 16 órától 19 óráig válthatók.

Az Országos Tiszti Kaszinó gyermeknyaraltatása. Az Országos Tiszti Tudományos és Kaszinó Egyesületnek sikerült szükséglet szenvedő tagjainak elgyengült gyermekei részére a „Zsófia Országos Gyermekszanatórium Egyesület” *balatonszabadi* üdülőtelepén hat teljesen ingyenes helyet biztosítani és pedig a júliusi csoportban három leány, az augusztusi csoportban három fiúgyermek részére. (Életkoruk 4 és 13 év között váltakozhat.) Ezen helyekre csakis azon „rendes” kaszinótagok pályázhatnak, kik már *legalább* is két éve tagjai az Országos Tiszti Kaszinónak s mint ilyenek tagdíjaikat mindenkor pontosan befizették és súlyos anyagi körülményeik folytán valóban rászorulóknak ezen segítségre. A kérvényeknek — melyek legkésőbb május hó 1-ig az OTTKE elnökségének benyújtandók — a következőket kell tartalmazniok: Név, rendfokozat, beosztás- vagy állománycsoport, tagsági igazolványának száma, mióta tagja az egyesületnek, gyermekeinek száma és kora, valamint súlyos anyagi helyzetének megindoklása. A beutalandó gyermek balatoni fürdőzésre való alkalmasságát, valamint annak bizonyítását, hogy a gyermek fertőző betegségben nem szenved, orvos fogja megállapítani. A gyermeknek erős cipőt, két ruhát, váltásra elegendő fehérneműt, kabátot kell magával vinnie, mindegyikben nevének bejegyzésével. Ivópohár, fésű és szappan is hozandó. Az utazás költségei a szülőket terheli. Esetleges bővebb felvilágosítást — délelőtti hivatalos óráiban — az Országos Tiszti Kaszinó elnöksége ad.

SPORT

Vívóink sikeres szereplése.

A Magyar Vívószövetség március 6-án tör-csapatbajnoki versenyt rendezett. Első a MAC, második a Tiszti Vívó Club lett, amelynek csapatában *Kontra Kálmán* és *Borovszky Jenő* esendőr főhadnagyok is az eredményesen küzdők közé tartoztak. — *Kontra Kálmán* főhadnagy március 13-án is indult a hősök emlékversenyén s az ország legjobb törvívóinak sorában a negyedik helyezést érte el. — Meg kell arról is emlékeznünk, hogy a Magyar Vívószövetség március 8-án megtartott tisztújító gyűlésén *Kontra Kálmán* főhadnagyot a Szövetség jegyzőjévé választották, ami a vívás terén elért kiváló eredményeinek következménye s nemcsak az egyénnek, hanem a testületnek is dízére válik.

Válogató mezei futó- és birkozóverseny. A m. kir. pécsi IV. számú esendőr kerületi parancsnokság a kaposvári, csurgói, szekszárdi és pécsi esendőr osztályok között — tekintettel a 26—27-én tartandó országos esendőrségi versenyre — március hó 5-én Kaposvárott válogató mezei futó- és birkozóversenyt tartott. A versenyen résztvettek a kaposvári, csurgói, szekszárdi és pécsi esendőr osztály csapatai, továbbá a m. kir. 7. honvéd gyalogezred I. és III. zlj. mezei futócsapata is. A verseny eredménye a következő: Csapatversenyben első a kaposvári osztály csapata 18 ponttal, második a szekszárdi osztály csapata 53 ponttal, harmadik a pécsi osztály csapata 67 ponttal. Csapaton belül egyéni verseny is volt, s így egyéni versenyben 52 induló közül első *Balogh János II.* esendőr (kaposvári osztály), második *Kiss Sándor* próbaesendőr (kaposvári osztály) és harmadik *Németh János VII.* esendőr (kaposvári osztály). Altisztek közül első *Kovács Elek* őrmester (kaposvári osztály). Tiszti versenyben 4 induló közül első *Juraszék Ferenc* főhadnagy (szekszárdi osztály). — Birkozóverseny eredménye: Nehézsúlyban első *Koronkai József* esendőr (szekszárdi osztály), középsúlyban első *Krapfel János* próbaesendőr (kaposvári osztály), könnyűsúlyban első *Fejős István* esendőr (csurgói osztály). Mindhárom súlyban első *Koronkai József* esendőr, aki a pécsi esendőrkerület legjobb birkozója címet nyerte. Az első helyezettek bronzérmeket kaptak.

HIREK

Dicséreték. A m. kir. pécsi IV. sz. esendőr kerület parancsnoka a m. kir. miskolci VII. számú esendőr kerületi parancsnokság állományába tartozó és a kaposvári esendőr iskolaparancsnoksághoz ujonckiképzésre vezényelt *Mara György* próbaesendőrt, mert a pécsi honvéd és közrendészeti kórházban két súlyos betegen fekvő tiszti feljebbvalóját önfeláldozóan és fáradhatatlanul ápolta, annak dacára, hogy maga is beteg volt, miáltal a feljebbvalók iránti tiszteletnek és ragaszkodásának igen kiváló tanújelét adta, nyilvánosan megdicsérte.

Dr. Miskolczi Ágost kir. ügyész táblabírói kinevezése. A kormányzó úr főméltósága dr. *Miskolczi Ágost* budapesti kir. ügyészt táblabíróvá nevezte ki. Dr. *Miskolczi Ágost* lapunk állandó munkatársa, akinek szakszerű útbaigatásait és tanácsait olvasóink „Csendőr Lexikon” rovatunkban öröklődéssel és tanulsággal olvassák. Kinevezéséhez őszinte örömmel gratulálunk.

Bajtársi összejevetel. A Budapesten állomásozó esendőr tisztikar március 13-án este a esendőrlaktanyában bajtársi összejevetelt rendezett. A megjelentek igen kellemes hangulatban töltötték együtt az estét, miközben a fiatalság örök szórakoztatója: a tánc tette még hangulatosabbá és elevenebbé az együtt töltött órákat.

Csendőrtisztí bál Székesfehérvárt. A székesfehérvári esendőrkerület altiszti kara február 26-án a Szent István teremben fényesen sikertelen táncmulatságot rendezett a esendőrségi internátus és a sportlapok javára. A táncmulatság úgy erkölcsi, mint anyagi tekintetben kiválóan sikerült, az internátus és a sportlapok javára fordított tiszta jövedelem meghaladta az 5000 pengőt.

A mulatság színhelye izlősen fel volt díszítve. Kilenc óra után egymásután érkeztek meg a katonai és polgári előkelőségek. Megjelent a székesfehérvári esendőrkerület parancs-

noka, *Lóza Jenő* esendőrezredes, a pécsi esendőrkerület parancsnoka, románjai *Czögler Gusztáv* ezredes; a vegyesdandár parancsnokságot *Marsik Jenő* ezredes vezérkari főnök és *Vásáry István* ezredes, a huszárosztályt *Sturm Dénes* őrnagy, míg a 3. gyalogezredet *Sipos Ába* őrnagy képviselték. Megjelent a tisztikar is nagy számban. Ott voltak továbbá *Havranek József* alispán, *Simon András* dr. nemzetgyűlési képviselő, *Jeszzenszky Antal* dr. főszolgabíró, *Szabady Andor* dr. th. főszolgabíró és *Szepessy Géza* dr. szolgabíró.

Amikor megérkezett a két védnök, *Marsik Jenő* és *Buday Andorné*, a rendezőség virágcsokorral kedveskedett nekik, majd a terembe vezették, miközben a katonazenekar, melyet *Schwarzkopf* Artur főkarmester vezényelt, nyitányt játszott. Nemsokkal ezután *Punczi János* cigányprimás zenekara rázendített a

„Már én többé zsandárkaplár nem leszek...”

kezdetű csárdásra, mire a táncot *Marsik Jenő*—*Kulesár Károly* tiszthelyettes, *Kulesár Károlyné*—*Marsik Jenő* ezredessel, *Buday Andorné*—*Nagy István* tiszthelyettes, *Kanisay Györgyné*—*Lóza Jenő* ezredessel, *Szabó Lajosné*—*Buday Andor* alezredessel, *Balázsovits Józsefné*—*Löcherer Andor* őrnaggyal, *Löcherer Andorné*—*Balázsovits Józseffel* megnyitották.

A helyi sajtó kivétel nélkül a legteljesebb elismerés hangján emlékezett meg a esendőrtisztí bálról.

„Szombatról vasárnapra virradó éjszaka zajlott le a Szent István teremben a székesfehérvári esendőrkerület altisztjeinek bálja — írja a *Fejérmegyei Hírlap* — és pedig olyan kitűnő hangulatban és olyan mintaszerűen megrendezve, melyhez hasonló bál már évek óta nem volt Székesfehérvárott s úgy külsőségeiben, mint az ott mindvégig uralkodó jó hangulatával méltó utóda volt a békeévek felejthetetlen esendőrbálgájainak. Már egész nap szokatlan élénkség uralkodott a városban. Egyre-másra érkeztek a esendőrbál vidéki résztvevői. A bál estjére a fáradhatatlan rendezők a Szent István terem előcsarnokát pompás drapériákkal s örökzöld galyakkal, pálmákkal, borostyánnal valóságos télkertté alakították. Az érkező vendégeket, kik már nyolc óra tájban hatalmas csoportokban önzöltek a Szent István terem felé, fess, keménytartású rendezőgárda fogadta a terem előcsarnokában s mintegy hatvan főnyi ünneplőbe öltözött esendőrtisztí sorfala között kísérték fel őket a terembe. A tánc ettől kezdve felváltva, a katonai és cigányzene hangjaira, a legvigább hangulatban a reggeli záróráig tartott. A százhusz tagú rendezőgárda a legnagyobb figyelemmel és körültekintéssel gondoskodott a vendégek szórakoztatásáról. A bál nemcsak erkölcsi, hanem anyagilag is kitűnően sikerült s hatalmas összegekkel gyarapítja a esendőrségi internátus és sportlapot. A bál méltán léphet a régi békebeli esendőrbálok nyomdokaiba s résztvevői körében az a kívánság alakult ki, hogy a bajtársi és testületi érzés ápolására a jövő években is rendezzék meg hasonló keretek között ezt a bált.”

A *Székesfehérvári Friss Újság* a következőket írta:

„Szombaton este egy olyan impozáns táncestély folyt le a székesfehérvári esendőrkerület altisztjeinek rendezésben a Szent István teremben, amely a háborút megelőző békeidők óta nem volt Székesfehérvárott. Már a mulatságot megelőző délután az utca forgalmas képe jelezte, hogy valami nem mindennapi esemény lesz városunkban. Győr, Esztergom, Hont, Moson és Fejér vármegyéből érkeztek tömegesen a esendőrtisztek és családtagjaik, hogy a békeidők emlékeit felelevenítve, egy kedélyes farsangi táncestélyen részt vegyenek. Nem találunk elég dicsérő szót a esendőrtisztí bál megrendezésének méltatására. Meglátszott, hogy katonai pontossággal, körültekintéssel és figyelemmel fáradozott a százhusz tagú rendezőség, amely el is érte célját. Olyan produkált, ami az estély résztvevőinek sokáig emlékében fog élni. A esendőrtisztí bál minden tekintetben az idej fehérvári farsang legjobban sikerült estélyeihez esatlakozott és példát nyújtott ahhoz, hogy miképpen lehet egy igazi, magyaros hangulatú, kedélyes bált rendezni, amelyen minden hölgy táncolt, mert a figyelmes rendezőség tagjai szinte katonás pontossággal és gyorsasággal termettek azok előtt, kik egy pillanatra is leültek.”

A *Fejérmegyei Napló*-ban a következőket olvassuk:

„A esendőrtisztek bálja hosszú évek után szombaton este volt a Szent István teremben. A bált lázas munka és érdeklődés előzte meg. Szombaton délelőtt már az utcákon járkelők sokaságát élénken tarkította a vidéki őrsokról a bálra érkezett esendőrtisztek sokasága. A bálon példás rend és fegyelm uralkodott. A bálra érkezőket a százhusz tagból álló

rendezés fogadta az előcsarnokban és kísérte fel a bálterembe. A bál a legfényesebb siker jegyében folyt le. Örömmel láttuk a fegyvelmezetséget, az összetartás nemzetépítő, bajtársias szellemének a megnyilatkozását, amikor a bálon nemcsak Fejér vármegye csendőrösei, hanem még Veszprém, Esztergom, Hont, Moson és Győr vármegyék minden egyes csendőrségének egy-egy altisztje is megjelent. Azt is megmutatták csendőraltiszteink, hogy igazi lovagias magyar szellem hatja át őket: nem volt olyan táncosnő vendégük, akinek kedve szerint való szórakoztatásáról ne gondoskodtak volna. A bál a legszebb anyagi és erkölcsi siker jegyében folyt le s hisszük, hogy a bajtársi szellemet ápoló és a polgári társadalommal való együttérzést is szolgáló csendőrbálok a jövőben — a tizenkét évvel ezelőtti idők tradíciója alapján — újból az állandó farsangi mulatságok közé fognak lépni.

A fogolyra vigyázni kell. *Sir Gyula* és *Lőrinc József* tokaji őrsbeli csendőrök a többrendbeli lopással gyanúsított *Stern Lajos* tokaji lakost február 16-án elfogták. Az őrsparancsnok éjszakára *Jurácsik Mihály* csendőrt vezényelte ki fogolyőrzésre, hogy a nyomozó járőr pihenessen. *Jurácsik* csendőr *Stern*t a rendőrök szobájában őrizte. *Stern* reggel 1/2 óra tájban kikérezkedett. A csendőr kikísérte és eltúrte, hogy a fogoly behúzza maga után a félreesőhely ajtaját. Hosszas várakozás után *Jurácsik* csendőr beszélt a szelőllyukon s választ nem kapván, kinyitotta az ajtót. *Stern*nek akkor már mindketten kezén fel voltak vágva az erek s a vér erősen csurgott az erekből. Kiderült, hogy azt a rozsdás zsebkést vette magához észrevétlenül, amelyikkel a rendőrök a csizmájukat tisztogatták. A sérülés nem életveszélyes, de mert vérmérgezésről kellett tartani, a foglyot kórházba szállították, a vigyázatlan csendőrt pedig felelősségre vonják.

A szerelem áldozatai. *Kiss György I.* egri őrsbeli csendőr február hó 28-án 7 órakor Eger külterületén, a tihaméri vasútállomás közelében karabélyával szíven lőtte *Kovács Farkas Mária* tarnaleleszi leányt, azután öngyilkosságot követett el. Mindketten meghaltak s a megállapítások szerint — hosszabb szerelmi viszony után — közös elhatározással mentek a halálba. *Kiss* csendőr egyébként igen jól használható, derék tagja volt testületünknek, akit végzetes szerelme fosztott meg szép jövőjétől, életétől s okozta a leány halálát is.

Allás nyugdíjas csendőr tiszthelyettes számára. Nyirkarász község egyik irnoki állása folyó évi szeptember hó 1-ével megüresedik. A fizetés havonta 80—100 pengő. A pályázni szándékozók forduljanak közvetlenül a nyirkarászi községi elöljárósághoz.

Elöléptetések. *Törzsrőmesterré: a VI. számú csendőr kerületben: Valkó István* őrmester. *Őrmesterré: az I. számú csendőr kerületben: Herczeg Ferenc, Takács Péter, Mohácsi Balázs, Pintér István; az V. számú csendőr kerületben: Németh István II., Guth Béla, Fehér Mihály, Flesz Antal; a VI. számú csendőr kerületben: Punak Péter, Bárdos Menyhért, Muzer János, Szabó Sándor III., Mester József és Horváth György III., csendőrök.*

Házasságot kötöttek: *az I. számú csendőr kerületben: Szabó Ignác* tiszthelyettes *Bálint Annával* Budapesten, *Németh István II., törzsrőmester Rusvai Jusztinával* Jászapátin; *a VI. számú csendőr kerületben: Bencsik Vendel* őrmester *Piskor Máriaival* Lakócsán.

Kérelmek. *Pily Istvánt*, aki a világháború alatt szerb megszállott területen alőrmesteri rendfokozatban teljesített szolgálatot, keresi *Szedlák* tiszthelyettes (Salgótarján) s kéri azokat, akik tudnak róla, közöljék azt vele levélben.

Kölcsönös áthelyezésüket óhajtják: *Hegedüs György* törzsrőmester (himesházi őrs, pécsi osztály) a szombathelyi vagy székesfehérvári kerület területére; *Kupi István* és *Zsinkó Sándor* csendőrök (berkesdi őrs, pécsi osztály) a kaposvári vagy szekszárdi osztály területére. Kérik kölcsönös áthelyezésüket óhajtó bajtársaikat, hogy címüket közöljék velük.

Mindent a világon józan áron s becsben kell venni; már ki egész vagyonát sárba veré s legkisebb hasznos nyomot sem hagyja maga után: az pénzfecsérlés mestere; — ki életének egész idejét hiába tölté s létének semmi jele nem mutatkozik: az időfecsérlés mestere; ki végre minden ok nélkül nyakát töri: az bolondok mestere. *Széchenyi.*

SZERKESZTŐI ÜZENETEK

Cikket nemcsak a csendőrség tagjaitól, hanem bárkitől elfogadunk s azt megfelelően honoráljuk. Kéziratot nem adunk vissza. A közleményeket kérjük az ívnek csak egyik oldalára, lehetőleg félhasábosan és könnyen olvasható írással írni. A szerkesztői üzenetekben mindenkinek válaszolunk, levélben senkinek, válaszbélyeget tehát fölösleges beküldeni. Jeligéül kérjük kisebb helységek neveit választani, mert az azonos jeligékből származó félreértéseket csak így lehet elkerülni. Az előfizetést kérjük pontosan megújítani, mert a felszólítás költségét külön felszámítjuk. A Csendőrségi Lapok részére szánt pénzküldeményeket ne a szerkesztőségnek, hanem a Nemzeti Hitelintézet Budapest—Krisztinavárosi fiókjának tessenek beküldeni (Postatakarékpénztári chequeszámla: 1672.). A szelvényen mindig jelezni kell, hogy az összeg a Csendőrségi Lapok folyószámlájára lett befizetve. A hozzánk intézett leveleket így kell címezni: „A Csendőrségi Lapok szerkesztőségének Budapest, I. ker., Vár, Országház-utca 30. szám.”

Kiskomárom. AA. 1. Válasz legutóbbi számunk Csendőr Lexikon rovatában. 2. Hogy a kir. ügyészség az őrsöt hívta fel a nyomozás befejezte után meghalt gyanúsított anyakönyvi kivonatának beszerzésére, annak több oka lehet. Talán abból indult ki az ügyészség, hogy ez a csendőrségi nyomozás teljessé tételéhez tartozó dolog, avagy tán nem tudta biztosan, melyik anyakönyvvezetőhöz forduljon, nem állván e tekintetben határozott adat rendelkezésére s így jobbnak látta, ha az őrsre bizza ennek megállapítását és egyben a halotti anyakönyvi kivonat beszerzését is. Bármint álljon is egyébként a dolog, ez az eset nagyon távol áll attól, hogy azt panaszképpen említsük vagy hatásköri kérdést vessünk föl. Az ilyesmitől a hatóságokkal való hivatalos érintkezésben nagyon is óvakodni kell, fontos és igazán elvi jelentőségű esetek kivételével. 3. Válasz legutóbbi számunk Csendőr Lexikon rovatában.

Remény. A pótesendőri szolgálat a kötelezőbe nem számít be, ezt hiába is kérmé. Kötelezője tehát 1929 január 31-én jár le.

Várakozó I. Fegyvertartási engedély még nem jogosít vadászatra. Vadászati jegyet kell az illetőnek váltania. Olvassa el „Várakozó II.” jeligére küldött üzenetünket a jeligéjére vonatkozólag.

HERCZEG FERENC

MŰVEINEK JUBILÁRIS GYŰJTEMÉNYES DISZKIADÁSÁBÓL,

— amellyel az Országos Nagybizottság Apponyi Albert gróf, Berzeviczy Albert, Bethlen Margit grófnő, Klebelsberg Kuno gróf, Rákosi Jenő elnöklété alatt negyvenéves munkássága alkalmából a nagy költőnek hódolt, — már a második sorozat is megjelent. — A 30 kötetből álló díszkiadás 1927 tavaszára lesz teljes.

I. SOROZAT. 1. Pogányok. — 2. Az aranyhegedű. — 3. A honszerző. — 4. Szerelmesek. — 5. Az élet kapuja. A fogyó hold. — 6. Szelek szárnyán. Andor és András. — 16. Az első fecske. — 17. Napnyugati mesék. — 22. Arva László király. Éva boszorkány. — 23. Déryné ifjasszony. Kéz kezét mos. Az első vihar.

II. SOROZAT. 7. A hét sváb. — 8. Simon Zsuzsa. Idegenek között. — 9. A Gyurkovics-lányok (regény és szindarab). — 10. A Gyurkovics-fiúk. Gyurka és Sándor. — 11. Álomország. — 18. Mutamur. — 19. Arianna. — 28. Balatoni rege. Az ezredes. Tilla. — 29. Sirokko. Kék róka. A kivándorló. — 30. A költő és a halál és kilenc egyfelvonásos.

III. SOROZAT. 12. Lélekrablás. A királyné futárja. — 13. Szaboles házassága. Egy leány története. — 14. Magdaléna két élete. A fehér páva. — 15. Fenn és lenn. — 20. Böske, Erzsébet. — 21. Napváros. 24. Bizánc. Ocskay brigádéros. — 25. A híd. A fekete lovas. — 26. A dolovai nábob leánya. A három testőr. — 27. Honthy háza. Aranyborjú.

A gyűjteményes díszkiadás befejező kötete **Herczeg Ferenc életrajzát** fogja tartalmazni, amelyet **Surányi Miklós** ír meg és ez a kötet tartalmazni fogja a gyűjteményes díszkiadás előfizetőinek, illetve megrendelőinek névsorát is, hogy a későbbi nemzedékek számára is feljegyeztessék: kik voltak azok, akik e nehéz esztendőben is felismerték köteleességüket a magyar irodalommal szemben.

Egy sorozat (tíz kötet) ára aranynyomású egész vászonkötésben 80 pengő = 1,000.000 korona.

A sorozatok 8 pengős havi részletre is kaphatók.

T. L. Szolnok. 1. A mentét természetesen a gazdasági tiszték is hordhatják. 2. Gazdasági tiszték a sarkantyut nem viselhetik. 3. Tárgyalás alatt áll. 4. Kényelmes öltözetben a gazdasági tiszték és tiszthelyettesek is viselhetnek eszmat. 5. Nem tudjuk.

Rímóc. 1. Családi pótlék elnyerése iránti kérelmét szolgálati úton a belügyminiszter úrhoz (VI. b. oszt.) kell felterjeszteni. A kérvényben nem kell semmiféle rendeletre hivatkozni. Egyébként a családi pótlék ügyét a 7000/M. E. 1925. sz. kormányrendelet szabályozza. 2. A községi előjárásnak igazolnia kell, hogy testvérei közül egyik sines abban a helyzetben, hogy szüleit támogatni tudná. Ezért az igazolványban külön-külön fel kell sorolni mindegyik testvérének a foglalkozását, kereseti viszonyait, anyagi helyzetét és mindegyiknél határozottan kifejezésre kell juttatni, hogy a szülők támogatására képtelen. Ilyen részletezéssel kell tehát a községi előjárásnak igazolnia, hogy a szülők csakis Öntől várhatnak támogatást.

Rakotyas. Csak a Soltész-féle bűnügyi nyomozás tankönyvét kaphatja meg a kért utasításokból és könyvekből. Megrendelhető a Palladis r.-t.-nál, ára 3 P 64 f. Schreiber daktiloszkópiái könyve kifogyott.

Balassagyarmat. Kiseb-nagyobb szabadságvesztés büntetésre elítéltek egy állami pusztán mezőgazdasági munkával foglalkoznak. Az egyik megszökik, az erdő felé menekül, az örök egyike üldözőbe veszi s mert nem tudja utólag, rá-lövöldöz. Az erdőből egy csendőr járőr bukkan fel s látja a helyzetet. A szökevény irányt változtat úgy, hogy a csendőr járőr is hiába veszi üldözőbe. Kérdés, hogy a csendőr járőr használhat-e ellene fegyvert? Véleményünk szerint nem. Azok a rabok, akiket mezőgazdasági munkára alkalmaznak, rendszerint nem veszélyes gonosztevők. Ha az illető a veszélyes gonosztevők közé volna sorolható, akkor semmi esetre sem engednék ki a mezőre dolgozni. Már pedig menekülő ellen csak akkor használhat a csendőr fegyvert, ha a menekülő veszélyes gonosztevő.

V. J. csendőr, Kisujszállás. 1. Írja meg, melyik valláshoz tartozik. 2. Parancsból fogja megtudni.

I. L. nyug. csendőr tiszthelyettes. Férfinak nincs özvegyi joga a feleség vagyonára, ha az ági vagyon, nem pedig közszerzemény, mert ebben az esetben másként alakulna a helyzet. Jelen esetben ági vagyonról van szó s azt a gyermekek öröklik. Ezt megtámadni nem lehet. Ha a gyermekek kiskorúak, az apa elszámolási kötelezettség nélkül kezeli a gyermekek örökségét mindaddig, amíg a gyermekek nagykorúak lesznek. Mindazok, amiket ezzel kapcsolatban levelében írt, a fent írtakon nem változtatnak.

Jocika. A budapesti I. sz. honvéd és közrendészeti kórházban van szülészeti osztály, azt kellett volna igénybe venni. Más helyt kedvezményre nincs igényjogosultsága és a kint-tár sem téríti meg a költségeket.

Érdeklődő II. Ha lakása a községen kívül volt s a községen lakást kapván, oda beköltözik, áthelyezési költségre igényt nem tarthat, mert ez nem áthelyezés, hanem csupán lakásváltoztatás. De esetleg segélyt kérhet szolgálati úton a belügyminiszter úrtól (VI. b. oszt.) olyan indoklással, hogy annak idején csak a községen kívül és pedig elég távol kapott lakást s így önhibáján kívül kénytelen most átköltözködni, amelynek költségeit fizetéséből zavarok nélkül nem tudja fedezni. Hogy aztán a segélyt megkapja-e, vagy sem, azt nem tudhatjuk.

Érmellék. Olvassa el „Szurdok“ jelígre küldött üzenetünket.

Várakozó II. A hivatalosok kinevezési ügye a pénzügyminiszter úr előtt van. Hogy a kérdés mikor nyer elintézt, azt nem tudhatjuk. Jelígre kért kénytelenek voltunk megkülönböztető számot tenni, mert a mai számunkban másnak is üzenünk az Ön jelígréjével. Ilyen közkeletű szavak nem alkalmasak jelígrenek.

Mátra. Független a csendőrségi nyugdíjtól. Felvilágosításért forduljon közvetlenül az egylethez.

A Csendőrségi Lapok részére **HIRDETÉSEKET**

kizárólag **Balogh Sándor hirdetőirodája**
VI., Révay-utca 22. **vesz fel.** Telefon: T. 157—83.

Mindennemű megkeresések erre a címre intézendők.

Underwood, Royal, Remington stb.

írógépek 12 havi részletfizetésre, készpénz árban, az összes rendszerű gépek becserelése és vétele (csak Mignon-t nem) szakszerű javítása. Írógépkellékek stb.

NÉMETH LÁSZLÓ

Írógépbemutatói és Kereskedelmi Vállalata

Budapest, V., Alkotmány-u. 12.

(törvényszék mellett)

TURUL, RÁDAY-UTCA 6. (Calvin-tér sarok)

Legelső rangú **kerékpár, varrógép**
legolcsóbban **kedvező részletre.**

Alkatrészek.

Javítások.

HUBERT,

THÖKÖLY-ÚT 17. (Keleti p. u. mellett.)

Csendőrségi szállító!

A M. kir. Belügym. körrendelet 121087/eln. VI. c. 1926. szám alatt a csendőrlégénység részére engedélyezett

újrendszerű

khaki társasági sapka már kapható

a 38 év óta fennálló és a csendőrségnél elismert

MÁRER egyenruházati intézetében

Budapest, VIII., Baross-tér 6,

a Keleti p.-udvar érkezési oldalán, a Baross-szoborral szemben.

Telefon: József 21—78.

Kérje

a legújabb árjegyzéket!

Órák

Gábor Lajos

Budapest, V., Lipót-körút 30.

Ékszerek

— Kérjen órák és ékszerekből ingyen árjegyzéket, mely szerint 3—5 havi részletre vásárolhat. —

Készpénzfizetés mellett 10% engedmény.

Ujkigyós, 1., 2., 3., 6. A válaszokat Csendőr Lexikon rovatunkban közöltük. 4. Az 1925. évi 8. sz. Honvédségi Közlönyben megjelent 4573-eln. 1925. H. M. sz. körrendelet értelmében a honvédség katolikus vallású egyénei nem kötelesek személyi járandóságuk után egyházi adót fizetni, de más adóköteles jövedelem után igen. Ez ugyan kifejezetten nem vonatkozik a csendőrségre is, de értelemszerűen vonatkoztatni lehet azokra is. Ámbar ebben az esetben szerintünk más a csendőrség tagjainak a helyzete. Mert míg a honvédség tagjai nagyrészt tábori lelkészek szolgálatait veszik igénybe, a csendőrség széttagoltságánál fogva nincs abban a helyzetben s így kénytelen vallási ügyeiben a polgári papsághoz fordulni s éppen ezért indokoltnak is látnók, hogy a csendőrség tagjai ne vonják ki magukat az egyházi adó fizetési kötelezettsége alól. Ez különben is olyan kérdés, amelyet vallásával a legtesekélyebb mértékben is, — ami pedig minden csendőrtől elvárható — törődő csendőrnek felvetnie nem szabad. Az egyházi adó oly csekély, hogy azt mindenki kibírhatja s mégis más érzéssel megy az ember a templomba s veszi igénybe a lelkész szolgálatait, ha a templom fenntartásához és egyéb egyházi kiadásokhoz maga is hozzájárult. 5. Az őrsparancsnok engedélye alapján, az őrsparancsnok vagy az általa kijelölt csendőr jelenlétében a pénzügyőrök átkutathatják a lakotanyát, de természetesen csak úgy, ha erre egyébként törvényes joguk van. 7. Nyugdíjaztatása alkalmával kegyelmi úton kérheti a katonai szolgálatnak a nyugdíjba való beszámítását. Arra vonatkozólag, amit a megszakításról levelében írt, igyekezzék okmányyszerű bizonyítékokat szerezni.

Babocsa. A jutasi altisztképző iskolából a hallgatók tisztesekként (örvezető, tizedes, szakaszvezető) kerülnek ki a csapatához.

E. F. M. Ha az illető polgári egyén, a községi előljáráson vétessen fel jegyzőkönyvet azokkal, akik tanusítani tudják, hogy a Károly csapatkeresztet megkapta. Ezt a jegyzőkönyvet azután terjessze fel a területileg illetékes vegyes dandár parancsnoksághoz.

B. A. ths. Sárga cipő és csizma viselése legénységi állományúaknak tilos.

Somogy. Egyiket sem húzták ki.

Szurdok. Olvassa el a legutóbbi számunkban „Haladás a cél felé” jeligére küldött üzenetünket. Az 1911. évi 37. számú Rendeleti Közlönyben megjelent 110.590/20—a. 1911. sz. körrendelet értelmében csak akkor kérheti a tanfolyamra beosztását, ha az 1873. évi II. t.-c.-ben meghatározott igényjogosultsági igazolvánnyal rendelkezik, illetőleg ha az annak kérelmezéséhez szükséges szolgálati ideje megvan. Négy középiskolára szükség van. A kérvényt az előjárók útján kell előterjeszteni az ítélőtábla elnökéhez. Egy-egy tanfolyamra legfeljebb 60 főt vesznek fel, viszont 15 főnél kevesebb jelentkező esetén nem tartanak tanfolyamot. A tanfolyam és vizsga díjmentes. A vizsga nyilvános s a vizsgáztató bizottságban helyet foglalnak az igazságügyminisztérium kiküldöttei is. Egy-egy hallgató legalább 1/2 legfeljebb 1 órán át vizsgáztatható. A vizsgának „kitűnő” és megjelölés nélküli „egyszerű” eredménye lehet, természetesen a „ki nem elégitő”-n kívül. Pótvizsga nincs.

Sorsjegy. Egyiket sem húzták ki.

Előnév. Jelentkezésnél és egyáltalában mindennemű megszólítás alkalmával nem köteles a „vitéz” szót használni. Az előjárók és fellebbvalók megszólítását illetőleg a Szolgálati Szabályzat I. rész, 92. pontja az irányadó. A vitézekhez intézett minden írásbeli közleménynek azonban az illető neve előtt a „vitéz” jelzöt fel kell tüntetni. 2. A nevet úgy kell írni, amint az alosztályi anyakönyvi lapban áll. Semmi más irányadó nem lehet. Hogy azután az illetőnek hogyan kell írnia a nevét, mi azt nem tudhatjuk, mert az anyakönyvi lapját nem látjuk. Mindezeket különben csak azért közöltük, mert általános érdeklődésre tarthatnak számot. Egyébként nem szívesen válaszolnánk levelére, mert úgy látjuk, hogy nem az elfogulatlan érdeklődés, hanem inkább akadémikuskodás adta kezébe a tollat, ennek pedig mi nem akarunk a támogatói lenni. Ha levelének színezete ellenére sem így állana a dolog, akkor a feddést ne vegye magára, de máskor szerencsésebben fogalmazza meg a leveleit.

Kézdivásárhely. Levelét illetékes helyre, ezzel a munkakörrel megbízott bizottsághoz juttattuk.

**HEGEDŰ
HARMONIUM
TÁROGATÓ
CIMBALOM
HARMONIKA
CITERA**
és az összes hangszerek, legjobbak, csakis itt a gyárban kaphatók.
Művésziesen javít, legjobb húrokat készít.
Árjegyzéket ingyen küld.
MOGYORÓSSY GYULA m. kir. szab. hangszergyár
BUDAPEST, VII., RÁKÓCZI-ÚT 71.
Csendőrségnek részletfizetési kedvezmény.

**Szolgálati ügy } alkalmával sok időt és fáradságot takarít
Magánügy } meg, ha megbízható kerékpáron jár.**

Kizárólag a m. kir. csendőrség
véglegesített egyénei részére:

12 havi részletre Automata } 260 pengő Victoria } 240 pengő
Victoria Luxus }

Még ma küldje el megrendelését vagy kérjen részletes ismertetést levelezőlapon.

KOVÁCS JÓZSEF

Budapest, VI., Podmaniczky-utca 18. sz.

Nyugati pályaudvar mellett.

Telefon: L. 985—27

Kerékpár, motorkerékpár, varrógép, sportcikkek, gummiárúk. Csoportos alkatrész- és felszerelésrendeléseknél részletfizetés.

Modern BUTORSZALON

ÜLLŐI-UT 14. BAROSS-UTCA 11.

Olesó szolid kiszolgálás! Cégtul.: **Gáspár Nándor.**

Siessen személyesen megvásárolni a legjobb, extra erős kivitelű

DÜRKOPP

*
lámpával és teljes felszereléssel

DIANA

220 pengőért!

KERÉKPÁRT

*
11 havi részletfizetésre.

Ez a csendőrnek a legmegfelelőbb kerékpár.

Kapható: KOVÁCS FERENCNÉL
Szombathely, Király-utca 13. sz.

Legszebb

Legjobb

Legolcsóbb

PAP -lan PAP -lan PAP -lan
kárpitosárú,
vas- és rézbútorgyára

szőnyeg, pokróc, függöny, ágy- és asztalterítők, gyermekkocsik, nyugtatók, leányzóba-, előszoba- és kertibútorok, ernyők és sátrak minden kivitelben kaphatók.

GICHNER JÁNOS

Budapest, VII. kerület, Erzsébet-körut 20. sz.

Nagy katalógust 4000 korona ellenében postán küldök.
A M. kir. Csendőrség kötelékébe tartozóknak 5% engedményt adok.

Mecsekalja. Olvassa el „Érdeklődő 28” jellegére küldött üzenetünket.

Comondó tisztás. Az 1278-iki morvamezei csata, amelyben Habsburg Rudolf a magyarok segítségével legyőzte a csehket, a magyar nemzetre azzal az előnyös következménnyel járt, hogy nemzetünk megszabadult a mindjobban elhatalmasodott nyugati szláv (cseh) nyomástól. Ezt annakidején élt őseink nem igen tudták a magyar nemzet jövője szempontjából értékesíteni. A másik következménye a csatának az, hogy nyugaton barátot szereztünk magunknak, csak az a baj, hogy ez a barátság talán egyoldalú és kétes értékű barátság volt. Mai helyzetünket a morvamezei csatával természetesen nem hozhatjuk vonatkozásba.

Tibold. Az örök/befogadási szerződést az anyakönyvvezető előtt kellett megkötöni. Ha ezt eddig elmulasztották, meg kell csinálni.

Pusztamizse. Az őrsparancsnokképző tanfolyam március 15-ével áll fel.

Óskor. A „téka” görög eredetű szó (tithémi = tesztek szóból ered) s állványt vagy olyan más alkalmatosságot jelent, amelyen vagy amiben tartanak valamit. A református templomokban is tékának nevezték azokat az állványokat, amelyeken a könyveket tartják.

M. S. őrmester, Kiskunhalas. 1. A honvédség állományába tartozó őrmesterek és törzsőrmesterek az ezüst kardbojt viselésére jogosultak. A közeljövőben rendelet jelenik meg, amely ezt a jogosultságot a csendőr őrmesterekre és törzsőrmesterekre is kiterjeszti. 2. A gyalogtiszti kardot őrmesterek, törzsőrmesterek és a tiszthelyettesek is csak szolgálaton kívül viselhetik, alhadnagyok és szakasparancsnok tiszthelyettesek szolgálatban is. Ha templomba megy, akkor természetesen viselheti, mert szolgálaton kívül van. A laktanyaügyelet azonban szolgálat s gyalogtiszti kardot ilyenkor nem hordhat. Jellegje értelmetlen volt, nem tudtuk használni.

Érdeklődő, II. 1. Átmeneti viszonyba való helyezését ma már senki sem kérheti, a tényleges szolgálatból való kiválásnak ez a módzata megszűnt. 2. A várakozási illetékekkel való szabadságolás illetmények szempontjából azonos a nyugdíjazással. A nyugdíjas — kérelmére — ellátását a belügyminiszter által a külügyminiszterrel egyetértve megadott előzetes engedély alapján külföldön való tartózkodása alatt is élvezheti. Felvételheti itthon meghatalmazottjával, avagy kérheti a Nemzeti Bank útján külföldi címére való kiutalását. 3. Ilyen számítások végzésére nem vállalkozhatunk. Vegye elő az 1925. évi zsebkönyvünket, annak 315. és 316. oldalán megtalálja az adatokat, amelyek alapján kiszámíthatja, amit kérdezt. 4. Ezt a kérdést nem lehet megérteni, csak gondoljuk, hogy arra vonatkozik, amire nézve a második pontban már válaszoltunk. 5. A várakozási illetékekkel szabadságon töltött idő a rangot és előléptetést egyáltalában nem befolyásolja. Nyugdíj szempontjából azonban az így távol töltött idő elveszett. Kérdésének második részére nem tudunk választ adni, mert szolgálati ügyekben való utánjárásra nem vállalkozunk.

Hóvirág. Válasz „Várakozó II.” jellegére küldött üzenetünkben. Hogy a késelemnek mi az oka, azt mi nem kutatjuk.

Vítás I. Ha 22 órás őrjárat leportyázása után megérkezve az őrsre, azt a parancsot kapja a járőr, hogy ne szereljen le, mert egy óra múlva nyomozó szolgálatba kell indulnia, akkor a vezénylési pótdíj szempontjából a nyomozó szolgálatban töltött idő megszakítás nélküli folytatása a rendes szolgálatban töltött időnek, jelen esetben a 6 óra a 22 órának, tehát két adag vezénylési pótdíj illeti meg a járőr tagjait. Ha azonban a járőr rendes szolgálatból történt bevonulását az őrsparancsnok bejelentette, azt az őrsparancsnok tudomásul vette s a járőrt a szolgálati könyvben is bevonultatta és a járőr leszerelt, az egy óra múlva történt újabb szolgálatba vezénylés a vezénylési pótdíj szempontjából is újból megkezdett szolgálatnak számít.

Írógépek, írógépkellékek

a legolcsóbb árban

Beér Sándornál

Budapest, V., Gróf Tisza István-u. 5. Telefon: 972-54

Több mint 31 év óta a világot uraló eredeti angol

The Champion kerékpárokat

3 évi jótállással havi 20 P részletre, kerékpáralkatrészeket, lánc, pedál, nyergeket nagyban gyári árban, külső gummik 6-80 pengőtől, belsők 2-10 pengőtől, Motobécane francia motorkerékpárokat 840 pengőért szállítunk.

LÁNG JAKAB ÉS FIA kerékpár- és motornagykereskedők Nagy árjegyzék 500 képpel ingyen. Budapest, VIII. József-körút 41.

BÚTOR részletre **Ó** Budapest **3.**
olcsón VI., **Ó-utca**

Postások és rendőrség szállítója.

Kerékpárok Kerékpárgummi

Vi'aghirü „S'lyria” és
„Waffentabrik”

Gépek. Alkatrészek. Mindent legjobb minőségben olcsón, részletfizetésre is szállítunk.

Deményi és Fia
Budapest, VI., Teréz-körút 4. sz.
Alapítva 1894. évben. Kérjen árjegyzéket.

12 havi részletre kaphat háló-, ebédlő-,
úriszoba és konyha-
bútort a legolcsóbbtól a leg-
drágább kivitelig.
BLEIER Rákóczi-út 30. felemelet.

FIGYELEM! A m. kir. Csendőrség legolcsóbb beszerzési forrása. **FIGYELEM!**

Mindenfajta

CIPÓT + CSIZMÁT készpénzáron vásárolhat **hat havi lefizetésre**

Nyomatvánnyal és felvilágosítással készséggel szolgál a

NORMA CIPŐKERESKEDELMI R.-T.

Telefon 79-79. Budapest, V. kerület, Erzsébet-tér 13. szám. Telefon 79-79.

Sz. J. A csendőrség tagjainak s azok hozzátartozóinak joguk van a honvédségi fogászati ambuláriumokban fogat kezeltenni. A csendőrség tagjai ebből a célból kérhetik olyan örsre való vezénylésüket (a kezelés időtartamára), ahol ilyen ambulárium működik. Sürgős és komoly esetben kórházba való utalásukat is kérhetik ezen a címen s a honvédségi fogászati ambuláriumoknak utasításuk van arra vonatkozólag, hogy a csendőrség tagjainak fogkezelését ilyenkor lehetőleg gyorsan végezzék. Magán fogorvosoknál kezeltetett fogak kezelési költségei a kincstár terhére nem számolhatók el, ezt hiába is kérelmeznék.

Érdeklődő I. A csendőr legénységi állományúak fizetési fokozatba való beosztását a múlt évi október hó 29-én kelt 21.408/VI. e. 1926. számú B. M. rendelet szabályozza. E rendelet a törzsőrmesterek, tiszthelyettesek és hasonrangúak magasabb havizsold-fokozatba való sorolásának időpontját múlt évi október hó 1-től további intézkedésig 2-2 évben állapítja meg. Ettől az időponttól kezdődőleg tehát az első (magasabb) fizetési fokozatba soroltak mindazok a törzsőrmesterek, fegyverszaki mesterek és patkolómesterek, akik ezen rendfokozatban a két évet 1926 október 1-én betöltötték. A tiszthelyettesek és hasonrangúaknál 1926 október 1-e után a második (középső) fizetési fokozatba soroltak mindazok a csapat és gazdasági tiszthelyettesek, fegyverszaki főmesterek és patkolómesterek, akik a harmadik (alacsonyabb) fizetési fokozatban a két évet 1926 október 1-én betöltötték; az első (legmagasabb) fizetési fokozatba soroltak azok, akik a második (középső) fizetési fokozatban töltötték be 1926 október 1-én a két évet. Más alkalommal kevésbé közhasználatú szót válasszon jeligenek, mert a félreértést még sorszám alkalmazásával sem lehet mindig kikerülni ilyen jeligeneknél.

K. E. Olvassa el „M. S. őrmester, Kiskunhalas” jeligére küldött üzenetünk 1. pontját. A jelenleg érvényben álló rendelkezés különben világosan meg van a múlt évi 3. számú Csendőrségi Közlönyben megjelent 121.140/eln. VI. e. 1926. sz. B. M. körrendelet 1. számú mellékletében, csak elkerülte a figyelmét.

Több fiatal őrmester. Olvassák el „M. S. őrmester, Kiskunhalas” jeligére küldött üzenetünk 1. pontját.

Tom Mix. E a takarékkönyvet mindenestre tartsa meg. Hogy a valorizáció mikor és milyen arányban következik be, azt nem lehet tudni. 2. Olvassa el „M. S. őrmester, Kiskunhalas” jeligére küldött üzenetünk 1. pontját. Ha már jeligenek valami kiemelkedő nevet akar választani, megmaradhatna a magyar neveknel, teljesen felesleges amerikai mozi-színészek után kutatnia.

Érdeklődő, 28. I. Lapunk folyó évi 4. számában „Mecsek-alja” jeligére küldött üzenetünk 1. pontja téves információ alapján alapult. Az 1912-13. évi mozgósításban résztvetteknek ez a szolgálati ideje tehát nem számít be a nyugdíjüdvébe. 2. A nyugállományban engedély kikérése nélkül nősültek özvegyei nyugdíjra nem tarthatnak igényt s így a gyermekek után sem illetékes a nevelési járulék.

A szerkesztésért és kiadásért felelős:

PINCZÉS ZOLTÁN százados.

Pallas r.-t. nyomdája Budapesten, V., Honvéd-u. 10. sz.
(Telefon: 5-67, 5-68, 5-69.)

Felelős vezető: Tiringer Károly műszaki igazgató.

SÁRGA JÁNOS

ÉKSZERÉSZ, ÓRÁS, MŰÖTVÖS
cs. és kir. udvari szállító

IV., KIGYÓ-UTCA 5. Klotild-palota

Brilliáns, aranyékszerek. Ezüstárak. Verseny- és dísz tárgyak. Evőeszközök. Elsőrendű, mindennemű svájci órák a legjutányosabb áron. **Kedvező részletfizetés mellett is.** Óra- és ékszerjavítások. Saját műhely.

CSENDŐR-

tisztek, altisztek
és azok családtagjai

nyolc havi részletfizetésre készpénzáron

a következő cikkeket kaphatják:

női-, férfi- és egyenruha- törülközőket, abroszokat,
szöveteket, bélésarukat, kötött és szövött árut,
vásznat, sifont, zefireket, kötött gyermekgarnitúrát,
és egyéb vászonárakat, kesztyűt, harisnyát, kész
női s férfifehéreneműeket kötött kabátokat, függ-
készen és rendelésre, göny és függönykelemeket,
uj, gyárilag sterilizált ágytollat és pelyheket, paplanokat, min-
dennemű mosókelemeket, selymeket, valamint díszpárnákat a

TRIBON Ruházati Részvénytársaságnál

BUDAPEST, VIII., ÜLLŐI-ÚT 14. SZÁM.

Az egyes vásárlások utáni első részletek 1927 május hó 1-ével kezdődnek.

Elsőrendű német gyártmányú

kerékpárok és varrógépek

véglegesített csendőröknek előnyös

részletfizetésre kaphatók.

Kerékpár és Varrógépkereskedelmi Vállalatnál

Budapest, VI., Andrássy-út 83-85 sz.

Telefon 980-22.

BÚTORCSARNOK

ERNST GYULA, BUDAPEST, VII., DOHÁNY-UTCA 33
(Klauzál-utca sarok)

Mindenféle bútorok és lakberendezési tárgyak óriási választékban. A csendőrség tagjainak jutányos ár és kedvezményes fizetési feltételek. Vidékre csomagolás.

CSENDŐRSÉGI KERÉKPÁRJAINK

MEGÉRKEZTEK!

Kínvezett csendőröknek kedvező feltételekkel. Nagy javító műhely. Gyermekekoci raktár. Alkatrészek nagyban árbán. Árjegyzék 600 képpel ingyen.

Láng Imre motor, kerékpár, varrógép és Budapest, VI., Teréz-körút 3 (saroküzlet)

Pontos és legjobb órák:

Doxa . . 350.000 K

Omega . 550.000 „

== 5 évi írásbeli jótállással ==

POLGÁR KÁLMÁN FIA műórák és ékszerész

Budapest, VII., Teréz-körút 5. I. em.

Arany- és ezüstórák, ékszer és ajándék tárgyak.

Részletfizetés bevezetve! * 30 éves cég